

CHAYEINU

Shabbos Initiative

פרשת בהעלותך תשפ"ד

Pg. #	Content
2-4	Seudah Stories
5-9	Parshah Riddles
10-11	Life of Truth Story
12-13	Ayin Tovah – Teaming Up
14-17	Rav Gershon Edelstein zt"l
18	Shabbos Halachah Initiative
19-20	Halachah Q&A
21	Comic Story
22-29	Rav Kalman Krohn Stories
	גליונות
30-31	הג"ר שמואל פעלדער שליט"א
32-33	הגר"ח קניבסקי זצ"ל
34-35	הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל
36-37	הג"ר דוב לנדא שליט"א
38-39	הגר"ד פוברסקי שליט"א
40-41	הג"ר מאיר צבי ברגמן שליט"א
42-43	הג"ר משה הלל הירש שליט"א
44-45	הג"ר יצחק זליברשטיין שליט"א
46-47	מדברי הג"ר גרשון אדלשטיין זצ"ל

Daily Hilchos Shabbos - Rav Shmuel Bernath
732.301.4043 opt 2 then 8

לז"נ הרב מתתיהו חיים בן הרב יעקב זצ"ל
לרפוי"ש חיים שמואל בן ליבא
יהודית בת שרה הינדא, תינוק בן אסתר שירה
לזכות אחינו כל בית ישראל הנתונים בצרה ובשביה

Dedication opportunities: 848-373-4436
shabboschayeinu@gmail.com

SEUDAH STORIES

פרשת בהעלותך תשפ"ד

Malaysia Flight 370

Andy Jacobs is a Jewish twenty-five-year-old who travels the world. Andy was set to travel from Sydney, Australia, on March 1st, to Hong Kong, and then to Kuala Lumpur. From Kuala Lumpur, he was to fly to Beijing, and he requested to be on a flight on Saturday, the 8th of March. The travel agent, a *frum yid*, knew that Andy was Jewish and he tried convincing him not to fly on *Shabbos*. "Let me put you on the Friday flight instead," he pleaded with Andy.

When Andy insisted on a Saturday flight, the travel agent responded that he would not be able to book travel for him on *Shabbos*, but that he was free to book that flight by himself, saying "You know I don't like flying Jews on *Shabbos*."

Andy booked the flight for *Shabbos* but was overcome with feelings of doubt. "Maybe I should avoid flying on *Shabbos*," he thought. Finally, Andy emailed the travel agent that he had changed his mind, and asked the agent to recommend a place to eat for *Shabbos* in Beijing, China.

The travel agent recommended a place to get a nice kosher meal and booked the originally proposed itinerary, flying from Kuala Lumpur to Beijing on Friday early morning instead of Saturday.

Malaysia Air Flight 370 took off from Kuala Lumpur at 12:43 am on Saturday morning and disappeared. Until today it has yet to be located. No one knows what happened to it.

But on *motzei Shabbos*, the travel agent received an email from Andy.

"This is a true miracle for the books," he wrote. "You are a true lifesaver."

"I am not the lifesaver," responded the travel agent. "*Hashem* and *Shabbos* were your lifesavers. You owe them something."

In A Heartbeat

It was 3:30 am and Rabbi Mordechai Solten awoke with chest pains. He wasn't sure if he was experiencing some indigestion problems or something more serious. Just to be on the safe side, though, he woke up his wife who called Hatzolah. Within seconds, the Hatzolah volunteers were at the door.

"We pulled up to the house within thirty seconds of being called," the Hatzolah members reported, "and met the gentleman at the front door. We could see that he was in distress and uncomfortable." Hatzolah had brought along with them a special high-tech machine called a Lifepak 12, a defibrillator, pacing device which runs tests on the heart. The Hatzolah members figured that they would hook him up to the cardiac monitor as they were right there and it wouldn't hurt to double check if anything was going on.

Rabbi Solten immediately said that he was not feeling well. Within seconds, his eyes rolled back and he began to have a seizure.

The Hatzolah members looked at the cardiac monitor and noticed that he was in cardiac arrest. He had just died in front of them.

SEUDAH STORIES

פרשת בהעלותך תשפ"ד

"We shocked him to jumpstart his heart and bring him back to life," the Hatzolah members said. Within thirty seconds, he was speaking with us again, knew where he was, knew his name and wanted to know what had happened. "I feel tremendous gratitude to Hatzolah," Rabbi Solten said. "My wife's gratitude, my children's gratitude and my entire family's gratitude doesn't end."

Hatzolah vehicles are generally equipped with defibrillators, but never with a Lifepak 12. Why then did the Hatzolah volunteers have this machine? And why were there paramedics there? Moreover, why was Hatzolah seconds away from the house at 3:30 in the morning?

Here is the amazing story.

"I received a phone call on Tisha B'av from a relative of mine up in the Catskills mountains," one Hatzolah member said, "and they told me that their son hadn't been feeling well for a few days. They called Hatzolah, as the boy felt very weak. As was discovered, his heart rate was very slow and the Hatzolah team felt that it would be best to bring him to the local hospital. His parents were insistent on calling their son's pediatrician, who felt that it would be best if the boy were brought to the children's hospital in Philadelphia. We gathered a Lakewood Hatzolah crew together and began heading out to Philadelphia. Due to the nature of the boy's symptoms, we decided to bring along some advanced life support equipment including a Lifepak 12. We met up with paramedics on our way and continued on to Philadelphia."

By the time we reached Philadelphia and were done with the entire trip, it was four hours later during the wee hours of the morning. The crewmember who was driving was extremely exhausted and missed the first exit. The driver also missed the second exit, which would have gotten us to Lakewood a few minutes later, except that it was also missed. We ended up taking the next exit, in Freehold, New Jersey, which put us an extra fifteen minutes out of the way.

"As we pulled into Lakewood, we all looked at each other and noticed how we could barely keep our eyes open. It was then, as we drove down County Line Road, that we received the call. It was a wife calling regarding her husband who was complaining about chest pains and was very nervous. We figured that instead of having other Hatzolah members get out of bed, we were just a couple of blocks away, and we might as well head over there and see what is going on."

And so, as it turned out, a Lakewood Hatzolah vehicle and a team of paramedics with the exact equipment needed were on their way to Rabbi Solten's doorstep at 3:30 in the morning even before he woke up. Every second counted to get them exactly where they needed to be at the right second. "The world stopped for me," Rabbi Solten later recounted. "Everybody was there for me when I needed them to be."

Many times in life we feel as if we are up against a brick wall. Whatever the difficulties might be, we must remind ourselves that long before we even know there is a problem, Hashem has already prepared the solution. All that Hashem wishes is for us to turn to Him, trust in Him and ultimately come closer to Him.

The Signature of Truth

Rav Zelig Reuven Bengis was among the group of *rabbanim* who composed a letter of protest against the possibility of drafting girls into the Israeli army.

SEUDAH STORIES

פרשת בהעלותך תשפ"ד

When the letter was finished, leading *rabbanim* were asked to sign it. After the letter had made the rounds, it was noticed that Rav Bengis' signature was missing, and so the letter was brought back to him for his signature. Rav Bengis read the letter while holding his pen. Then he put his pen down, closed his eyes, and thought deeply. After a brief pause, he sighed, and tears shone in his eyes. Then he picked up the pen again and put his signature at the bottom of the letter.

A student standing nearby asked him in wonderment, "Why did the *Rav* not sign right away? Was the *Rav* not involved in the writing of this letter?"

The *Rav* already knew what was written in it!"

"Yes, I was one of those that composed the letter," Rav Bengis replied, "but I noticed that at the end of the letter – right on top of the signatures – someone had added the words, "*hachosmin b'dimah*," those who sign with tears. I had not yet shed tears over this situation, so I could not sign my name to this letter until I sat and thought about the sad plight of this law and then tears came to my eyes. Only then could I sign it.

Keeping His Word

When Rav Aharon Kotler used to go to Brooklyn to raise money for the *Yeshiva*, he used to speak to a certain Holocaust survivor named R' Heshel and give him *chizuk*. This R' Heshel was already an older fellow and had lost his family in the war. He was understandably very sad and heartbroken all the time. Rav Aharon used to console him and tell him "Don't worry, you will get married still and have a child, and *iyH* I will dance at your daughter's *chasunah*."

Rav Aharon's *brachah* came true and R' Heshel got married and had a daughter.

When the daughter was still a little girl, Rav Aharon passed away.

Years later, this girl grew up and got married.

In middle of the *chasunah*, Rav Shneur Kotler walked in. Everybody ran over to be *mechabed* the *Rosh Yeshiva*, but they were very surprised to see the *Rosh Yeshiva* at the wedding, because although Rav Aharon was close to the father of the *kallah*, Rav Shneur was not.

They asked the *Rosh Yeshiva*, "We are honored that the *Rosh Yeshiva* came to the wedding, but to what do we owe this great honor?"

Rav Shneur answered, "Before my father passed away, he told me that he had promised R' Heshel that he would dance at his daughter's wedding, so although he wouldn't be able to go, he wanted me to go in his stead because he had given his word."

Compiled by Tzvi Schultz chinuchchaburah@gmail.com. Details of stories have not been confirmed

PARSHA CHALLENGE

פרשת בהעלתך

1. Which three nationalities are mentioned in this week's פרשה?
2. When in this week's פרשה are נביאים and כתובים mentioned?
3. List three double לשונות that are found in this week's פרשה.
4. Who in this week's פרשה is referred to as a נער?
 - a. List nine people in ספר בראשית and two people in ספר שמות that were called a נער.¹
5. Which קדושה in this week's פרשה wasn't holy?
6. What two things did the פסח ראשון by טמאים have in common with the בנות צלפחד?
7. I was evident by one of the מכות,
I was used by the first קידוש החודש,
I was used for the לוחות,
I was used by the מנורה,²
I am hinted to in this week's פרשה.
Who am I?
8. I am a declaration that is said during davening,
I am said four times a week,
My first half is in פרשת ואתחנן,
My second half is in this week's פרשה.
Who am I?

Need a hint?

¹ Easier Version: When are the following, called a נער? ויהושע, משה, אפרים, מנשה, בנימין, יוסף, שכם, עשו, יעקב, יצחק, אליעזר, ישמעאל.

² I was used when giving the מצוה of the מנורה.

Answers

1. כושית and מדיני, בני ישראל
2. מי יתן כל עם ה' נביאים and והמה בכתובים
3. ירק ירק (יב,יד) 3) איש איש (ט,י) 2) נתונים נתונים (ח,טז) 1)
4. גרשם
 - a. **ישמעאל** - ויתן אל הנער ועוד (פרק יח, ז ובפרק כא, יב)
 - b. **אליעזר** - ויקח שני נערו אתו (בעקידת יצחק כב,ג)
 - c. **יצחק** - ואני והנער נלכה (בעקידת יצחק כב, ה)
 - d. **יעקב** - ויגדלו הנערים (כה,כז)
 - e. **עשו** - ויגדלו הנערים (כה,כז)
 - f. **שכם** – ולא אחר הנער (לד,יט)
 - g. **יוסף** - נער עברי עבד (מא,יב)
 - h. **בנימין** - שלחה הנער אתי (מג,ח)
 - i. **מנשה** - יברך את הנערים (מח,טז)
 - j. **אפרים** - יברך את הנערים (מח,טז)
 - k. **משה** - והנה נער בכה (בו)
 - l. **יהושע** - נער לא ימיש (לג,יא)
5. "הזמינו עצמכם" – which explains that it means "התקדשו למחר" are told בני ישראל The
6. 1) They asked a שאלה to which משה didn't know the answer and they were זוכה to have a פרשה taught through them (see רש"י 2) They both said לגרע/יגרע למה
7. I was evident by one of the מכות, - By כנים (טו, ח,וארא)
I was used by the first החודש, - To point (בא,יב,ב)
I was used for the לוחות, - To write the דברות (יח, - כי תשא לא,יח)
I was used by the מנורה. - To point (בהעלתך, ח,ד)
I am hinted to in this week's פרשה. - וזה מעשה המנורה (עי' רש"י)
Who am I? - אצבע אלקים
8. Next week....

Last Week's Riddle:

- The first got two of us, - the family of גרשון
The second got none of us, - the family of קהת
The third got four of us. - the family of מררי
I am mentioned in this week's פרשה. - עגלות
Who am I?

לרפואה שלמה – אביגדור ששון מאיר בן רחל לאה,
לע"נ שאול בן אברהם ז"ל, ברכה בילה בת דוד יעקב ע"ה, יצחק דוד בן אלימלך הכהן ז"ל
For questions, comments, or to subscribe, send an email to parshachallenge@gmail.com
Feel free to forward or distribute the Parsha Challenge.
© כל הזכויות שמורות

פתחי פרשה – בהעלתך
Parsha Musings for Shabbos Table Schmoozings

RIDDLES

Name 2 relatives, mentioned in *Parshas Behaaloscha*, one of whom LIT a *menorah*, and one of whom acted as if PLACED in a *menorah*.

- Aharon lit the *menorah* in the *mishkan*.¹
- When Hashem gave *nevuah* to the 70 *Zekeinim*, Moshe was like a “candle placed in a *menorah*,” sharing his “fire” with them, without diminishing his own flame.²

Did Moshe carry the *klei hamishkan* along with his family, the descendants of Kehas?

The maximum age to carry the *mishkan* was 50³, and Moshe was over 80.

Where do we see that the WOMEN of *Shevet Levi* were *mosros nefesh* to ensure the honor of the *mishkan*?

When traveling, many of them had to manage their children and belongings by themselves, while their husbands were carrying the *mishkan*.

Name 3 *pesukim* from *Parshas Behaaloscha*, which we say during *davening* when handling a *Sefer Torah*.

- “ויהי בנסע”⁴ when taking the *Sefer Torah* from the *aron*.
- “ובנחה יאמר”⁵ when returning it to the *aron*.
- The phrase, “וזאת התורה... על פי ה' ביד משה,” which we say during *hagbah*, is a combination of 2 *pesukim*, the second of which is found in *Behaaloscha* and describes Bnei Yisrael’s travels.⁶

JUST CURIOUS

When Aharon saw the *nasi* of *Shevet Ephraim* bring his *korbanos* during the inauguration of the *hamishkan*, he felt bad that he couldn’t participate, and Hashem told him, “Don’t worry – you will light the *menorah*.”⁷ Why was Aharon’s reaction triggered specifically by *Shevet Ephraim*?

- Bnei Yisrael is always represented by 12 *shevatim*. Yosef is typically represented by his *bechor*, Menashe. When Aharon saw that Ephraim was ALSO included in the 12 *nesiim*, he understood the implication that there would not be a slot left for *Shevet Levi*.⁸
- The *korbanos* were brought in the order that the *machanos* traveled. When traveling, the order was: Gad, followed by Levi, and then Ephraim. When the *korban* of Ephraim followed immediately after that of Gad, Aharon understood that Levi had been “skipped.”⁹

The *menorah* was 18 *tefachim* tall (shorter than a person). Why were stairs needed in order to light it?

When learning or teaching Torah (represented by the *menorah*), we can’t settle for our first, shallow understanding. Rather, we must “stand over it, and lean in deep,” analyzing carefully, and making sure others fully understand.¹⁰

¹ ח' ג'י

² רש"י י"א י"ז

³ ח' כ"ה ורש"י

⁴ י' ל"ה

⁵ שם ל"ו

⁶ ט' כ"ג

⁷ במ"ר ט"ו ו'

⁸ עץ יוסף שם

⁹ משלחן ר' אליהו ברוך ח' ב'

The Torah praises Aharon for doing what he was told, and lighting the *menorah* without any deviation.¹¹ Isn't that expected?

- He is praised for consistently lighting the *menorah* with enthusiasm, without deviating from the excitement of the first time.¹²
- With the amount of excitement that Aharon had, anyone else would have accidentally spilled the oil or drowned the wicks. He was able to be excited, yet perform the *mitzvah* with precision, not deviating at all.¹³

Hashem has "rights" to the *bechoros* because He SAVED them from *makkas bechoros*. Why were they at risk, such that they needed to be saved? They weren't evil Mitzrim!

- Hashem sent a disease, unknown to us, which targeted a unique biological feature shared by all maternal *bechoros*. Had Hashem not protected our *bechoros*, they would have died.¹⁴
- As the leaders, the *bechoros* of Bnei Yisrael were responsible for any shortcomings of the nation, and were thus at risk during *makkas bechoros*. In *Mitzrayim*, Hashem gave them a *kedusha* which protected them from this *makkah*, which now needed to be transferred to the *Leviim*.¹⁵

In Bnei Yisrael's second *Nissan*, Hashem told them about the *mitzvah* of *korban pesach*.¹⁶ They just got this *mitzvah* in *Mitzrayim* a year ago, AND learned the *mitzvos* at Har Sinai! Did something happen over that year, which warranted ANOTHER reminder?

- No – Moshe was just repeating it when practically relevant.¹⁷
- After their involvement in the *Chet HaEigel*, Bnei Yisrael were concerned that perhaps they gained the status of a "*ben neichar*," a category which includes gentiles or someone from Bnei Yisrael who rejects the Torah, who can't participate in the *Korban Pesach*. By reminding them about the *Korban Pesach*, Hashem was letting them know that they were forgiven.¹⁸
- *Korban Pesach* recalls that Hashem "jumped over" and spared the *bechoros* of Bnei Yisrael, which was the source of their unique status. Now that they had been replaced by the *kohanim* and *Leviim*, one might think that the *Korban Pesach* should NOT be brought, since it could actually highlight the rejection of the *bechoros*. Hashem clarified that *Korban Pesach* was still a *mitzvah*.¹⁹

Why did the people who were *t'mei meis* come to Moshe AND Aharon to ask if they could bring the *Korban Pesach*, if Moshe would be the only one who could tell them the *halacha*?

- Moshe and Aharon were sitting together in the *beis medrash*.²⁰
- So that if Moshe would tell them that they could bring the *Korban Pesach*, Aharon HaKohein could do the necessary *avodah* right away.²¹

¹⁰ דרש משה ח' ב'

¹¹ רש"י ח' ג'

¹² שפת אמת תרל"ה

¹³ מעינה של תורה בשם קדושת לוי

¹⁴ דרשות הר"ן דרוש ח'

¹⁵ ספורנו ח' י"ז

¹⁶ ט' א'

¹⁷ רש"י ט' ד'

¹⁸ אוה"ח ט' א'

¹⁹ באר יוסף ט' א'

²⁰ רש"י ט' ו'

²¹ אוה"ח שם

Moshe taught the *halachos* of *Pesach Sheini* 30 days in advance. From this we derive that we should begin learning *hilchos Pesach* 30 days before *yom tov*.²² What's the proof? That just happens to be when the *tamei* individuals asked their question!

Moshe could have simply told the questioners, "For now, don't do *Pesach Rishon*; we'll discuss *Pesach Sheini* later." We model our learning schedule after his decision to teach them about *Pesach Sheini* immediately.²³

The *pesukim* of "ויהי בנסע הארון"²⁴, which interrupt between the negative events of Bnei Yisrael being relieved to leave Har Sinai, and their complaining in the *midbar*, are surrounded by a backwards "נ" on each side. Why was that letter chosen (as opposed to maybe a "כ," if it's supposed to act like parenthesis)?

A "נון" – Aramaic for "fish" – is attracted to life-supportive water, and avoids the shore. When Bnei Yisrael fled Har Sinai, they acted like a "backwards נון (fish)," with its "back" to the *pesukim* about our life-giving Torah, and its "face" towards a description of the earthly encampment – a life of indulgence and approval seeking, which can even lead one to perform *mitzvos* mainly for the sake of public recognition.²⁵

When the *Asafsuf* complained about their lack of meat, and how much they missed the foods they had in *Mitzrayim*, they added, "We are always looking at the *mann!*"²⁶ Why did they mention that? While they're anyway complaining, they threw in a line about the poor scenery?

We enjoy food more when we can see it.²⁷ They complained that their food, the *mann*, always looked the same.²⁸

If you just CHEW meat, and spit it out, do you have to wait before eating dairy?

There is a *machlokes* why we wait: Rashi holds that SWALLOWING meat causes a lingering taste, whereas the Rambam holds that CHEWING meat inevitably leaves remnants between one's teeth, as evidenced by the Torah's description of the complainers who died while, "Meat was still in their teeth."²⁹ We hold like BOTH opinions, and thus one WOULD have to wait.³⁰

Hashem "pulled aside" Aharon and Miriam, before speaking to them about the unique greatness of Moshe, because we only fully praise someone while not in his presence.³¹ Why didn't Hashem leave them where they were, and just not make this *nevuah* "audible" to Moshe?

Can one be as great as Moshe?

As big of a *tzaddik*, yes³²; as big of a *navi*, no³³.

²² פסחים ו:ו

²³ תוס' שם ד"ה ומזהיר

²⁴ י' ל"ה

²⁵ כלי יקר י' ל"ג

²⁶ י"א ו'

²⁷ יומא ע"ד:

²⁸ רש"ש שם

²⁹ י"א ל"ג, ע' חולין ק"ה.

³⁰ עי' יו"ד פ"ט א'

³¹ רש"י י"ב ה'

³² רמב"ם הל' תשובה ה' ב'

³³ רמב"ם הקדמה לפרק חלק, ועי' סוף פ' ז' דשמונה פרקים, ועוד

A Life of Truth

Stories from our tzadikim on thriving through adversity

בעזרת השם יתברך

was the turning point. There had been quite a bit of tension in Moishel's home. His father, Reb Ahron, made his *parnassa* through the *kreichma* that he rented from the Poritz in his Western Ukrainian hamlet. Recently though, he seemed to always be anxiously traveling back and forth from the Poritz's estate. Moishel would notice his father and mother having late-night conversations, which all too often ended in worried tears. That *עֶרְבַּ רֵאשׁ חֲדָשׁ*, Moishel and the other Yiddishe *kinderlach* met with their *melamaid* like they did every day. Their town did not have a regular *חֲדָר*. The *מְלַמֵּד*, a *tzadik* of a Yid by the name of Reb Yisroel, came every day to learn with the boys. The children thought of him as a *צַדִּיק נִסְתָּר*. To the *kinderlach* he appeared like more than just a Rebbe. He seemed like someone who could help the grownups as well, so Moishel decided to confide in him about the situation at home. Reb Yisroel was very moved by Moishel's concern for his parents, and he said that he would talk to his father. Reb Ahron told him about Dovid, an unscrupulous Jewish businessman who had been in their town lately. He was a wealthy man who had been traveling all over the countryside buying out taverns, and now he had offered the Poritz a lot of money to buy Reb Ahron out. The *kerachma* where Reb Ahron lived with his family, it was also his only source of livelihood. Now, it was shortly before Pesach, and Reb Ahron was very worried that he would have nowhere to go. Feeling the poor *kerachma* owner's distress, the *melamaid* spent some time with him. He encouraged him with words of *בִּיטְחוֹן*. "Ahron, Ahron, calm down. There's no such thing as having nowhere to go. Trust me. The *שָׁל עוֹלָם* has prepared a place for you. *הוּא בִּרְוֵךְ הַקְּדוֹשׁ* closes one door of *פְּרִנְסָה* and opens seven others." Reb Ahron appreciated the encouraging words, but was too worried to internalize them. "Perhaps I can speak to this Reb Dovid?" Reb Yisroel suggested. The anxious *kerachma* owner was not so sure. "I think he is a dangerous person." "I am not concerned," replied Reb Yisroel, "with your permission, may I speak to him?" Reb Ahron wholeheartedly consented, although he didn't think it would accomplish much.¹

Dovid was not easy to talk to. He was patronizing to the young *melamaid*, but Reb Yisroel was unfazed. He explained to Reb Dovid that being a simple *melamaid* doesn't *פְּטוֹר* him from the *mitzva* of giving *מוֹסָר*. Reb Ahron is an *בַּחֲרָה*, "עֲנֵי הַמֶּהֱפֵךְ בַּחֲרָה", he continued. "I don't like the fact that you are trying to drive another Yid out of town by outbidding him and taking away his *parnassa*. Listen to me, Reb Dovid. Whatever it was *בְּאִשְׁעֶרְט* for you to earn *הַשָּׂנָה* you're going to earn. If you listen to *תוֹרָה*, and you do what the *שָׁל עוֹלָם* wants, trust me, you will make even more money. You will be happier, and you will be a better person. If you do things that are against the will of the *שָׁל עוֹלָם*, eventually it will cost you, because Hashem defends those who are in pain." Dovid's mind remained unchanged, and he bellowed, "If I wanted a *הַגְּדוֹל דְּרָשָׁה* I would go to one! Are you finished yet!?" "I don't know," replied Reb Yisroel, "did I change your mind?" "No, you did not," Dovid hollered. "Now, I have an important meeting with the Poritz, we are going to be signing some papers. Listen here Rabbi – uh – Yisroel – whatever your name is, do you want to do a favor for this Ahron?" "Yes," Reb Yisroel replied. "Why don't you get him some boxes and help him pack, because it's only a matter of time before he's going to have to leave!" Seeing that Dovid wasn't changing his mind, Reb Yisroel left him with a stern message. "Do you know that the *שָׁל עוֹלָם* defends those that are hurt? If you are going to try to outbid that poor Yid who has no *parnassa*, and take away the *kerachma* from him, two things are going to happen. The *kreichma*, you won't get anyway, and one day you're going to have to come to me for help." Dovid roared in laughter! "Me, Dovid, the owner of all these *kreichmas* on the countryside, and many more soon to come, is going to come to you, Yisroel the *melamaid*, for help? What a joke! Too bad Purim passed already. Although he said this, somewhere deep inside, the *melamaid's* words niggled at his conscience. Now however, Dovid was simply annoyed with the *melamaid*, and he headed off to the Poritz Jalkowski's mansion to sign the paperwork.

Poritz Jalkowski's assistant, Bernard, answered the door, and led Dovid into the parlor room. The Poritz was waiting for him. He knew he would be receiving a lot of money, so he was excited to sign the new deal. Bernard looked on, green with jealousy. He was resentful of his humble position as the Poritz's servant, and envious of anyone who had money. He watched as Dovid presented the papers to the Poritz. Just as he was about to sign the papers, Poritz Jalkowski announced, "One more thing. Do you have the cash with you?" Dovid was taken by surprise. "Cash with me? Well, I have money for the deposit." The Poritz shook his head, "No, no, no. I want the entire amount; a year's rent up front." Dovid didn't have that kind of money on him. "A year's rent up front? That's a little bit..." "Listen to me," Poritz Jalkowski cut him off. "The Jew who is there now has always paid me on time! I'm taking it away from him because you promised to pay me up front. If you can't do it, turn around and leave!" Dovid, who demonstrated such bravado with those whom he bullied, became quite cowardly in front of the powerful Poritz. "Uh. Uh. Uh." he stammered. Don't worry. I can do it. I have plenty of cash. I'll be right back with the money. Eh. It should just take me a few hours," and he hurried back home. Bernard had been watching the meeting. He saw Dovid's impatience to close the deal, and knew that Dovid would go home and hurry back. Bernard also knew that there was a shortcut through the woods from Dovid's home to the Poritz's mansion. Dovid would certainly be riding back through that forest with a lot of money, and nightfall was fast approaching! Bernard contacted some of his underworld friends. They set up an ambush for Dovid in the woods, and waited.

¹ Rav Fishel Schachter, *Dial-A-Shiur Tales of Tzadikim*, Shiur #433

When Dovid arrived home, he headed straight for his safe and emptied it out. He was almost back on his horse when his *חילת אשת* wife, Rivka, came out and asked him, "Where are you going? It's so late at night. And why did you take all of the money out of the safe?" Dovid wasn't listening so well, and he was short with her, but she persisted, "Can't you wait until tomorrow morning?" I thought you told me that the *melamaid*, said you shouldn't do it." Dovid didn't appreciate her concern, but she kept at it. "Doesn't the *גמרא* say you shouldn't travel at night?" "Since when do I ask you *שאלות*?" Dovid yelled as he rode off. - He had a smart wife. Too bad he didn't listen to her. As Dovid rode through the dark forest, Bernard and friends were ready for him. Dovid was knocked off his horse, and the money was stolen. The thugs tied him extremely tightly to a tree. They left him moaning and groaning, with a stern warning, "By the way, if you ever do get out of these ropes alive, just letting you know, you better not tell the Poritz what happened - because if you do, we will know what to do with you." They rode off, leaving a terrified Dovid all alone in the dark woods, freezing.

By the next morning, when Dovid had not arrived at the Poritz's estate, the Poritz became worried about the business deal. He summoned Bernard and asked him to go to Dovid's house to see if he was there. Bernard was suddenly acting strange, and said that he couldn't go. The Poritz assumed that he was drunk, and went himself. Rivka was very worried about Dovid. She figured that he must have stayed by the Poritz the rest of the night. He would not have wanted to put his life in danger riding back in the middle of the night, she reasoned. When the Poritz's wagon pulled up in front of her house, she was relieved - *the Poritz must be bringing Dovid home*, she thought, but she soon found out that her relief was premature. Rivka told Poritz Jalkowsky that Dovid had traveled to him the night before, presumably taking the forest route. The Poritz became alarmed, and went with his driver to check it out. There he found Dovid slumped over, unconscious, and tied to a tree. "Quickly, let's untie him!" the Poritz shouted to his driver. They did, and brought him home. The doctor was summoned. Meanwhile, the Poritz asked Dovid who had attacked him. Dovid was scared to say. "I I don't know," he stammered, "It was the middle of the night." The Poritz then asked his next question, "They stole the money, didn't they?" Dovid confirmed his fears. "In that case, you realize the deal is off. I wish you all the best Dovid. Next time, don't be so anxious to take short cuts through the woods at night. If there's anything I can do to help, please let me know."

The doctor informed Dovid that the prognosis for his foot did not look good. His circulation had been cut off for too long, and it would be a miracle if he would ever walk again. Dovid remained bedridden for a long time. His wonderful Rebbitzin cajoled him repeatedly that it might be a good idea to do *teshuva* for trying to outbid the Yid right before Pesach. Dovid wouldn't hear of it, but she persisted. Until, one day Rivka hired a coach and some able-bodied helpers. She told him about a big *Tzadik* who lived not too far away. "I heard that there is a big *tzaddik* by the name of Reb Yisroel Baal Shem Tov. His *brachos* really work. Go to him! He will teach you how to do *teshuva*." Dovid remained obstinate. But she persisted – and he finally agreed to be taken there. However, he did not agree not to grumble about it. He remained cantankerous for the whole trip, while his *חילת אשת* loyally empathized with him. At last, they arrived at the holy Baal Shem Tov's house in Medzybozh. The Baal Shem Tov did not allow the bed in his house. The *גבאי* said, "The Rebbe said that he doesn't mind if you come in, but you can't come in with that stretcher." Dovid continued grumbling loudly, "Oh listen, I don't know if you realize this, what do you think I'm on this bed for? A vacation!? I can't walk!" The *גבאי* went back to the Rebbe and asked, "But Rebbe, he can't walk?" The Baal Shem Tov's response was surprising, "How do you know he can't walk? Tell him to get off the bed and to come in." The *גבאי* relayed the message to the patient. "Oh, this is just great, just great," he grumbled. "Why don't you stop complaining and do what the Rebbe told you?" Rivka asked. Reluctantly, he did. And, you know what? He was able to walk! It was a *נס נגלה*. Even Dovid had to admit it. He felt like he was walking on stilts and losing his balance, but he didn't fall. He walked into the Rebbe's room. The Rebbe asked him for his story. Blushing, Dovid began retelling the events of the last couple of years. How he wanted to be *מסיגי גבול*, and take away the *parnassa* of another Yid. About the *melamaid* who warned him not to do it, and told him that he would suffer the consequences, and that one-day he would have to come to him for help. Suddenly, Dovid took a good look at the Baal Shem Tov and said in shock, "Wait a second! Don't tell me that you are that *melamaid*!?"

That realization triggered a great change of heart in Dovid. He stayed in Medzybozh for a few days. Before he and his Rebbitzin traveled home, they went into the *טעש"ט* to say goodbye. "Rebbe," Rivka began, "What should we do now for *פרנסה*? "I'll tell you what to do. Go to Poritz Jalkowsky, and buy a contract to lease the woods from him. You will chop the trees down, and sell them for lumber. Make sure, however, to give as many people as you can *פרנסה*." Working on their *חכמים*, Dovid and his Rebbetzin listened to the Rebbe's advice. Though, they had no money and couldn't imagine how it would work, Dovid realized that this was the *תיקון* for his *חטא*. He needed to go to the opposite extreme of his bad *מדות*. Not so long ago, he believed that the world was his, and he could grab anything from anyone. He learned the hard way that he couldn't even walk from one side of the room to the other. He would do *תשובה* now by unquestioningly listening to the *צדיק*, and going into something which he knew would take a miracle. Dovid couldn't have known yet, but Bernard had recently been apprehended by the Poritz. His strange behavior had triggered an investigation, and he and his cronies were caught, and Dovid's stolen money was retrieved. When Dovid came to the Poritz with his new business proposition, the money was already there. Bernard was forced into Dovid's service chopping lumber under the careful surveillance of armed guards. At last, Dovid was able to return to the woods where he was robbed and make the *bracha*, *הזך* *במקום הזה*.

ל"ג בעומר of the year תצ"ד (1734) is remembered as the day when at age 36, the Baal Shem Tov *יגן עלינו* began teaching Torah publicly.² The above *Chasidische מעשה* illustrates for us very important lessons. The *שם טוב*'s *emuna* and *bitachon* as a young man gave him the *כח* to stand firm in Hashem's honor. We can also learn from the example of Rivka's strong *emuna*, and her *כח* to turn around her husband.

² Rabbi Chaim Schloss, *2000 years of Jewish History*, pg. 193

Ayin Tovah Moderator Wrap-Up

732-301-4043 opt 2-1-1-69

How can we always focus on the positive when it is not our default setting?

My grandmother lived a very difficult life. At a certain point, when it seemed to be one *tzarah* after another, one of her grandchildren asked her how she keeps going through all the difficulties. She responded that with the well-known saying that an optimist sees the glass as half full and a pessimist sees it as half empty. At times in her life, she felt like her glass was even less than half full. At those times she simply took a smaller glass! That cup is a symbol of our expectations. And if you don't expect a lot then everything is great! Lowering expectations and appreciating everything you have is a crucial component of *ayin tovah*.

What are the benefits of living with an *ayin tovah*?

Every relationship will benefit from positive thought power. When you turn your mindset towards positivity, it's unbelievable how relationships can be turned around without even saying a word, just by training your mind to see the good.

Our children pick up on our vibes and when we have an *ayin tovah*, they will learn how to respond and react to their own situations. They learn from our facial expressions and our words and how we react to disappointments.

Then there are so many times that we need to work on an *ayin tovah* ourselves. When we see other people who have something that we are lacking, can we find it in ourselves to be happy for them? Really, with *emunah* and *bitachon* we can bring ourselves to this level of *simchah*.

I was once in a grocery store with several of my children, and I encountered a couple who I knew, who had been married for many years and had no children. The husband looked at me, with a bunch of little kids hanging off the shopping cart, and exclaimed "*ken yirbu!*" I was so inspired! This man could be so bitter and angry, but he chose to live with *tefillah*, *emunah*, and *simchah*!

Having an *ayin tovah* can also improve *shalom bayis* in a dramatic way! Writing down something positive about your husband and focusing on this list once in a while and review it will enrich your marriage.

How can we cultivate an *ayin tovah* towards the people around us?

Rebbetzin Keller tells over a beautiful *mashal* from her mother:

There was a royal couple who had a baby who was born with extremely ugly features, so the king and queen had a face mask made for him to wear always. As he grew older, they gave him a princely education and taught him to act royally and graciously, but he always wore his mask. When the time came for him to marry, he removed his mask to show his face to the prospective princess. But he found to his shock that his face was identical to the mask. He had worn his mask for so long, it actually changed the *mahus* of his face.

Anavah Moderator Wrap-Up

732-301-4043 opt 2-1-1-69

We can feel jealousy, unhappiness, and unwillingness to *fargin*; but if we act as if we have an *ayin tovah*, even if we don't, and even if it's hard, we will become someone with that *middah*. As *chazal* tell us *hachitzonyus me'orer hepenimiyus*. And wearing that mask of *farginning* helps us to be truly happy for others. Of course, internally working on the *middah* is important. But the external piece is just as crucial.

Some ideas:

- When you say the *brachah* of *she'asah li kol tzorki*, think that "I have everything I need, and if I don't have it, I don't need it; but I'm so happy for her that she has it!"
- Remember that when we daven for *anachnu, v'tze'etzainu*, we also daven for *tze'etzaai amcha bais Yisroel*; we should all be *matzliach*!
- Remember that *klal yisroel* is a team. When I see other members of *klal yisroel* with *brachos* in their lives, I am happy for Team *Klal Yisroel*!

continued next week

Rav Gershon Edelstein zt"l

A Life of Devotion and Dedication

On Tuesday, 10 *Sivan*, Klal Yisrael suffered the tragic loss of Rosh Yeshivas Ponovezh, Rav Gershon Edelstein zt"l. The passing of one of the premier *ziknei roshei yeshiva* and *manhigei hador* has created an unfathomable vacuum. *Mi yitein lanu temuraso*.

A close *talmid* of the Chazon Ish was once asked to describe how his *rebbe* was able to reach such staggering superhuman heights. The *talmid* replied, "I can tell you, but it is an extremely long story. Are you sure you have time?" When the questioner confirmed, the *talmid* began, "When the Chazon Ish was a young child, he sat down to learn, and then he learned, and he learned, and he learned..." There were no *kuntzen*. It was the complete and constant dedication to *limud haTorah* that transformed the Chazon Ish from a mortal into a *malach*.

The *Medrash (Tanchuma, Pinchas 11)* tells us that it was Yehoshua, not Moshe Rabbeinu's sons, who succeeded Moshe Rabbeinu as leader of Klal Yisrael. Why? Yehoshua did not grow up in the lap of royalty. He wasn't blessed with leadership qualities or trained in political prowess. Yehoshua was chosen as the most capable leader of Klal Yisrael due to the fact that he was a "*naar lo yamish mitoch ha'ohel*." Leadership in Klal Yisrael is dependent solely on one's complete connection to Torah, for it is only the Torah that can give a leader all the necessary skills "*lahaloch k'neged rucho shel kol echad v'echad*."

We live in a world where so-called leadership is attained through the opposite approach — constant self-promotion, gaining popularity by climbing on the backs of everyone else. In Klal Yisrael, *l'havdil*, it doesn't work that way. It is the person

entirely steeped in Torah, the individual who may seem least suited for leadership, who often rises to the position.

A *yungerman* once came to Rav Shach to consult with him about a certain issue, and Rav Shach sent him to Rav Gershon Edelstein. When the *yungerman* knocked at Rav Gershon's door and explained the matter, Rav Gershon refused to get involved. Such a question is not for me, he insisted. Upon hearing that the person had been sent by Rav Shach, Rav Gershon quickly went to Rav Shach, and after a discussion, Rav Shach agreed. Rav Gershon was to stay by his *Gemara*, and not get involved in the *klal*.

Rav Gershon was by nature quiet and reserved. He shunned the limelight. He had absolutely no sense of *zich*. The Chazon Ish famously described him as a *baal mum*, for he was lacking even the *shemini shebishminis* of *gaavah* necessary for a *talmid chacham*. Rav Gershon was in his element sitting by his *Gemara*, and that is what he did, day after day, *seder* after *seder*, for decades and decades and decades. Yet, when the need came, it was Rav Gershon who arose as the leader of the Torah world. His Torah was disseminated across the globe and his advice sought after and followed in all corners of the *olam haTorah*.

Beginnings

Rav Gershon Edelstein zt"l was born in Shumiatz, Belarus, which was under Communist rule at the time. His grandfather,

With Rav Menachem Savitz in Ponovezh Beis Medrash

Rav Yerachmiel Gershon Edelstein, author of *Ben Aryeh on Shas*, was a *talmid* of Rav Chaim Soloveitchik in Volozhin, and his father, Rav Tzvi Yehuda, was one of Rav Baruch Ber Leibowitz's prize *talmidim* in Kaminitz. Rav Gershon, together with his brother Rav Yaakov, was raised in a home suffused with *ameilus baTorah* and *yiras Shamayim*.

Under communist rule, there was no functioning *cheder* to speak of. Yet, Rav Tzvi Yehudah would not let the evil plans of the government stand in the way of his sons' spiritual growth. He registered his sons as younger than their true age so that he could delay their mandatory enrollment in school. Eventually, he sent young Gershon and Yaakov and five other children to an underground bunker where they learned Torah in secret. Later, Rav Tzvi Yehudah arranged for a *rebbe* to come to their home, where he taught the boys under the guise of being their chess instructor, similar to the way Yidden were forced to learn under the Yevanim.

After their mother passed away at a young age, the two brothers were called back home to their father, who decided that it was time to leave Europe. At the age of eleven, Rav Gershon, his father, and two siblings, made their way to Eretz Yisrael, where they settled in Ramat Hasharon. Their home was a refurbished chicken coop, an empty structure with bare walls and a ceiling. But that didn't make a difference. What was important was the fact that they were now free to learn Torah without fear of being arrested by the communist regime.

Yeshivas "Beis Abba"

For several years, the boys did not attend yeshiva; they sat and learned at their father's feet, three full *sedarim* a day. They began with Bava Kama, using a Gemara they'd brought along with them from Russia and another two they borrowed from the shul. One son would say the Gemara, and then the other would repeat it. They would complete a *blatt* in about two hours and then move on to the next. After completing a *perek*, they would review it again. In this fashion, they traversed *masechta* after *masechta*, completing most of *Shas* in a thorough and most pleasant fashion.

Aside from the wealth of *yedios* in Torah that the Edelstein brothers gained during those years, they learned to relish the *taam Gan Eden* inherent in every word of *limud haTorah*. Rav Gershon's brother, Rav Shlomo (some twenty years younger than Rav Gershon, born after his father remarried), recounted in his *hesped* at Bais Medrash Govoha that when Rav Gershon was a young boy of 11, he and a group of friends were given chocolates. While all the boys enjoyed their treat, Rav Gershon passed his on to a friend. When asked why, Rav Gershon simply replied, "I learn Torah. *Ich darf dos nisht*."

This sweetness, said Rav Shlomo, shaped Rav Gershon's approach to *limud haTorah* for life. He had such enjoyment from simply learning the Gemara. It wasn't only the *geshmake lomdus*, the dazzling *chiddush* or *terutz* that drove him; it was the simple, sublime pleasure inherent in every word of Torah. In every *shmuess* Rav Gershon gave, he encouraged *limud hamussar*, but he didn't just demand it; he would explain how *enjoyable* it is to learn *mussar*.

When the Ponovezh *hanhalah* discussed how to ensure that the *bachurim* wake up on time in the morning, Rav Gershon stressed that it wasn't just about waking up on time. The goal was to ensure that the *bachurim* have a *taam* for learning, so they'll feel that they have what to wake up for! Once they enjoy it, they will surely wake up!

Founding Chaburah of Ponovezh

After a few years, the Edelstein brothers finally went to learn in yeshiva, first going to Lomza, and then joining the first group of *bachurim* in the Ponovezher Rav's yeshiva. This group included outstanding *talmidei chachamim* — Rav Chaim Friedlander, Rav Uri Kellerman, and two others. There was no dormitory at that point, so the brothers slept in Rav Michel Yehuda Lefkowitz's house, and they spoke to him in learning nightly. In Ponovezh, Rav Gershon gravitated towards Rav Dovid Povarsky, who became his *rebbe muvhak*. Rav Dovid was known for his clarity, his *bikush ha'emes*, and his legendary *hasmadah*.

Rav Dovid would arise every morning as soon as he stirred, no

Rav Yaakov and Rav Gershon

matter how early it was, and then learn until Shacharis. Once, Rav Dovid, who was already older, wasn't feeling well. His family prevailed upon him to sleep later the following morning, so that he could regain his kocho's. Alas, the family found him early the next morning in the bais medrash, learning as usual. When questioned, Rav Dovid explained, "It's true, for today it would have been beneficial to sleep extra. But if I break my custom once, what will happen the next day and the next?"

Rav Gershon, as well, following the model of his rebbi, remained dedicated to his rigorous learning schedule for the nearly eighty consecutive years that he delivered *shiur* in Ponovezh. He would not miss a *shiur*, a *tefillah* in Yeshiva, a *seder*, or a *mussar seder* for anything. Like clockwork, he was always in his seat, always engrossed in learning.

Rav Naftoli Kopshitz shared that one Thursday night, a group of *askanim* had gathered in Rav Gershon's house to discuss an extremely important and time-sensitive *klal* issue. When the clock neared ten, Rav Gershon apologized and told them that the discussion had to stop. It was time for the weekly *chaburah* that he delivered for *bachurim* from other yeshivos and that weekly *kevius* superseded even this most crucial matter. The *askanim* were tense and disappointed, but there was no room for discussion. At 10:30, the *askanim* came back, at the time Rav Gershon was supposed to finish. But it was still too early. Rav Gershon told them that the *bachurim* would usually continue speaking to him in learning and this, too, he was unwilling to forgo. Only after giving each *bachur* a chance to speak his mind did Rav Gershon return to the *askanus*.

Every Moment – for Torah

When Rav Gershon was a *bachur*, he would spend the minutes waiting in line to learn *Mishnayos Taharos*. After a while, Rav Gershon was able to make a *siyum* on this most complex *seder*. Rav Gershon would say that completing *Shas* does not require extreme effort. It means making the most of one's time. Slowly but surely, one will progress and reach his goals.

At one point, the municipality installed a large garbage

container on the path that Rav Gershon would use to walk to and from yeshiva. Rav Gershon posed a shailah to Rav Shlomo Zalman Ullman, who paskened that it was assur to learn Torah within daled amos of this bin. Rav Gershon promptly changed his route. He wasn't willing to disrupt his constant thinking in learning, even for a matter of seconds.

Once, as Rav Gershon and Rav Yaakov approached a bus stop, they saw that the bus they wanted to catch was already there, about to leave the stop. Rav Yaakov began to run, hoping to catch it so that they wouldn't have to waste a half hour waiting for the next bus. Rav Gershon, however, retained his slow and measured gait. He would not act in haste, no matter what. Rav Gershon explained that running is also a waste of time, as one cannot think in learning while acting in haste.

Rav Berel Povarsky, Rav Gershon's close *chaver*, who served as rosh yeshiva alongside Rav Gershon for seventy years, highlighted Rav Gershon's tremendous *menuchas hanefesh*. He was always calm and collected. Rav Shlomo Edelstein shared that the only time Rav Gershon ever appeared somewhat agitated was before *bein hazemanim*, as Rav Gershon was extremely concerned about *bitul Torah*.

Rav Gershon's *bikush ha'emes* was legendary. When he first joined Yeshiva, Rav Gershon was concerned that having never learned in a yeshiva framework, his *lomdus* might not be up to par. After speaking to the Brisker Rav in learning, he felt

reassured, as the Brisker Rav, as well, always looked for the simplest, most straightforward understanding. Over time, Rav Gershon became known as the premier *talmid* in Ponovezh. In his *hesped*, Rav Dov Lando reminisced about the great reverence the other *bachurim* in Yeshiva had for Rav Gershon. He was truly *sholeit bakol*, fluent in all areas of Torah.

The Ultimate Mechanech

Rav Gershon was also a much sought-after *chinuch* authority. When it came to his own *shiur*, it was never about what he wanted to say; it was solely about what he felt the *bachurim* needed to hear. Rav Gershon delivered the *shiur* on their level. He had no qualms about leaving a question unanswered or responding that he did not know the answer. He wasn't trying to impress anyone. He said what the *talmidim* needed to hear so that they should be able to *shteig* most, and that was it.

Rav Berel Povarsky once posed a question to Rav Gershon, to which Rav Gershon countered with two brilliant answers. Rav Berel shared the answers with a *talmid* who then went to Rav Gershon, in the hope of hearing the answers firsthand. The *bachur* posed the very same question and was shocked when Rav Gershon responded, “*Ich veis nisht.*” The *bachur* insisted that Rav Berel had said the Rosh Yeshiva had two answers. Rav Gershon responded that Rav Berel had spent fifty years being *ameil baTorah* and he was ready to hear the complex answers, but they were not intended for a young *bachur*.

Rav Dov Lando said that Rav Gershon was a *gadol* in Torah, *avodah*, and *gemilus chasadim*. Even when he was 100 years old and had over 200 *bachurim* in his *shiur*, he still tried to be involved in each one's growth. He would inquire about them and, when necessary, share words of *chizuk*.

Rav Menachem Savitz, a close *talmid* of the Rosh Yeshiva, recalls that one year, he remained in Eretz Yisrael for Pesach. The Rosh Yeshiva noticed that he was still around after all the American *bachurim* had left for *bein hazemanim*, and inquired when he was leaving. When Rav Menachem told him that his parents were coming for Yom Tov, Rav Gershon insisted that the young *bachur* stay at his home until his parents arrived. Rav Menachem insisted he was perfectly comfortable in the dormitory but Rav Gershon would not hear of it. After a conversation, they agreed that Rav Menachem would eat with the Rosh Yeshiva in his home and sleep in the dormitory. During those meals, Rav Gershon showered him with exceptional warmth, even showing him a *sefer* he received from the Chazon Ish and pulling a picture

off the wall to show him the original Ponovezh *talmidim*.

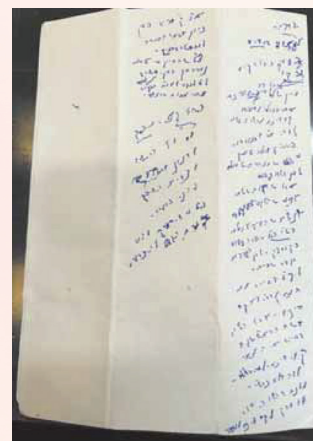
Rav Gershon's dedication to *limud haTorah* continued to the very end. When he was hospitalized in his final days, Rav Gershon continued delivering *chaburos* via a live hookup. In his hospital chair, attached to IV lines, with machines beeping, he sat bedecked in his frock and tie and prepared *shiurim* as if he was in the *bais medrash*. In his final moments, as his vital signs were dropping and the *olam haTorah* was fervently reciting *Tehillim* for his *refuah*, Rav Gershon was in the midst of preparing yet another *chaburah*. And then, with his pen in hand, as he wrote up the *marei mekomos*, “*Nitzchu areilim es hametzukim,*” and his *heilige neshamah* was called to deliver his first *shiur* in the Yeshiva shel Maalah.

Yehi zichro baruch. 🕊

Chayeinu thanks Rav Menachem Savitz for providing information.
Recordings of *hespedim*: opt.1-8-2

The last *shiur* the Rosh Yeshiva delivered from the hospital.

The notes the Rosh Yeshiva was preparing right before his *petirah*.

Hilchos Shabbos Initiative

Is it permissible to tie a shopping bag after placing a diaper inside?

When disposing of a diaper in a shopping bag, one may not tie the bag tightly even with a single tie, if the tightness would prevent the bag from opening on its own.¹ Similarly, when storing shopping bags for future use, it is common to roll the bags and make a knot on each to keep the bags compact (similar to the knot made on threads at the end of a threaded needle). This type of knot should not be made on *Shabbos*.

Is it permissible to use diapers that contain a color-changing strip that changes colors when the diaper is wet?

A diaper containing a color-changing strip is permissible to be used on *Shabbos*.

Additional notes pertaining to diapering:

- Some are *machmir* to detach and reattach the sticky tabs on diapers prior to *Shabbos*, thereby making their sticking only temporary, to avoid a question of *Koreya* when detaching them on *Shabbos*. This stringency does not apply to Velcro tabs.
- A plastic diapering pad or plastic or rubber bib may be washed by pouring water on it, but should not be rubbed vigorously. However, if these items have fabric on the rims water may not be poured on the material.

When preparing a bottle using baby formula, may the formula be measured in an exact manner?

It is only permissible to measure exactly if it is imperative that an exact measurement is used to prepare the formula in a safe and proper fashion; otherwise, one should not measure exact measurements but rather approximate. When the scooper included with the formula is used to measure the formula, the fullness of the scoop should be approximated rather than measured precisely, unless a precise measurement is necessary.

¹ Tying the bag with a single tie loosely is permitted, even if it will not be handled anymore and will therefore remain closed by default.

The Chofetz Chaim writes in the name of R' Yonasan Eibishitz that if one does not learn Hilchos Shabbos very well, it is impossible not to be עובר on a forbidden act on Shabbos.

To receive weekly Hilchos Shabbos sheets by email, subscribe at: Shabboshalachos@gmail.com

This sheet contains Divrei Torah and should be dealt with accordingly.

לזכות רפואה שלימה חי' מלכה בת בת-שבע

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

WEEK 36

ע' ביאור הלכה ש"ט-ד"ה ה"ו, ד"ה לאכול

The questions **with their answers** will be printed next week, along with another set of three questions.

QUESTION 1

I took out a game for my kids to play and saw that the pieces were mixed together with pieces from other games. Can I take out the pieces for the game we're about to play? What about putting away the pieces of the other games?

QUESTION 2

I was at a זכר on a rainy Friday Night and when I got up to leave, I saw that my coat was pushed into the closet under many other coats. Can I push away the other coats to get mine?

QUESTION 3

I have a mess of cutlery that needs to be put away (I'll be using it later). Can I put them away by randomly taking one at a time and putting each in their place?

ANSWERS TO LAST WEEKS QUESTIONS

QUESTION 1

We had a big storm and my kids came home with their raincoats dripping and very wet. Can I hang it up over the bathtub so it doesn't make a mess?

Answer: The ש"א-מ"ה writes that one may not hang wet clothing on שבת as an onlooker may think it was washed on שבת. This is true even if hung in a private area indoors, as חז"ל didn't differentiate in their גזירה. It should therefore not be allowed. However, many פוסקים hold that things that are typically not washed, such as dry-clean suits, may be hung, as no one will think they were washed. If so, a typical plastic raincoat is also not usually washed and may be hung. Additionally, the משנה ברורה writes that soiled baby clothing may be hung, as people assume the baby wet the clothing and they were therefore hung, not as a result of washing. Possibly the same is true about a raincoat which its use is to be worn in the rain. Also, it was mentioned in a previous edition that plastic is possibly allowed to be washed. Although we are מחמיר because of a התורה מן חשש מלאכה, when it comes to עין מראית עין maybe we can be lenient and say that even if one were to think it was washed, it isn't a problem, as it may actually be allowed anyway. For all these reasons, one may hang a raincoat.

continued...

FOR COMMENTS OR TO ADD YOURSELF TO THE EMAIL LIST
SEND AN EMAIL TO BMNYSHABBOS@GMAIL.COM

וקראת לשבת עונג....

אז תתענג

...והאכלתיך נחלת יעקב אביך

QUESTIONS AND ANSWERS IN
HILCHOS SHABBOS FOR THE ENTIRE FAMILY

בית מדרש נחלת יעקב - נערך ע"י המו"ץ דקהלתינו

continued...

QUESTION 2

I'm in Shul and there's a big rain, but I didn't bring a raincoat. Can I "wear" a shopping bag (plastic!) to protect my hat?

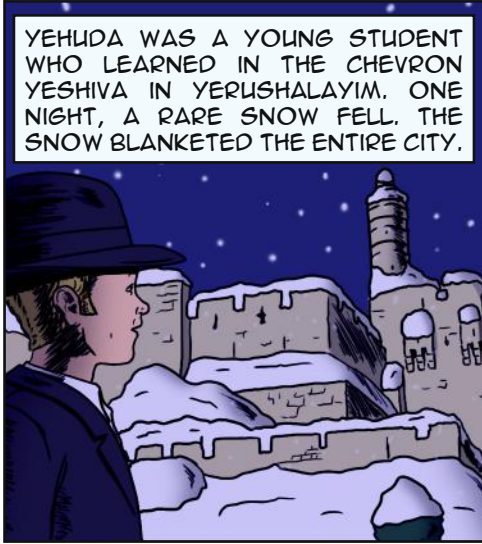
Answer: The רמ"א ש"א-ל"ו writes that one may wear two hats, one on top of the other. משנה ברורה explains that this is considered a normal mode of dress. However, the רמ"א ש"א-י"ד also writes that a woman may not wear a cloth over her hat, and the משנה ברורה explains this is because it is not being "worn", but just put on the hat to protect it. It is therefore not allowed. The same would be true for a bag over one's hat, as it would not be allowed. אגרות משה א-ק"ט explains that this is different than rubbers which are also covering one's feet and giving them warmth, even though one has shoes under them.

QUESTION 3

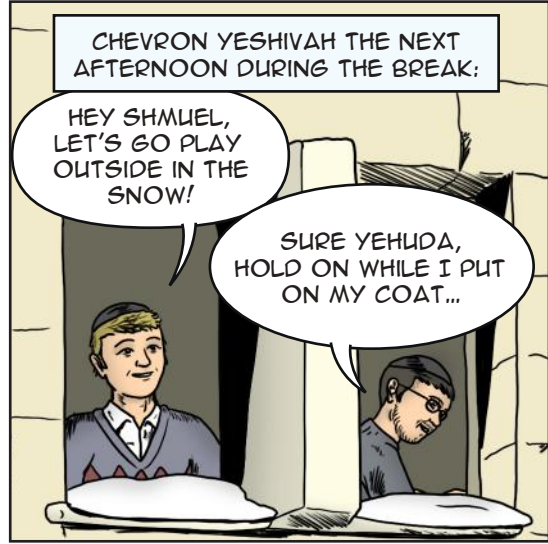
Actually, I see my friend that's away for שבת left his raincoat in Shul. I know he lets me borrow it, so can I wear it home?

Answer: The שצ"ז-ג' ערוך ש"לחן writes that the same way a person has a תחום that limits where he can walk to on שבת, so too one's objects have his תחום. One cannot allow his objects to be taken out of his תחום by someone who has a different תחום (through עירוב תחומין etc.) unless it was lent to that person before שבת. If a person is away for שבת, by definition all his objects that are left behind are out of his תחום. They therefore may not be moved more than 4 אמות. If there is an עירוב, they may be taken anywhere in that עירוב, as it constitutes 4 אמות. Therefore, unless the raincoat was specifically lent to someone else before שבת, it may not be taken out of the עירוב, regardless of whether it is being carried or worn.

LEARNING FROM OUR LEADERS

YEHUDA WAS A YOUNG STUDENT WHO LEARNED IN THE CHEVRON YESHIVA IN YERUSHALAYIM. ONE NIGHT, A RARE SNOW FELL. THE SNOW BLANKETED THE ENTIRE CITY.

CHEVRON YESHIVAH THE NEXT AFTERNOON DURING THE BREAK:
HEY SHMUEL, LET'S GO PLAY OUTSIDE IN THE SNOW!
SURE YEHUDA, HOLD ON WHILE I PUT ON MY COAT...

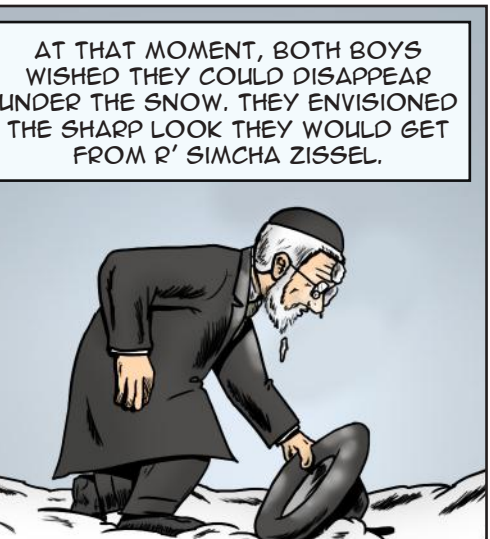
THE BOYS PLAYED FOR SOME TIME...

UNTIL...

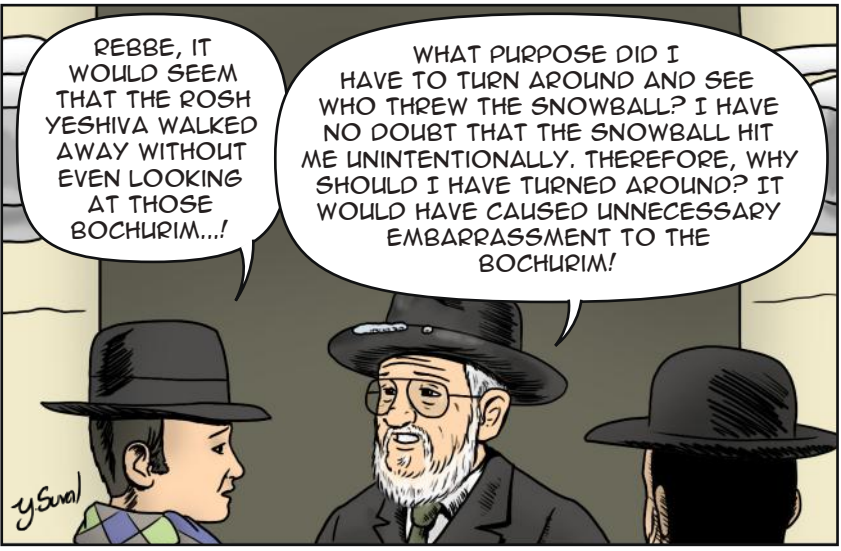
TO THE BOYS HORROR, THE SNOWBALL HIT THE ROSH YESHIVA OF CHEVRON, R' SIMCHA ZISSEL BROIDE ZT"L, SQUARELY IN THE FACE.

AT THAT MOMENT, BOTH BOYS WISHED THEY COULD DISAPPEAR UNDER THE SNOW. THEY ENVISIONED THE SHARP LOOK THEY WOULD GET FROM R' SIMCHA ZISSEL.

...THE ROSH YESHIVA DIDN'T EVEN LOOK IN OUR DIRECTION!
WOW! HE'S GOING ON TO YESHIVA AS IF NOTHING HAPPENED!

REBBE, IT WOULD SEEM THAT THE ROSH YESHIVA WALKED AWAY WITHOUT EVEN LOOKING AT THOSE BOCHURIM...!
WHAT PURPOSE DID I HAVE TO TURN AROUND AND SEE WHO THREW THE SNOWBALL? I HAVE NO DOUBT THAT THE SNOWBALL HIT ME UNINTENTIONALLY. THEREFORE, WHY SHOULD I HAVE TURNED AROUND? IT WOULD HAVE CAUSED UNNECESSARY EMBARRASSMENT TO THE BOCHURIM!

R' SIMCHA MORDECHAI ZISKIND זצ"ל, ALSO KNOWN AS R' SIMCHA ZISSEL BROIDE, THE SON OF ר' חזקיהו אברהם ו' מרדכי דוד תלמוד תורה עץ חיים IN HIS EARLY YEARS, HE LEARNED IN ירושלים. AT THE AGE OF מצנה, ב'ר מוצנה, HE WENT TO LEARN IN חב"ד, WHERE HE SPENT THE NEXT 75 YEARS OF HIS LIFE. DURING THE 1929 POGROM HE WAS AT HOME IN ירושלים AND WAS THUS SAVED. IN THE WINTER OF 1935, R' SIMCHA ZISSEL WENT TO PETACH TIKVAH TO STUDY AND WAS ONE OF THE FOUNDERS OF THE תורת ארץ ישיבת תורת ארץ THERE. DURING THAT PERIOD, HE LIVED IN בני ברק AT THE HOME OF HIS SISTER WHICH WAS NEAR THE HOME OF THE חזון איש, AND HE WOULD OFTEN SPEAK WITH HIM IN LEARNING. IN 1941, HE MARRIED GOLDA MIRIAM עי"ה, THE DAUGHTER OF R' MOSHE FINKEL זצ"ל, THE ראש ישיבה OF SLABOOKA AND חב"ד. HE BEGAN DELIVERING שיעורים IN 1945 AND WAS APPOINTED ראש מתיבתא IN 1951. IN 1961, HE BECAME ראש ישיבה. IN 1969, HE WAS APPOINTED AS A MEMBER OF THE מועצת ארץ ישראל AND WAS RECOGNIZED FOR HIS SENSITIVITY, חכמה, AND PRACTICAL WITH THE תורה. A PROLIFIC WRITER ON DIVERSE SUBJECTS, HIS חב"ד ספרים INCLUDE חב"ד מאמרי התורה AND שם דרך, AMONG OTHERS.

For any inquiries or comments please feel free to call 347-838-0869 • Illustrated by: Yeshaya Suval

ל"ז ניסן 1912-2000 5672-5760

TORAS REB KALMAN

סיפורי צדיקים

Captivating stories full of Yiras Shamayim taken from Shmuessin that Reb Kalman Krohn z'tl gave in Adelpia Yeshiva

Undercover Part I

From a very young age, it was evident to all that Nosson was special. He was a gifted child, blessed with a quick grasp and extraordinary retention abilities, enabling him to progress in his studies at a more rapid pace than his peers. Scholastically, he was on the same level as those a few years his senior.

Along with his brilliant mind, Nosson possessed beautiful middos. He never flaunted his talents and went out of his way to help others. His father a renowned baal chesed in his own right, taught Nosson to look out for the elderly and the infirm, and to go out of his way to assist them as much as possible.

Every day, Nosson would go to *cheder*, where he would absorb everything he learned like a sponge. His mind craved Torah like a fish craves water, and there was nothing he loved more than sitting in front of his Gemara, working through the words of Abaya and Rava. He learned from morning to dusk with diligence not often seen in children his age.

During his short breaks for lunch and then supper, Nosson would spend his free time helping others, particularly the old and the sick. He would do their shopping, straighten up their homes, and ensure that they had what to eat. At times, he undertook to raise money for necessities, such as medicine, which they could not afford. On Shabbos, he could often be seen walking elderly men to and from shul, providing support with his arm and also with his smile.

Nosson grew older, and his extraordinary diligence, coupled with his golden heart, grew along with him. Soon, he became a bar mitzvah, which his family and friends celebrated with a festive seudah. For a beautiful evening, his relatives and rabbeim joined around the table, listening to his pshetl and uplifting the room with joyous song. When it was over, it was time for his father to make a decision regarding Nosson's future.

Unlike today, in the time when Nosson was growing up, it was highly unusual for a boy to continue learning in yeshiva past the age of bar mitzvah. With most families living on a meager budget, they relied on their teenage sons to earn money toward the family finances. After their bar mitzvah, the overwhelming majority of young men were apprenticed to farmers and craftsmen to learn a trade.

Only a select few merited to continue in a yeshiva setting past the age of bar mitzvah. These were

usually bachurim who hailed from very wealthy homes, homes that managed quite comfortably without their sons' financial contributions. Apart from them, there were also a few boys who were not as well-to-do, but whose parents were willing and able to forgo their son's income so that he could become a talmid chacham, even if it meant being a little colder and a little hungrier.

Nosson was from this second category. His family wasn't poor nor rich; they lived month to month, but always had bread on the table. Nosson's parents, however, truly wanted their brilliant son to continue to progress in learning, and with this deep desire, they made the decision to send Nosson to yeshiva after his bar mitzvah. With a son as gifted as Nosson, they simply could not imagine apprenticing him to a blacksmith or a carpenter.

Nosson's father spoke at length to Nosson's rabbeim, debating which yeshiva would be the best fit for the special young man. After much deliberation and thought, they unanimously decided on a specific yeshiva, located in a distant town. It was a difficult choice for Reb Ezriel, since sending Nosson so far away meant not seeing him for a period of at least a few years, yet since he knew that this was where his son would grow the most, he swallowed hard and encouraged him to travel.

Armed with a letter from his rabbeim, which would serve as his entry ticket into the yeshiva, Nosson set out toward his new yeshiva. He was still so young, a baby-faced youth at the cusp of his teenage years, yet he was already on his own, leaving his family to dive into the sea of Torah study. He knew of his parents' sacrifice to send him to yeshiva, and despite the fact that he would miss them terribly, he was grateful for the opportunity they'd given him.

The journey to the yeshiva took a few weeks, long and exhausting weeks of bumpy roads and fitful nights, but at last Nosson arrived in the city where the yeshiva was located. It was a large and busy city, so overwhelmingly different from the small, peaceful village he called home, and the blur of color and movement and noise took his breath away. How would he ever find his way, a lonely young boy in such a bustling place?

Nosson blinked back his tears and took a deep, calming breath. "Excuse me," he called timidly to a Jewish man coming down the street toward him. "Where is the yeshiva?"

The man looked him up and down. "Go straight down the block and make a left..."

Nosson listed to a long list of directions, committing them to his memory. Thanking the man, he hefted his suitcase onto his thin shoulders and followed the man's directions until he reached the large yeshiva building. Nosson hesitated in front of the nondescript building for a moment, fingering his pocket for the letter from his rabbeim. Then he squared his shoulders and went inside.

"Are you new here?" a bachur asked him, smiling at him from above the sparse growth of his beard. "Let me take you to the rosh yeshiva."

They walked together to the rosh yeshiva's office, Nosson dragging his heavy suitcase behind him. "Here we are," the kind bachur said. "Don't worry, the rosh yeshiva will take care of you." With a final, friendly wave, he walked away, leaving Nosson on his own.

Nosson knocked lightly on the door and then pushed it opened hesitantly when the rosh yeshiva called for him to enter.

“Ah, a new bachur!” the rosh yeshiva said warmly. “Shalom aleichem! Please take a seat. What is your name?”

“My name is Nosson,” Nosson replied softly, seating himself at the edge of the chair facing the rosh yeshiva. He withdrew the letter from his rabbeim and handed it to the rosh yeshiva.

The rosh yeshiva took the letter and read it slowly. His eyes crinkled as he smiled up at Nosson when he was done. “Your rabbeim speak highly of you,” he told the newcomer. “We would be most honored to have you join our yeshiva.”

“Thank you,” Nosson said shyly. “I am grateful for the opportunity.”

“As you may have heard, the yeshiva is structured so that all the bachurim are arranged into small groups of six or eight, each with its own rebbi,” the rosh yeshiva explained. “First, we’ll talk in learning a little so that I can gain an understanding of where your holding. That will help me determine which group would be best for you to join, and which kind of chavrusah would be most suitable for you. What are you in middle of learning, Nosson?”

For the next half-hour, Nosson and the rosh yeshiva discussed various sugyos that he had recently learned. Nosson held his own admirably and impressed the rosh yeshiva with his clarity and grasp.

When they were done, the rosh yeshiva stood up. “Come with me to the bais medrash,” he told Nosson. “I’ll introduce you to your rebbi and your chavrusah. You can leave your suitcase here and pick it up after shiur, when your chavrusah will show you where you’ll sleep.”

Nosson followed the rosh yeshiva, already feeling much calmer. The rosh yeshiva’s kind smile and warmth caused anticipation to replace his anxiety

and hope to replace his homesickness. He was here to grow, to shteig, and he planned on utilizing every minute.

Within a short time, Nosson settled in and began thriving. He flourished in the bais medrash, where he enjoyed the challenge of his rebbi’s shiur, and began making friends with the other boys, who were drawn by his good nature. He also developed a relationship with a few bachurim older than he was, learning with them at a more advanced level for a short period every day.

But although Nosson was thrilled with the yeshiva, the rabbeim, and the bachurim, there was one small thing that marred his happiness in his new environment. He missed the chesed and bikur cholim that had once been a regular part of his schedule. Helping others was a part of his nature, and he longed for the opportunity to make an elderly or sick man smile. Without it, he felt empty and unfulfilled.

One afternoon, after a pleasurable learning session with one of his older friends, Nosson hesitantly brought up the subject. “Uh, Shmuel,” he said slowly, pushing back his chair. “I was just wondering... in my hometown, I used to spend a half hour every day helping elderly people and doing bikur cholim. Do you know how I can find such opportunities here?”

Shmuel looked at him in astonishment. “I don’t understand. You came here to learn, did you not? You traveled for weeks, far away from home, so that you can shteig here in yeshiva. You’ll be able to do chesed all your life; now is your time to sit and learn Torah.”

“Of course,” Nosson agreed. “I came here to learn, and I definitely plan on learning for almost the entire day. But chesed is also in the Torah, and I am certainly entitled to spend a half-hour between sedorim doing chesed.”

Shmuel looked at him strangely. “Nosson, chesed is commendable, and I admire you for it, but you can’t have a secondary focus if you want to succeed in yeshiva. You need to throw yourself completely into learning, without any outside pursuits, even noble ones like chesed.”

“You don’t understand,” Nosson protested, his expression pleading. “The chesed won’t take away from my learning; if anything, it will enhance it. You have to realize that helping those less fortunate than me is something that gives me energy and *chiyus*; I need it to keep me going.”

But Shmuel clearly did not understand. “I’m starting to wonder if you and I are compatible as chavrusahs,” he said carefully. “I need a chavrusah who is completely engaged, all the time. A chavrusah whose is driven by his learning and the wonderful opportunities available to him right here in this bais medrash. I just can’t understand why you need to look elsewhere for purpose and vitality if you have it all right here.”

Nosson didn’t try explaining himself further, realizing that his efforts were futile. Keeping his true feelings to himself, he tried to follow Shmuel’s advice and dive deeper into his learning, which indeed did provide him with a strong sense of fulfillment. However, despite his best efforts, he couldn’t shake the niggling feeling of emptiness in the place in his heart that had once housed the elderly and infirm.

A few days later, while walking home late at night with his friend, Zalman, the ache in his heart cajoled Nosson to try again. “I miss the old and sick people whom I used to visit,” he confided in his friend, feeling a blush creeping to his cheeks. “It felt so good to help them out, and it didn’t just keep them going, it kept me going to.”

Zalman looked at him curiously. “You used to help out old and sick people?”

“Yes, back home, I used to go every day,” Nosson explained enthusiastically. Even speaking about it was bringing him to life. “Bikur cholim is a real mitzvah; you should see the difference it makes to someone lying ill in bed. And it feels good to make a difference; you know what I mean? It’s exhilarating!”

“I guess so,” Zalman said, his doubtful tone implying that he didn’t really get it. “I mean, of course it’s nice to help people and feel like you’ve done something...”

“Do you know of any elderly people in this city?” Nosson asked hopefully. “I would love to be able to continue my old activities here. I really miss it.”

Zalman stopped walking. “You want to do chesed instead of learning?” he asked incredulously. “Are you crazy? Nosson, I don’t have to remind you why you came here! You could have stayed in your hometown if you wanted to do chesed.”

“I didn’t say I wanted to stop learning,” Nosson said, frustration coloring his voice. “I know very well why I came here, and I plan on learning every minute of seder and even beyond that. All I’m saying is that for a half-hour bein hasedorim, I would love to help out an older man in the need of assistance and companionship.”

“Nosson, I really think you have this wrong,” Zalman declared, putting an arm around his friend’s shoulder. “It’s really special of you, how you want to be there for the elderly, but this is not the time and place. Your place now is in front of your Gemara. That’s why your father sent you here. And if you ask me, I don’t think Rebbi will be happy if you are gallivanting around town, looking after old men!”

Defeated, Nosson fell silent, but the ache in his heart grew bigger.

It did not take long for his rebbi, the venerated *mechanech* Rav Laizer, to notice that something was wrong. Looking over his class the next day during shiur, he realized that Nosson looked withdrawn and a little out of things, as though he had somehow deflated overnight. His usual sparkle was missing from his eyes, and his back was slumped in defeat. From one day to the next, Nosson seemed to have lost his *simchas hachaim*.

“Nosson,” Rav Laizer called to his student at the end of the shiur. “I would like to speak to you for a moment.” His heart went out to the young boy, just thirteen years old, now undergoing a difficult period without the comfort of his family close by.

Nosson approached the desk, and his rebbi waited for the room to empty out before speaking. “Nosson, I noticed that something is bothering you. Please tell me what the matter is. With your father so far away, it is my privilege and duty to be here for you, and I would like to help you. Please tell me what is bothering you.”

Tears, unbidden, sprang to Nosson’s eyes, and a lump the size of an egg settled in his throat. He tried to speak, but he couldn’t.

“Come, sit down,” Rav Laizer said kindly. “It’s okay, Nosson. It’s okay.”

Nosson cleared his throat and wiped his tears. “I come from a home that is steeped in Torah and chesed,” he said at last. “My parents loved Torah, they respected Torah, and they even sacrificed for Torah, by sending me here to learn. They instilled in me a love of Torah, and I truly treasure the opportunity they gave me to learn here in yeshiva.”

Rav Laizer nodded, waiting for him to continue.

“But along with Torah, my parents were also very big baalei chesed,” Nosson continued, his voice slightly hoarse. “And from a very young age, I

imbibed a fierce appreciation for this mitzvah. Every single day, ever since I can remember until I came here, I never missed a day of helping the sick, the elderly, and the needy. Doing chesed is as much a part of me as learning Torah is. I need it!” He paused and peeked at his rebbi for confirmation.

“Go on,” Rav Laizer said softly.

“It’s as though there is a hole inside of me that cannot be filled,” Nosson said earnestly. “Torah fills up almost all of it, but without chesed, I am still a little incomplete. I need to find an old man, a sick person, or someone in this city that I can assist. I need it! But both Shmuel and Zalman told me that I have to give up the idea of doing chesed if I want to stay in yeshiva. This is not the time and place, they told me.”

“They’re right,” Rav Laizer said, as gently as he could. “Nosson, your desire to do chesed is commendable, and you can gladly fulfill it by helping weaker bachurim keep up with the shiur. There are enough opportunities for chesed within the yeshiva framework. You need to understand that the yeshiva would not be able to survive if we allowed the bachurim to roam the city, doing chesed. Before long, it would become a free market instead of a yeshiva.”

Nosson started to cry again. “Rebbi,” he wept. “I need it! I promise you it won’t affect my learning sederim. Please allow me special permission to help an elderly man. Please find me someone to visit. I can’t just give up on the special mitzvah I’ve been doing my entire life.”

Rav Laizer peered at his talmid with kind, loving eyes for a long time. “Nosson, I see that this is something that really matters to you, on a very deep level. I am willing to make an exception for you. There’s an elderly man whom I know, an

unassuming but special man, who lives alone here in the city. His name is Reb Lemel.”

Nosson’s face brightened instantly. “Thank you,” he cried passionately. “Thank you, rebbi! I really appreciate this! You’ll see that it will only enhance my learning, not subtract from it.”

Rav Laizer smiled. “Very well. I’ll take you there today during supper.”

That evening, after shiur was over, Rav Laizer and Nosson walked together to Reb Lemel’s house. “Reb Lemel used to be a shochet, back when he was younger,” Rav Laizer said, his shoes crunching on the leaves underfoot. “He still shechts a cow every once in a while, when someone brings it to his house, but he’s more or less retired.”

Nosson sidestepped a large boulder and then fell back in step beside his rebbi. “Is he homebound?”

“He’s not confined to his bed or anything like that, but he rarely goes out. Every so often, I see him walking in the street. He’s very old, and it’s not easy for him to walk long distances. He tires easily...” He glanced sideways at Nosson. “I’m sure you know just what elderly people are like.”

“Yes,” Nosson agreed. “Is his wife still alive?”

Rav Laizer sighed. “His wife passed away many years ago, and he lives alone. That’s why I thought he would appreciate having you around the house. You can do his shopping and tidy up his house... You’re experienced at this.”

“And rebbi said he is a special person,” Nosson added. “Maybe I’ll even learn a path in avodas Hashem from him.”

“He’s a big baal middos,” Rav Laizer agreed. “Pious and righteous, with true yiras shamayim. The epitome of what a simple, erliche Yid should look like. Ah, here is his house.”

Reb Lemel’s home was a small cottage with untrimmed hedges lining the front. Nosson followed his rebbi up the path toward the faded wooden door, his stomach knotted in anticipation.

Rav Laizer knocked on the door. “Reb Lemel? Can we come in?” He pushed open the door, cringing from the loud scraping noise it made, and motioned to Nosson to follow him in.

Reb Lemel was sitting at the table, dozing in his seat, a tehillim open in front of him. His eyes fluttered open at the sound of his guests’ footsteps creaking on the floorboards. “Shalom aleichem,” he greeted them, straightening up in his chair.

“Reb Lemel, this is Nosson,” Rav Laizer introduced. “He wants to become your gabbai.”

Reb Lemel gave a startled laugh. “I don’t need a gabbai, but if the young man wants to help me out, there’s plenty for him to do,” he said, gesturing around the room ruefully at the slight disarray.

“I would love to,” Nosson said eagerly. “I can also do your shopping, if you need, and other errands... I can help you go to shul and we can take walks together... Pretend I am your grandson, and I’ll help you out just as I would my own grandfather.”

“Young man, you are welcome to adopt me as your grandfather, but I’m sure that your rebbi does not want you to spend the whole day at my house instead of learning,” Reb Lemel noted.

“Yes, I learn most of the day, and I will continue to do that,” Nosson concurred. “My rebbi has agreed to allow me to come here for a half-hour every day. Is that okay with you?”

“That would be wonderful,” Reb Lemel exclaimed in his thin, frail voice. “You should be gebenched!”

“Okay, Nosson, this is the beginning of a beautiful relationship,” Rav Laizer said, stepping back into the conversation. “You are now hereby Reb Lemel’s honorary grandson. We must go back to yeshiva now, but he’ll be back here every day during lunch if that’s okay with you, Reb Lemel.”

Reb Lemel nodded with half-closed eyelids. He dozed off before his guests even reached the door.

From then on, Nosson went to visit Reb Lemel every day. He shopped for him and cleaned for him and schmoozed with him. He repaired a leak in the roof and built a new shelf to replace the sagging one in the bedroom. He took walks with him, helped him to shul on Shabbos, and assisted him in tying his shoelaces. As the weeks passed, the bond between the yeshiva bachur and the elderly man became stronger and stronger.

There was just one thing that bothered Nosson. There was something about Reb Lemel that seemed a little... strange, even mysterious, and Nosson could not put his finger on exactly what it was.

Every time he came to visit Reb Lemel, he always found the old man in his chair, dozing over his tehillim. It was always a tehillim, and he was always falling asleep in front of it. Never did Nosson find him sitting by the window or resting in bed or eating a meal. Even when Nosson switched his schedule and started coming at a different time, Reb Lemel was still in the exact same spot, nodding off over his tehillim.

This seemed very suspicious to Nosson. It just wasn’t natural. It seemed that Reb Lemel purposely set himself up in front of his tehillim and feigned sleep every time Nosson came over, probably as a pretense to cover for something he did not want Nosson to see.

There was something more to Reb Lemel than met the eye, that Nosson was sure of.

But what could it be? What kind of secrets was the elderly man hiding?

To be continued...

Have a Wonderful Shabbos!
This story is taken from tape #TG 75-76

TORAS REB KALMAN HOTLINE

Vaadim & Shmussen given by **Reb Kalman Krohn** ז"ל
are now available by phone.

USA **732.913.5616** or **718.557.7711**
E.Y. **02.313.6038**

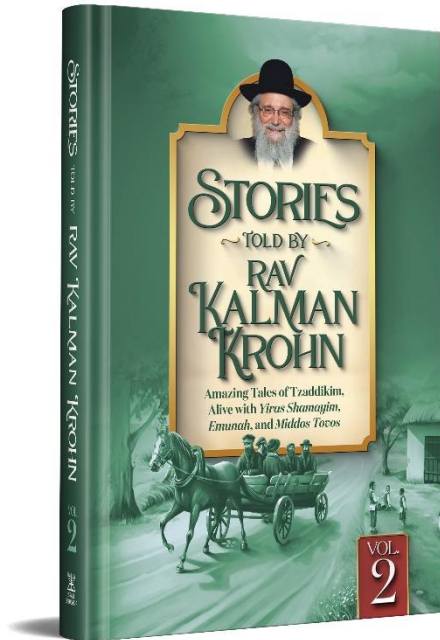
Option 1: Vaadim given in BMG
Option 2: Shmussen given in Aderphia
Option 3: Captivating stories taken from shiurim

To receive Vaadim by email or for questions and suggestions
call/text 609.807.1783 or email torasrebkalman@gmail.com

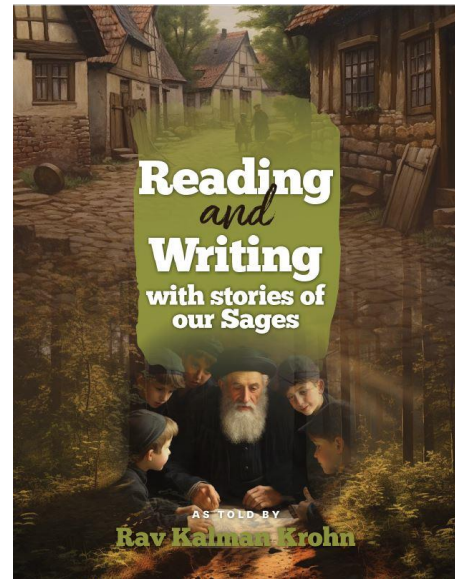
Toras Reb Kalman
Lakewood New Jersey
609.807.1783
torasrebkalman@gmail.com

Sponsored by:
The Friedman Family
The Schwab Family

Volume TWO of the
“Stories Told By Rav Kalman Krohn”
Book Series is **NOW** available at your local Judaica
Store.

Volume One of the new curriculum series is
NOW available for Schools to purchase.
Many schools have already placed their orders!
Call/email now to reserve your books while
supplies last.

Call/text 609-807-1783 or
Email torasrebkalman@gmail.com for a sample

*If you have exceptional content about Reb
Kalman that you think should be inserted into
book 3, please let us know.*

זכרון צבי מרדכי

גליון שיעורי הלכה

שיעורי הרה"ג ר' שמואל פעלדער שליט"א דומ"ץ בית מדרש גבוה, ליקוואוד
שיעורי מוסר והשקפה שמסר הרב שליט"א בכולל דיל, ניו דז
הרב שליט"א עבר על הגליון

דבר אליהרון ואליבניו לאמר כה תברכו את בני ישראל אמור להם. (ו, כג)

מעלת המברך לישראל

בגמ' (חולין מט.) איתא, תניא כה תברכו את בני ישראל, רבי ישמעאל אומר וכו', רבי עקיבא אומר למדנו ברכה לישראל מפי כהנים, מפי גבורה לא למדנו, כשהוא אומר ואני אברכם הוי אומר כהנים מברכין לישראל והקדוש ברוך הוא מסכים על ידם, אלא רבי עקיבא ברכה לכהנים מנא ליה, אמר רב נחמן בר יצחק מואברכה מברכך (בראשית יב ג), ע"כ. ובתוס' שם (ד"ה ואברכה) כתבו, דאפי' עכו"ם המברכים לישראל מתברכין כדאיתא בירושלמי (ברכות סוף פ"ח), דההוא עובד כוכבים דיהיב שלמא לר' ישמעאל, אמר לו מילתך כבר אמורה, פירוש איני צריך להחזיר לך שלום שברכתך כבר כתובה בתורה 'ואברכה מברכך', עכ"ד.

נמצינו למדים מגמ' בבלי וירושלמי הנ"ל שברכת 'ואברכה מברכך' לא ניתנה לאברהם לבדו כי אם לו ולזרעו אחריו, שכל המברך לאיש ישראל זוכה לעצמו להתברך מפי הקב"ה, ולהבין מעלת הדבר יש להתבונן שדבר ברור הוא שכל אדם אם היו נותנים לו הזדמנות לחלות את פני קדשו של הבעל שם טוב או הגר"א ולקבל מהם ברכה, בודאי היה טורח עבור זה רבות, ואף היה מוכן בשביל זה לנסוע מקצה העולם ועד קצהו, כאן מתגלה לנו שיש אפשרות לכל אדם בכל מצב שהוא, ואפי' אם הוא גוי, לזכות לברכת הקב"ה בכבודו, בכל עת, וללא טירחה, באמצעות כך שיברך את איש ישראל אחר, היש דבר גדול מזה.

אך מעתה יאמר אדם ההמוני איך כל זה נוגע אלי, הרי לאו כל אדם זוכה שבאים אליו אנשים מישראל לבקש מאתו ברכה, תשובה לדבר, כי קרוב הדבר מאוד בפיך לעשותו, שהרי בכל בוקר אדם פוגש בחבריו ורגיל לומר להם 'בוקר טוב' (good morning), ובתיבות אלו הוא בעצם מברכם שיהיה להם טוב שיצליחו בתורתם ובכל עסקיהם, וכמו כן בערב רגילים כולם לומר לזולתו 'ערב טוב' (good night) ונכלל בזה ברכה שיהא לזולתו הרבה טובה, ושיישן טוב.

לא נותר לנו אלא להשים אל לב באמירות אלו שאנו מוציאים מפינו ורגילים בהם להתחזק לכוון בהם לברך את האחר ובהם אנו נתברך מפי עליון, וכפי ששמעתי מהגה"צ הרב אביגדור מיללער זצ"ל שבסלבודקא היו מברכים אחד את השני עם פירוש המילות והביא דוגמא לכך, שכשאחד אמר לחבירו 'יישר כח' הוסיף תיכף לומר תרגומו בשפת האידיש 'דיין כח זאל געשטארקט ווערען', וכן נהגו לעבוד על אמירת 'שלום עליכם' ו'גוט שבת' וכיוצ"ב שייאמר עם כוונת הלב, להחיל ברכה על חבירו. נמצינו למדים שכשאדם מברך עשרה אנשים בברכת 'בוקר טוב' אם כוונה זכה הוא לעצמו בעשר ברכות מאת בורא עולם.

מלבד האמור בזכיית ברכת הקב"ה, יש מעלה נוספת בברכת אחרים בכוונת הלב, שבכך מקיים מצות עשה 'ואהבת לרעך כמוך', וכפי שכתב הגה"צ ר' שמואל הומינר זצ"ל בספרו עבד המלך (בראשית יב ג נתיב מצותיך אות ג)^א, עיי"ש.

על דבר כיוצא בזה נמצא ברשימות הגאון ר' מנחם מנדל זקס זצ"ל שהיה מרגלא בפומיה דחמיו מרן 'החפץ חיים', 'שוטה עושה מזהב עפר וחכם עושה מעפר זהב'^ב, ונדרוש מאמר זה לעניינינו, כל אחד מאיתנו בין כך אומר בכל יום הרבה פעמים לחבריו ברכות שונות כ'בוקר טוב' ועוד, ובאם הוא אומר בכוונת הלב לברך בזה את חברו אזי כאמור מקיים בזה בכל פעם מצות עשה וגם זוכה בכל פעם לברכת הקב"ה, א"כ איך אפשר לאבד את כל הטובה הזאת בחוסר כוונה מועטת.

הדברים אמורים גם כלפי הנהוג בדרך בני אדם בהרמת הטלפון (telephone) לפתוח במילת 'הלו' (hello), וגם בזה נאמר, הרי בין כך צריכים לפתוח עם תיבת פתיחה, א"כ מדוע לומר 'הלו', הלא יכול לפתוח עם מילת ברכה כמו 'שלום' או 'בוקר טוב' וכיוצ"ב, ובזה לזכות במצות עשה ובברכת הקב"ה, וכאמור. אכן שמעתי בענין זה מהגה"צ ר' אביגדור מיללער זצ"ל בשם הרב גוטסמאן שאמר שאדם האומר הלו במקום מילת ברכה, הוא עובר על כל תשחית, כוונתו היתה לומר שמכיון שהיה לו הזדמנות לבחור לדבר באופן שזוכה בטובות ובחר להפסיד לעצמו הרי זה כענין כל תשחית. דבר זה כאמור נוגע תמידין כסדרן אצל אנשים שרגילים לומר אחד לחברו 'גוט שבת', 'גוט וואך', וכן כשנפרדים זה מזה במהלך היום אומרים 'שיהיה לך יום טוב' (have a good day) וכיוצ"ב. ובאמת כשנחשב חשבונו של עולם, בקצת שימת לב על הברכות שיהיו עם כוונה לברכה, אדם מוסיף לעצמו במשך שנה תמימה אלפי מצוות עשה ואלפי ברכות מהקב"ה.

בספר מרביצי תורה ומוסר (ח"ד עמ' ק), מובא סיפור על הגאון ר' יחזקאל סרנא, שבאחד השבועות האחרונים לחייו כשהיה חולה ורפה אונים, התאמץ לעלות במוצאי שבת לתפלת מעריב להיכל הישיבה, כשהגיע למדרגות, התברר שכבר סיימו להתפלל, אולם הוא המשיך בשארית כוחותיו להתאמץ לעלות בכדי להגיע אל ההיכל, שאל אותו מלווהו, ילמדנו רבינו טירחה זו למה, הן כבר גמרו להתפלל, פנה אליו רבי יחזקאל בעיניו הטובות והשיב, תפלה בציבור היא מדרבנן קל וחומר לערבית שהיא רשות, ואילו לברך את בני הישיבה ב'שבוע טוב' הוא קיום מצות ואהבת לרעך כמוך שהיא מדאורייתא.

ויש להעמיק בעובדא מיוחדת זו, שלכאורה בשביל לומר לבני הישיבה שבוע טוב לא היה צריך לטרוח לעלות להיכל, היה יכול להישאר למטה בפתח הבנין להמתין לציבור עד שיצאו וירדו ולאחל להם שבוע טוב, אלא כנראה הגרי"ס חשש שיהיו מבני הישיבה שישארו בהיכל ולא יקיים בהם מצות עשה של ואהבת לרעך כמוך, לכך התאמץ לעלות להיכל שלא לאבד כל מצוה שיש ביכולתו לזכות בה^ג.

כשבאנו למחוז חפצינו שלמתי לבעל העגלה וכבר נחפזתי ליכנס עמו לבית, וראיתי שאינו שבע רצון מאופן ששלמתי לבעל העגלה, אמרתי לו שנתתי לו הרבה יותר ממה שהיינו צריכים ליתן לו, אז אמר לא זה הוא הדבר, איר ווייסט וויפל מצות איר האט מקיים געווען, האם ידעתם כמה מצות קימתם במה ששלמתם בזמנו, ביומו תתן שכרו, והוא עני הרי קימתם וחי אחיך עמך והחזקת בו, ועוד פירט כמה מצות, ואתם שלמתם לו כלאחר יד ולא חשבתם כמה מצות קיימתם בזה הרגע, עכ"ל.

^ג גם יש להוסיף שבעצם ההתייחסות לאנשים שפונה אליהם לברכה בברכת שבוע טוב וכיוצ"ב, יש בזה כדי ליתן הרגשה טובה, והוא הנהגה ראויה ונכונה מצד עצמה.

^א עוד יש לציין מש"כ המג"א (סי' רטו סק"ג) להביא מקור לענות אמן אחר הרחמן שבברכת המזון, מהא דאיתא במדרש שכששומע אחד מתפלל דבר או מברך לישראל אפי' בלא הזכרת השם חייב לענות אמן, ע"כ. וכתב על זה בערוך השלחן (שם סעי' א) שבעניית אמן על ברכתו של אחד לשני מקיים בזה מצות ואהבת לרעך כמוך, ע"כ. לכאורה דבריהם נסמכים על גדר מצות ואהבת לרעך כמוך המבוארת בספר החינוך (מצוה רמו) וז"ל, המתנהג עם חברו דרך אהבה ושלום וריעות ומבקש תועלתם ושמח בטובתם בכלל מצות ואהבת לרעך כמוך, עכ"ל.

^ב הגרמ"מ זקס זצ"ל כתב שם עוד לספר בהקשר זה מה שאירע עמו וז"ל, פעם נסעתי עמו [- עם החפץ חיים] בעגלה,

גיליון מס' 565 פרשת בהעלותך
תשפ"ד שנה שנים עשרה

לעילוי נשמת
ר' אברהם גדליה
בן ר' יונה צבי ז"ל קראוס
נלב"ע י"ג סיון

דברי שי"ה

ממרן רשכבה"ג שר התורה הגר"ה קניבסקי זצוק"ל

בעלי אסופות - הוצאות שבת

לוי עלי והאמינו בי ואני פורע

בגמ' ביצה (ט"ו ב') אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל, בני, לוו עלי וקדשו קדושת היום, והאמינו בי ואני פורע, רבינו זצ"ל דקדק לשון הגמ' 'והאמינו בי ואני פורע', דהדבר תלוי כפי מדת האמונה והבטחון של האדם, (וכ"כ המקנה קידושין פ"ב א' ירצה במ"ש והאמינו בי כי כפי ערך חוזה האמונה כן יהיה מבטחו, וכ"כ בשו"ת שלמת חיים אר"ח סימן רכ"ז דד"ז תלוי ג"כ במדת בטחונו בלב שלם, וכל מה שעושה בבטחון שלם על דברי חז"ל יתקיימו בו, ועי' בבן יהוידע ביצה שם, ובספר אמרי יוסף שבת סי' י"ח לדף ק"ח א' מביא שכן שמע ממרן החזו"א זצ"ל דענין מה שאמרו ביצה ט"ז א' כל מזונותיו של אדם קצובין לו מראש השנה חוץ מהוצאות שבת כו' הוא רק לזה שבאמת מאמין בכך מתנהגין מן השמים איתו כן ולא ידעתי כעת אם אמרה בהחלט או שצידד כן, מעשה איש ח"ה עמוד קכ"ו).

לכבוד שבת ולא לכבוד ולעונג את עצמו

אמר רבינו זצ"ל דשקדון חז"ל באמרם 'לוי עלי ואני פורע, דהיינו דוקא כשמכוין בהוצאותיו לשם כבוד שבת ולא כשמכוין לכבוד ועונג עצמו, שזה מה שנקרא 'לוי עלי' ובלא זה לא הוי בכלל לוי עלי כלומר עבורי, ולשון רש"י (ביצה שם) שמחה שאתם עושים 'בשביל הקדוש ברוך הוא הרי היא מעוזכם היא תעזור לכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלוו בשבילה', והיה מביא רבינו זצ"ל את משלו של המגיד מדובנא זצ"ל באב שהזמין את בניו הנשואים לחתונת בנו ואמר להם שישלם את כל הוצאותיהם שיוציאו לכבודו ולבסוף אמר להם שכיון שלא דאגו להלביש גם את אחיהם העני נמצא שלא הוציאו את ההוצאות לכבודו אלא לכבוד עצמם ועל כן אינו צריך לשלם להם הוצאותיהם, (דדך שיחה ח"א עמוד רס"ח ודקדוקי מצות אות קנ"ו).

גדר הוצאות שבת לפי מה שרגיל

נשאל רבינו זצ"ל, עד כמה חשיב הוצאות שבת שחוזר, ואמר דכפי הרגילות, וכן עי' רש"י ביצה (ט"ז א' ד"ה חוץ מהוצאת שבתות) דפסקו לו לפי מה שרגיל, ואמר דהיינו מה שטוב לו לכבוד שבת, (פתחי חיים עניני שבת סי' א'), ונשאל במש"כ רש"י לפי מה שרגיל ממציאים לו, אם יש לדייק מכאן שאם באופן חד פעמי מוציא הוצאה גדולה לשבת אין ממציאים לו דהא כתב רש"י לפי מה שרגיל, וכתב רבינו, שלא יוציא אלפים ורבות, (אריה שא).

אין להוציא אלא במידה ולא יותר מדאי

במכתב לספר ויאמר שמואל כתב רבינו, וז"ל, מה שכתב על מאמר רז"ל גבי שנת לוי על ואני פורע אם הוא דוקא כפי יכולתו (לפי דרגתו ומצבו), או אפי' אלף אלפים, שהקב"ה הבטיח להחזיר, והנה בירושלמי פאה (פ"ה ה') צריך שיהיו לו שני עטיפין א' לחול וא' לשבת כד דרשה ר' שמלאי בציבורייתא בכון חברייה לקובליה א"ל כעטיפתנו בחול כן עטיפתנו בשבת א"ל צריכין אתון לשנות, ולמה לא אמר להם חייבים אתם ללוות ולקנות לשבת והקב"ה יפרע ובשבת (ק"ג א') אם אין לו להחליף ישלשל בגליו ולמה אין חייב ללוות ולקנות בגדי שבת, וקשה לומר לכל אלו כשאין רוצים להלוותו דכיון שהקב"ה מבטיח שיפרע למה אין רוצים להלוותו, וגם חייבים עפ"י דין להלוותו כיון שבטוחים שיחזירו ועיני רש"י (שבת ק"ח א' ד"ה אכליה) דמאן ללא אפשר ליה פטור

ממלוה מלכה, ולמה פטור ילווה והקב"ה ישלם, (ומבואר כאן דדעת רבינו זצ"ל דגם מלוה מלכה בכלל הוצאות שבת עי' ס' מאיר עוז סי' רמ"ב סי"ט ועי' אילת השבת שבת קי"ט ב' שהסתפק בזה), וכן גבאי צדקה צריכין ליתן לו כיון שהקב"ה יחזיר להם (ועי' בתוס' ובהג"א בביצה דעשה שבת חול היינו בא"א לו לפרוע ההלוואה רק אם יקח מהצדקה), וע"כ שאין להוציא אלא במידה לפי רמתו ולא יותר מדאי וחכמים קבעו כמה צריך להוציא וזה יכול לקנות בעין יפה אבל לא יותר מדאי מכפי יכולתו, עכ"ל.

אם מכוין באמת לכבוד שבת הכל בכלל

ובס' שאילת רב (ח"א עמוד כ"ח) כתב רבינו זצ"ל, דמסתבר דאינו יכול לקנות כמנהגי העשירים רק כפי הרגיל אצל בני מעמד שלו. ועי"ש (עמוד רע"ב) דלכן אי' בפוסקים (סי' רמ"ב) דאם המוכרים הפקיעו מחיר הדגים לא יקנו שבת אחת ול"א דבלא"ה יפרעו לו מן השמים, דהכל לפי המידה, ועי' בתפארת ההלכה (עמוד י"ד) דכ"ז בסתמא אבל אם באמת כוונתו לכבוד שבת יכול לקנות גם מאכלים יקרים, וכן בקונה פמוטות מכסף יקרים אם כוונתו 'באמת' לכבוד שבת (ולא לפאר ביתו), ג"ז בכלל הוצאות שבת, ועי"ש (עמוד י"ג הערה כ) בא' שרוצה לעשות גנרטור פרטי שעולה הון רב, דאם 'באמת' מכוין לכבוד שבת (ולא שיהיה לו תמיד אפשרות לחשמל) ג"ז בכלל הוצאות כבוד שבת, ואמר רבינו זצ"ל דמסתבר דאם נוסע למלון אי"ז בכלל צרכי שבת, (ועי' ווי העמחים פ"ד עמוד צ"ב).

מה בכלל הוצאות שבת

ואמר רבינו זצ"ל, דאולי גם טועמיה בע"ש לכבוד שבת הוי בכלל הוצאות שבת, (פתחי חיים שם סי' ב'), וכן א"ל דטבילה במקוה ורחיצה לכבוד שבת בכלל, וה"ה בהוצאות בגדי שבת, (תפארת ההלכה עמוד י"ג), וגם מה שלא שייך לכבוד ועונג מ"מ אם הוא לצורך שבת בכלל זה, (קו' שערי שיח סי' י"א). ואם צריך רק חתיכת בשר אבל א"א לקנות רק חתיכה גדולה הכל בכלל הוצאות שבת, (אלבא דהלכתא מ"א עמוד כ"ה). ואמר רבינו זצ"ל דגם הוצאות העירוב ואחזקתו הוי בכלל הוצאות שבת ואף שבשטמ"ק כ' הוצאות 'מזון' מזון כולל אף שאר דברים, (ענפי משה עירובין סי' ע"ח).

הוצאת שבת בעשיית גנרטור

כתב רבינו זצ"ל, בודאי מצוה רבה לסדר הגנרטור לינצל מחילול ה' ומעשה שבת וזה בכלל צרכי שבת שהקב"ה הבטיח לשלם וכל העוזרים והמסייעים יתברכו ברכת השבת כי היא מקור הברכה ומאן דיזיף שבתא פרע"י שבתא, (אגרות וכתבים דרך אמונה אות ה).

הוצאות חיבור מזגנים לגנרטור

אמר רבינו זצ"ל, דבכלל הוצאות שבת וי"ט תשלום למאור ולקירור, ובכלל זה שמחבר את המזגן לגנרטור שבת, שאם עושה זה לכבוד שבת, ה"ז בכלל הוצאות שבת ויום טוב שהקב"ה מחזיר, (כל משאלותיך עמוד שג"א).

מדור זה נכתב לעילוי נשמת

אבי מורי הרב ברוך מאיר ב"ר יעקב ישעיהו ויסברג זצ"ל
ואמי מורתי מרת רבקה בת רבי פסח יעקב אנגל זצ"ל תנצב"ה

עורך: יצחק גולדשטון

ליצירת קשר: ✉ ig0533145900@gmail.com

✉ רבי יהודה הנשיא 52 בני ברק ☎ 053-3145900

ניתן לתרום גם במכשירי "קהילות" ו"דורים פלוס" בבתי הכנסת,

יש ללחוץ על לחצן 'קופות נוספות' ובהיפוש 'דברי שי"ח', או בטלפון:

דורים פלוס 03-7630585 - שלוחה - 1586

קהילות 073-2757000 - שלוחה - 4310

שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת עַל גְּדוּלֵי הַדּוֹרוֹת

עובדות חדשות ונדירות מפי רבינו מרן זצוק"ל!

מדור שָׁנִים קְדָמוֹנִיּוֹת - לשבועות הבאים בעזה"י

חתנו רבי שרגא וילמן | ויבלחטו"א רבי מאיר גריינמן שליט"א | רבינו בעל ה'נודע ביהודה'
הגאון רבי שלמה כהן זצ"ל מקורבו של החזון איש | רבי יחיאל לדרמן מייסד בית הכנסת 'לדרמן'
נשמח לקבל מקוראינו הנאמנים מסמכים, תמונות, עובדות ומעשיות הקשורים להנ"ל

מכתבים למערכת

ספר מסודר מתולדותיו של אותו גדול, היה בזה כבוד גדול לזכרו. וקיבלנו בקשה מיוחדת מכולל אברכים ת"ח שבו לומדים הרבה מיוצאי סלבודקא שבבני ברק, שהם לומדים בתקופה זו מסדר קדשים, וחביבים עליהם דברי תורתו של רבינו, וביקשו לשלוח להם גליונות של רבינו על ספרי חידושים וביאורים, ונעתיק בס"ד שני הערות לעלוי נשמתם של גדולים אלו.

מקורות שנשים מתכפרות גם כשאין שוקלות

חידושים וביאורים זבחים סוף סימן ב' (ד"ה ויש לעין): ואפשר דלענין כפרה אף אלו שאינם שוקלים מתכפרים, דקרבות ציבור ניתנו לכפר על כל ישראל, וכל חטאות ציבור דמכפרין על טומאת מקדש וקדשיו, כדאמרין בריש פ"ק דשבועות, מכפרים גם על נשים אף שאינם שוקלים, דלא מסתבר שלא תהא להם כפרה*.

נב. וכן מוכח בשבועות ח' א', ואיתא [אולי צ"ל ואימא] יולדת, ובחולין קל"א ב' אלו עבדים, ועי' ריטב"א שבועות י"ז א' לענין כהנים, ועי' זרע אברהם סימן ד' אות כ'.

זמן סידור הגזירין בתמיד של בין הערבים

חידושים וביאורים מנחות סימן י"א דף ק"ו ב'. תמיד של בין הערבים, אי מסדר לגזירין לאחר שחיטה, שלא מצאתי מבואר* בהדיא מתי מסדרן, ונאבדו האימורין, אי עדיין איכא חיוב דגזירין.
נב. זה מבואר ברמב"ם סוף פרק ו' מתמידין ומוספין, כסדר שעושין כו'.

אם מידת הגזירין מעכב

שם: ... ומיהו זה דווקא אם מדת הגזירין מעכב, ולפום ריהטא לא מצאתי מבואר*.

נב. עי' תמורה ל"א ב' לאתויי שפוי ונבי', ובתוספות דבור המתחיל לאתויי, דמבואר שאם הקדיש שיפוי אילן לגזירי עצים, לא קדוש אף דיעבד, והיינו משום שאין בו שיעור הגזירין, אלמא דהמדה מעכב.

למאמר על הגאון רבי דוד גריינמן זצ"ל

היות ובדרך אגב הבאנו עובדה נפלאה על רבי משה בהגר"ד נביא אותה שוב אך בשנויים רבים ומדויקים יותר:

סיפר רבי משה בן הגרפ"ד גריינמן זצ"ל, שבילדותו בהיותו כבן 10-11 נשלח מירושלים ללמוד בתלמוד תורה "תפארת ציון" בבני ברק, והיה מתאכסן אצל זקנו הגאון רבי שמואל זצ"ל.

באחד הימים אמרה לו זקנתו הרבנית צביה ע"ה שהיתה אחותו של מרן החזון איש זצ"ל: "הנה אני רואה שבשעות בין הסדרים יש לך זמן מיותר, ולכן הצעתי היא שתחזור על מה שאתה לומד, ובשעות אלו אבחן אותך על דפים אלו, ועבור זה תקבל מתנה מיוחדת עט כדורי". וכן היה, מידי יום ביומו היה נבחן אצל זקנתו את פרק "שנים אוחזין" שאותו למד באותו זמן.

יום אחד כשרצה ר' משה להיבחן אצל זקנתו לא מצא את הגמרא הנלמדת, וכאשר שאל אותה על פשר הדבר, השיבה לו שבנה הגאון רבי מאיר שליט"א היה צריך לגמרא בכדי ללמוד עם החברותא שלו, והוסיפה: "אבל אל דאגה, אבחן אותך בעל פה שלא מתוך הגמרא". בסתר לבו שמח על כך ר' משה מתוך מחשבה שהיום זקנתו לא תתקן אותו באמצע המבחן, אך לא, לאחר כמה רגעים כאשר אמר הילד מימרא בשם אביי ורבא, תקנה אותו זקנתו שהפך בין דברי אביי ורבא, ואכן הוא נזכר בדברי הגמרא והודה כי צדקו דבריה. אך הוסיף בהתפעלות ואמר לזקנתו: "לא ידעתי ש'תלמיד חכם' גדול את!"

אמרה לו זקנתו: "שנים אוחזין מכירה אני היטב בעל פה ישר והפוך, שכן בילדותינו היינו אני ושתי אחיותי בביתנו, והיה אחינו מי שנתפרסם לבסוף כרבן של ישראל מרן החזון איש זצ"ל, יושב ומשנן את תלמודו שוב ושוב, ואחד מלימודיו בתקופה ההיא היה בפרק שנים אוחזין, וכי לא אדע את הפרק בעל פה?" (יש"כ לנכדו הרא"מ קפלן).

תמונת ילדות של האחים הרבנים: שמריהו, חיים שאול, פנחס דוד, בני רבי שמואל גריינמן, כשעוד גרו בוילנא

מכתבים למערכת

הנה מאז שהתחלנו בשבועות האחרונות לכתוב את הקשר של הגאון רבי שמואל גריינמן ז"ל ובניו, הוצפנו וקיבלנו תגובות והערות מבני משפחתם ואנשים נוספים, ונביא כאן רק מה שהוא תיקון טעות או שיהיה בו תועלת לכלל.

בהזדמנות זו נזכיר, כי אנו משתדלים לפרסם מספר שבועות מראש על מי עומדים לכתוב, ובני המשפחה או תלמידים שרוצים שייצא דבר נאה ומכובד מתחת ידינו, מוזמנים בזה לסייע ולשלוח עובדות, מעשה רב או תמונות.

הדרך הנכונה

בפרשת קדושים הבאנו בשם רבי שמואל גריינמן, שהעיד בשם החפץ חיים ז"ע, איזו דרך נכונה יותר ללכת בה, דרכו של יהושע בן נון או כלב בן יפונה, וקיבלנו על כך עשרות תגובות של אנשים שביקשו להבין ולהעיר, חלקם קיבלו מענה טלפוני ולחלקם אנו משיבים כאן, כי מקור דברינו הינו מספר דרך שיחה חלק א' פרשת שלח, הרוצה להרוות צמאונו יעין שם.

כמו כן, בענין המובא שם התבטאות שאמר החזון איש בפני רבי שמואל גריינמן כי העלימו ממנו את השואה ע"ש, הקוראים שיחיו ביקשו לציין שבספר פאר הדור חלק ג' עמוד קכ"ה הובא בנוסח שונה מעט אבל בירחון חוברת דגלנו שהופיע אחרי פטירת החזון איש, מספר ס"ז עמוד 15 מובא כמו שהבאנו בשם רבינו.

ויש"כ להר"א הלוי לופיאנסקי שציין כי הגאון רבי אפרים בורדיאנסקי זצ"ל כבר תמה (בנין אפרים ח"א עמוד רל"ז) על נוסח הדברים, ושם מפרש שכוונתו היתה כי אילו הציבור היה מודע למצב היו מעוררים רחמי משים ביתר שאת, ראה שם בלשונו.

שמו של הגר"ש גריינמן

כתב לנו הגאון רבי אברהם מאיר הכהן קפלן שליט"א - רמת שלמה ירושלים, מוותיקי תלמידי רבינו בכתב ובעל פה:

בענין שמו של הגאון רבי שלמה גריינמן, שאלתי פעם את רבינו הגר"ח קניבסקי זצ"ל האם השם שמופיע על מצבתו 'שמואל גרונם', הוא היה שמו המלא, או שהשם 'גרונם' היה רק כינוי, והשיב שכך היה שמו המלא.

מצבת רבי שמואל גריינמן

למאמר על הגאון רבי שמריהו גריינמן זצ"ל

ביקש טל ומטר בין סוכות לז' חשוון

יישר כוח לכמה מנכדיו ששלחו הארות על המאמר שפורסם לזכרו בשבת פרשת אמור תשפ"ד, ונביא עוד רגריג אחד שמסר רבינו בשמו, כפי שמובא בספר דרך שיחה חלק ב' עמוד רנ"א:

אמר רבינו: הנה תמיד פסקתי שמי שכח ואמר בברכת ברך עלינו 'טל ומטר' בימים שבין סוכות עד ז' חשוון, במקום לומר 'ותן ברכה' חוזר. הטעם: למרות שזה כבר זמן של גשמים, מכל מקום כיון שכך תיקנו מטבע של תפילה - משום עולי רגלים, לכן אם שכח והזכיר, חוזר.

והנה לאחרונה שמעתי שרבי שמריהו גריינמן אמר שאף שיש מי שכתב שאינו חוזר, מכל מקום החזון איש שפסק שחוזר.

ולא ידעתי מי הוא שכתב שחוזר, ועל כל פנים המשנה ברורה לא הביא דיעה כזו, וכנראה שגם הוא לא פסק כן. עכ"ד רבינו.

רבינו משתתף בשמחת אירוסין של אחד מנכדי רבי שמריהו, בביתו ברחוב וולפסון בני ברק - [אך שלא בנוכחותו מחמת חולשתו]

למאמר על הגאון רבי חיים שאול גריינמן זצ"ל

הנה המאמר לזכרו של אותו גאון שפורסם בשבת פרשת בהר תשפ"ד הביא עמו תגובות רבות מאוד, והיות ועד עצם היום הזה לא יצא שום

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

666

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • בהעלותך תשפ"ד

וכאמור זוהי העצה והדרך להצלחה בתורה, 'להקטין הניסיון', שלא יהיה קשה ללמוד, וזהו אם לומדים כל אחד לפי טבעו, בצורה המושכת ומעניינת אותו, וכמובן יש כאלה שאוהבים בטבעם להתעמק, ונהנים יותר מהעמקות, והם בודאי צריכים ללמוד כך, אבל מי שאין זה טבעו אין לו ברירה, וצריך שילמד בפשטות לפי טבעו, ובמשך הזמן יגיע גם לידי הבנה ועמקות. וכשולומדים בצורה כזו כל אחד לפי טבעו, אזי כבר אין ניסיון של ביטול תורה, כי הלימוד מעניין ומושך!

וכמו שכתב רש"י על הפסוק (דברים ו, ו) והיו הדברים האלה אשר אנכי מצוה היום על לבבך, מהו 'היום'? כדיוטגמא חדשה שהכל רצין לקראתה, ודיוטגמא זהו חוק של המלך, שכאשר המלך מוציא חוק חדש כולם מתעניינים בזה ורוצים לדעת מהו החוק החדש, ואפילו מי שאין זה נוגע לו למעשה, אבל זה מעניין ויש סקרנות לזה, כך גם דברי תורה מעניינים, ויש סקרנות, כי האדם הוא סקרן בטבע, וכל אחד לפי טבעו מה שבטבעו מעניין אותו יש לו סקרנות ומשיכה לזה. ובכך מקטינים את הניסיון.

להגדיל היראה – לימוד המוסר

ויחד עם זה צריכים 'להגדיל היראה', דהיינו להוסיף יראת שמים, והדרך לזה היא על ידי סדר לימוד המוסר. סדר המוסר שבישיבה אינו מידת חסידות, אלא הוא דבר הכרחי לכל אחד להוסיף יראת שמים, ויראת שמים אינה עצבות אלא שמחה, יראת השם תוסיף ימים (משלי י, כז), **יראת שמים זה יותר שמחה! שאדם יודע את מה שהוא חייב, ועושה מה שהוא חייב, וכל סדר היום שלו מסודר ומחושב על פי התורה, והוא אדם מאד מאושר! עם חיים מאושרים!** וגם אחרים כשרואים אדם כזה שהוא מסודר, שכל הליכותיו עם חשבון ותכניות מסודרות, הם גם כן מעריכים ומחשיבים אותו, והוא מאושר, אשריך בעולם הזה, כך היא דרכה של תורה אשריך בעולם הזה.

יהי רצון שנוכה לסייעתא דשמיא לכולנו, לכל אחד ואחד מאיתנו, ללכת בדרך הישר, בדרך התורה, ובכך נוכה לאשריך בעולם הזה וגם טוב לך לעולם הבא בעזרת השם.

בענייני הפרשה

"להגיד שבחו שלא שינה"

בפרשת בהעלותך כתוב 'ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר ציווה השם את משה', ופירש רש"י להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, והיינו שנאמר כאן שבח מיוחד של אהרן הכהן, שעשה את המצוה של הדלקת הנרות כמו שצריך לעשות, בלי שינוי מצויי השם, וכתבה התורה פסוק מיוחד על זה, להגיד שבחו שלא שינה.

והוא דבר הצריך ביאור, שהרי פשוט שמקיימים את המצוות בלי שינויים, וכי בנרות חנוכה אנו משנים? ובדאי אהרן הכהן עשה כפי ההלכה בלי שינוי, ומה החידוש במה שלא שינה.

ויש לפרש על פי מה שמצינו עוד ברש"י בפרשת אחרי מות, בעבודת יום הכיפורים, אחרי שכתוב כל סדר העבודה, מסיים הפסוק (ויקרא טז, לד) 'ויעש כאשר ציווה השם את משה', ופירש רש"י כשהגיע יום הכיפורים עשה כסדר הזה, ולהגיד שבחו של אהרן שלא היה לובשן לגדולתו אלא כמקיים גזירת המלך, ע"כ. והיינו שאהרן הכהן לבש את בגדי הכהן הגדול, ולא הרגיש בזה שום גדלות וחשיבות עצמית.

וזהו שבח ומעלה מיוחדת, כי לא להרגיש גדלות על ידי בגדי כהונה של כהן גדול זה נגד הטבע, מפני שבדרך הטבע כיון שהוא הכהן הגדול

רבינו היה מרבה לעורר על הצורך לשמר את החיזוק לאחר שבועות, וכמה פעמים שביקשוהו לומר דברי חיזוק לפני שבועות, אמר שעכשיו הציבור כולם מחוזקים, ובעיקר צריכים חיזוק לאחר שבועות שאז יורד המתת וברך הטבע יש רפיון.

ובאחת השנים אמר בשיחה ערב שבועות: הנה עכשיו יש השפעה של חיזוק לתורה, אבל החיזוק יכול לרדת, וכמו בקבלת התורה שראו קריעת ים סוף ומעמד הר סיני, ונפתחו שבעה רקיעים, ושתי הדיברות הראשונות שמעו מפי הגבורה, אף על פי כן מיד בנסיעה הראשונה מחר סיני כתוב (במדבר י, לג) ויסעו מחר השם, ואמרו הז"ל (ילקוט בהעלותך) שנסעו בשמחה כתינוק הבורח מבית הספר, כי הלימוד היה קשה להם... כך הטבע, שחיזוק של התרגשות לא מחזיק הרבה זמן, וצריכים לראות איך להמשיך את החיזוק אחרי שבועות.

ונביא כאן שיחה שאמר בהיכל ישיבת 'אור ישראל' בערב חג השבועות תשע"ט ובה העמיד כל דבריו סביב ענין זה.

כיצד להמשיך החיזוק לכל השנה

אנו עומדים לפני שבועות, בשלושת ימי הגבלה, שהם זמן הכנה של תורה, והמצויאות היא שבזמן הזה באמת יש חיזוק, שכולם מחוזקים ולומדים יותר, והתפילה יותר ככוונה, ומסתמא גם בין אדם לחברו יותר זהירים, עם מידות טובות, וכל זה לפני שבועות.

אך הבעיה היא אחרי שבועות, שאז כבר היצר הרע קיים, וקשה ללמוד בהתמדה, וגם התפילה בכוונה קשה, וגם על מידות טובות יש יצר הרע, ועיקר החיזוק הנצרך עכשיו הוא לחשוב על העתיד, מה יהיה עם העתיד, וכיצד ממשיכים את החיזוק אחרי שבועות.

וצריכים לחשוב גם על אחר כך, 'אחר לאחר' שבועות, בסוף הקיץ, שיש הפסקה מתשעה באב עד ראש חודש אלול, ואז גם כן אין פטור מתורה, והחיוב הוא אותו החיוב, ורק יש צורך במנוחה, כל אחד לפי צורך הבריאות שלו, שהגוף מתאמץ וזקוק למנוחה, וגם גדולי ישראל היו עושים כך, והיו זקוקים לזמן של מנוחה, אבל מנוחה לפי הצורך ולא יותר מהצורך, ועל זה בעיקר צריכים לחשוב, איך ממשיכים את החיזוק של שבועות הלאה לכל השנה.

העצה היא כמו שידוע מרבי ישראל סלנטר (עיין אור ישראל מכתב ב') **"להגדיל היראה, ולהקטין הניסיון"**, והיינו שני חלקים: מצד אחד להגדיל היראה, להוסיף יראת שמים, ומצד שני יחד עם זה להקטין הניסיון, שהניסיון יהיה יותר קל, שלא יהיה קשה.

להקטין הניסיון – בלימוד לפי טבעו

ובאמת אפשר שהתורה תהיה בלי ניסיון, שלא קשה ללמוד, כי הלימוד מעניין ומושך! ורק זה תלוי כל אחד איך הוא לומד, האם בצורה המתאימה לפי כוחו או לא. ומעשה שהיה באחד שטבעו ללמוד בפשטות בלי להתעמק הרבה, ויש לו זיכרון טוב שהוא יכול להיות בקי בשי"ס אם ילמד בפשטות לפי טבעו (וכמובן על ידי חזרה ועוד חזרה יש גם הבנה, אבל הלימוד עצמו בפשטות), והוא לא למד לפי טבעו, אלא התעמק בהבנה יותר מכוחו, ויצא קרח מכאן וקרח מכאן.

ורוב הציבור אוהבים יותר את הפשטות, שזה בודאי מעניין, כמו להבדיל במילי דעלמא, שסיפור פשוט זה מעניין, ואילו מאמר מחשבה בדרך כלל משעמם, וכל מה שפשוט זה יותר מעניין, ושמעתי גם ממור"ר הגה"צ ראי"א דסלר זצ"ל בשם רבינו הגרי"א שאמר כי 'מה שפשוט זה אמת, ומה שאמת זה פשוט', כך זה בדברי תורה, שהפשטות היא האמת, והיא תורת אמת.

ישמח לב מבקשי השם. לאחר עמל ויגיעה מרובים הופיע ויצא לאור הספר הקדוש 'שערי תשובה' לרבינו יונה עם פניני חיזוק משיחות רבינו זללה"ה. הפנינים נלקטו מתוך השיחות שנדפסו במהלך השנים בגיליוני 'דרכי החיזוק', ונסדרו על ידי חבר תלמידים בראשות תלמידו מקורבו רבי שמעון מרגליות שליט"א.

ספר זה הנו שני בסדרת ספרי המוסר היוצאים לאור עם פניני חיזוק מתורת רבינו, כאשר ראשונה יצא הספר מסילת ישירים וכבר הודפס בס"ד בכמה מהדורות, ועתה הופיע ברוב פאר והדר הספר השני בסדרה: 'שערי תשובה עם פניני חיזוק'.

לתועלת הרבים נביא כאן ענין אחד מתוך הספר, שהיה רבינו רגיל להזכירו הרבה בשיחותיו ואף הרחיב עליו בהספדו לפני מיטתו של מרן הגר"ד פורבסקי זללה"ה בהטעימו כל מילה מדברי רבינו יונה בתוספת הסבר בטוב טעם.

פי הדבר ידוע, אשר מדרכי קדוש השם יתברך, להודיע בכל מבטא שפתיים וכל אשר ידמזון עינים ובכל הנהגה ופועל ידים, כי יסוד נפש האדם וצבי עדין והטוב והעקר והתועלת והיקר אשר בו, עבודת השם יתברך ויראתו ותורתו, כמו שנקרא "כי זה כל האדם" (שע"ת ג, קמח).

"מדרכי קידוש השם יתברך", הנה יש ענין של 'מיתה על קידוש השם' – על ידי מסירות נפש של הגוף, שמפסיקים לחיות בעולם הזה, אבל יש גם חיוב 'לחיות על קידוש השם' ולקדש שם שמים גם במהלך החיים, על ידי שמקיימים רצון השם בכל פעולה ופעולה, וזהו קידוש השם ממשיכים לחיות עם חיים טובים ומאושרים בעולם הזה, ומרן הגר"מ שך זצ"ל אמר כי רבים יכולים למות על קידוש השם, אך מעטים יודעים לחיות על קידוש השם.

וזהו שמבאר רבינו כאן, כיצד לחיות על קידוש השם, "להודיע בכל מבטא שפתיים", בדיבור, בכל מבטא שפתיים איך שמדברים, יש דיבור שעושה קידוש השם, ויש חס ושלוש להיפך, וצריך שיהיה קידוש השם בכל דיבור שמדבר, שיהא ניכר בדיבורו שהוא בן תורה, שכך מדבר בן תורה.

"ובכל אשר ידמזון עינים", גם בעיניים, על מה הוא מסתכל ומביט, ומה הוא רוצה לראות, מה מעניין אותו לראות ומה הוא רואה, וגם זה תלוי, יש אנשים פשוטים שאוהבים לראות דברים שאין בהם ממש, ויש אנשים יותר גרוועים שרוצים לראות דברים שאסור לראות, אבל קידוש השם זה לראות את מה שצריך לראות! ומה שיש מצוה לראות! כמו שאמרנו חז"ל (מובא ברש"י דברים לב, מו) שיהיו עיניו מכוונות רק לדברי תורה, וכל ראייה תהיה על פי התורה, וזה קידוש השם.

"ובכל הנהגה ופועל ידיים", לא רק בדיבור ובראייה, אלא גם בכל ההנהגה, בכל מעשה ומעשה שאדם עושה שייך שיהיה קידוש השם, וזה תלוי גם איך הוא עושה את המעשה, האם המעשה בשלמות, שהשלמות ניכרת מתוך המעשה, ואם הוא מתנהג כך על קידוש השם.

ומהו קידוש השם שצריך שיהא ניכר ממעשיו? "כי יסוד נפש האדם" מה החשיבות ושלמות הנפש של האדם, "וצבי עדין" היופי והפאר של הנפש, "והטוב" לנפש, "והעיקר והתועלת והיקר אשר בו", כל כך הרבה לשונות של מעלות שיש בנפש על ידי ההנהגה הזו, הטוב! והעיקר! והתועלת! והיקר! מהו כל התועלת והיקר של האדם? "עבודת השם יתברך, ויראתו, ותורתו", זה מה שאדם צריך להראות בכל מעשה ומעשה, ובדיבור, ובראייה, שעבודת השם יתברך זה החשיבות, ויראת שמים זה החשיבות, ועסק התורה זה החשיבות, וכל מדרגה בזה לא נקנית בקלות, ו"זה כל האדם"!

ומבואר כי שלושה דברים הם עיקר המקיים את נפש האדם: עבודת השם, יראת שמים, ולימוד התורה, וכלשון הכתוב "סוף דבר הכל נשמע את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור כי זה כל האדם", שרק על ידי מעלות הללו נקרא 'כל' האדם, שנעשה על ידם אדם השלם, אבל בלא עבודת השם יראת שמים ולימוד התורה – חסר בעיקר האדם שבו, שאינו 'כל' האדם אלא למחצה לשליש ולרביע.

ומטעם זה הקדימה התורה ואמרה (ויקרא כב, לא) "ושמרתם מצוותי ועשיתם אותם אני השם", ורק אחר כך אמר (שם כב, לב) "ולא תחללו את שם קדשי ונקדשתי בתוך בני ישראל", שכך הוא סדר הדברים, שנפש האדם מתענדת על ידי שמירת התורה והמצוות, כמו שכתוב "את האלוקים ירא ואת מצוותיו שמור", ורק אז שייך שיצא ממנו קידוש השם בשלמות.

וממשיך רבינו כי מאחר שכל תכלית הבריאה הוא לכבוד שמים, "חייב האדם לשום לבו בכל עת" – לזכור תמיד שהוא חייב בכבוד שמים, "לכבד את השם ולקדשו בכל דבריו", שיהיה קידוש השם בכל דבר ודבר, "וכאשר יתייצב בתוך העם וידבר עם חבריו", גם כשהוא מדבר עם חבריו ועם הציבור, "יתבונן וישגיח בכל מוצא שפתייו", היינו בדיבור, "לקדש את השם בדבריו", להשיג ולשים לב שכל מה שהוא מדבר יהיה קידוש השם, "ולדבר בשבח עבודתו ותהלת יראתו ולשבח עובדיו ויראתו", לשבח עבודת השם ויראת שמים, ולשבח את עובדי השם, "ויזכה בזה בהגיון לבו ומבטא שפתייו", היינו שבזה שהוא מפרסם כבוד שמים, הרי הוא זוכה בלי מאמצים, "בלא יגיעה ופועל כפיים", רק במחשבה ובדיבור ובשימת לב, "זכות גדולה עד שמים", ואין לשער את הזכויות שבזה!

ועל פי הדיבור הוא הנבחר מכל כלל ישראל לעבודת הכהונה הגדולה, הרי זה סימן שהוא חשוב, שאלמלא כן הוא לא היה נבחר על פי השם להיות כהן גדול, ובשמים מחשיבים אותו שהוא המעולה והחשוב ביותר שראוי לזה, ואם אדם יודע ורואה שמחשיבים אותו בדרך הטבע זה גורם להרגיש חשיבות.

וחשיבות של כהן גדול היא דבר שמאד משחד, כמו שידוע שבבית שני היו קונים את הכהונה הגדולה בכסף, כי רצו את הכבוד הגדול הזה להיות כהן גדול, ושילמו כסף למלך שהיה ממנה את הכהנים הגדולים.

ומבוא בגמרא (יומא ט, א) שבזמן בית שני היו יותר משלוש מאות כהנים גדולים, וכמעט כולם לא הוציאו שנתם, ואף על פי כן בכל שנה היה עוד כהן גדול שרצה להיות כהן גדול בכסף, למרות שידע שמסתמא לא יוציא שנתו, שהרי לפניו כבר היו עוד רבים שמתו ולא הוציאו שנתם, אף על פי כן הכוח הזה של הרצון לחשיבות משחד כל כך, שגורם לו לחשוב שהוא כן יוציא שנתו, ותולה בסיובת אחרות את מה שאחרים לא הוציאו שנתם, עד כדי כך גדול כוח הטבע, שהכבוד של הכהונה הגדולה משחד את האדם.

ואהרן הכהן לא הרגיש בזה שום חשיבות, אלא עשה הכל כמקיים גזירת המלך, דהיינו מתוך הכנעה ומתוך פחד שצריך לעשות בשלמות, בלי שום הרגשה של חשיבות, ולא לבש את הבגדים לגדולתו אלא רק לקיים ציווי השם, וזהו שבחו של אהרן.

ובזה יבואר גם מה שכתוב במנורה ועל כן אהרן כאשר ציווה השם את משה, שכל כוונתו ומחשבתו היה רק לקיים ציווי השם, ולמרות שהוא הכהן הגדול ורק הוא היחיד מכל ישראל שהדליק את המנורה, והקביה אמר לו על זה שלך גדולה משלהם (רש"י ח, ב), והוא הנבחר הכי חשוב מכל כלל ישראל שזוכה לזה, ובדרך הטבע יש מקום גדול להרגיש בכך איזה חשיבות, אף על פי כן הוא לא הרגיש שום חשיבות, וזה נקרא 'כאשר ציווה השם'.

והנה מבואר כאן, שאם הוא היה מרגיש איזה חשיבות, זה כבר לא כאשר ציווה השם, וכבר נחשב בזה ששינה במעשה המצוה, שהוא מעשה אחר, עם 'שינוי', והמעשה אינו בשלמות! כי אם יש איזה מידה מצד הטבע, בהרגשים, כשעושים מעשה של מצוה, חוץ מהמצוה עצמה, זה כבר נקרא שינוי, שמעשה המצוה אינו בשלמות, ואינו כאשר ציווה השם, ובוה נשתבח אהרן הכהן, שלא שינה!

(מתוך שיחה בישיבה, השון תשס"ד)

לעילוי נשמת הרב ר' יצחק נתן לוי ז"ל ב"ר שמואל זאב ז"ל נלב"ע ה"י סיון תשע"ז - תנצב"ה	לעילוי נשמת הגאון רבי טוביה אברמוביץ זצ"ל בה"ר שמואל נתן זצ"ל נלב"ע ה"י סיון תשע"א - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת אסתר שפרה גוטמן ע"ה בת הר"ר יצחק זצ"ל נלב"ע כ' סיון תשע"ד - תנצב"ה

ניתן להשיג את הספרים 'שערי תשובה' ו'מסילת ישירים' עם פניני חיזוק מרבינו זללה"ה בישיבת פוניבז' ובהנאות הספרים המובהרות (ניתן לרכוש גם כסף) בכל ענייני הספר יש לפנות בטל. 052-7648389 תיתן הנחה למוסדות ולהיכלי התורה וכן בקניית כמויות.

מרבנו הגדול מרן גאון ישראל הגר"ד לנדו שליט"א

פשר דבר | בעניני הפרשה

בהעלתך את הנרות וכו' (ח, ב)

בתנחומא (ריש בהעלותך) מובא, כי מרוב חיבתו בחר שמן זית זך כתית למאור, למאור ולא למנחות וכו', תדע שהרי כל המנחות לא נאמרו בהן אלא ונתת עליה שמן, ובנר הדלקה כתיב שמן זית, ולא שאר שמנים, זך כתית למאור וכו', עכ"ל.

ולכאורה המדרש חולק על המשנה בתרומות (יא, ג) דאין מקריבין על גבי המזבח אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים, דהיינו רק שמן זית, ואילו במדרש מובא דאף משאר שמנים כשר.

ונראה שטעות סופר נפלה שם (ועיין הקדמות המפרש עץ יוסף לענין טעויות סופר רבות שנפלו במדרש תנחומא) וכן צריך לומר (שינוי סדר התיבות): "ובנר הדלקה כתב שמן זית זך כתית למאור ולא שאר שמנים" (ולפי מה שכתוב לפנינו, "זך כתית למאור" בסוף, אין להם לתיבות אלא המשך הדרשה ואין לזה טעם).

והמדרש מתבאר על האמור לעיל שם, "ומרוב חיבתו בחר שמן זית זך כתית למאור ולא למנחות, ומותר מן הזית הראשון היה למנחות" ובא כאן להוכיח דבר זה, מזה דבמנחות כתיב שמן סתם. אבל לענין דבעי שמן זית למנחות הוזהר סגי לזה בתיבת "שמן" סתם, דסתם שמן בתורה הוא שמן זית, אך זך לא מבעי, וכשרים למנחות כל שמנים אחרים הבאים מן הזית. ולשון "שאר שמנים" קאי אשאר שמנים שבשמן זית (ועיין לשון הגמרא במנחות פ"ו).

ומה שכתב המדרש בתחילת הדברים, "שחיבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר ובהדלקה", אף דבמנחות נמי כן הוא שצריך שמן זית, אך כיון שלא שינה ולא שילש שם, וגם לא נאמר בו שיהא שמן זית זך, אין לנו א"כ ראיה לחיוב, אלא דין וגזירת הכתוב שצריך למנחות שמן זית, וכשאר הלכות ודיני הקורבנות לפרטיהם, אך כאן בהדלקה רואים בכתוב חיוב של שמן זית.

ועדיף כך להגיה במדרש (וגם אין זה הגהה יתרה אלא חילוף סדר התיבות בלבד (וגם נראה מוכח מהלשון), מואשר לחדש שיטה חדשה מיוחדת במדרש דלא כמתניתין (וצ"ע בשאר המדרשים).

הזה עליהם מי חטאת (ח, ז)

פרש"י מפני טמאי מתים שבהם.

המלבי"ם (נשא סי' קמ"ה) כתב להוכיח ששיר אפשר לאומרו גם במחנה לוי, שהלא ביום שהוקם המשכן שוררו הלויים (עי' רש"י גיטין ס), וכיון שהיו טמאים אסור היה להם להכנס למחנה שכניה, וע"כ שאפשר לשורר במחנה לוי.

והקשה הגאון רבי דוב שליט"א, דלכ' מדברי רש"י הנ"ל משמע שלא כל הלויים נטמאו, וא"כ יכלו הטהורים שבהם ליכנס לפנים לשורר, [וצ"ת בחזו"א או"ח סי' קכ"ה]. ויעו"ש עוד במלבי"ם שם סי' קנ"ז, וגם שם צ"ב מנ"ל שהיו טמאים. [ובעצם הנידון שם, יל"ע אם איכפת לן שהי' טמאים, ויל"ד אי נכנסו לחצר המשכן, דו"ק שם בפסוק י'. ועויל"ד בענין זה מדין ט"מ אי מצי לשלח קרבנותיו שנחלק בזה. ועויל"ד בזה משום הנגיעה בכלים ועי"ז טמאו המנחות ועי' (אוסף חידו"ת סי' פא).

אל נא תהי כמת אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשדו (יב, ב)

ופרש"י שאהרן אמר אני אי אפשר לראותה שאני קרוב ואין קרוב רואה את הנגעים וכו'; מוכח מוכח שקרובי האם נחשב קרוב מדאורייתא, ודלא כהרמב"ם דס"ל דקרובי האם אסור רק מדרבנן, והיה אפשר לדרש"י והרמב"ם פליגי, אמנם יעוין בספרי שג"כ כתב כרש"י ודלא כהרמב"ם. (דבר טוב)

דבר השעה

דברים נוקבים התבטא מרן רבינו שליט"א במוצאי שבת האחרונה

דיבר בכאב על ההתנכלות הנוראית של האנטישמיות בהנהגת השלטון נגד בני הישיבות, שרוצים לגייס.

ואמר שכל פעם שנפלים חיילים בשדה הקרב הוא חושב על כך שבאמת ההתנהגות של הרשעים מאבדת להם את כל הזכויות שהקב"ה ישמור עליהם, ורק לומדי התורה מוגנים עליהם, ואם הם היו מבינים את זה הם היו צריכים לפחד לדבר על גיוס בני הישיבות כי זה גורם לחוסר סייעצא דשמיא ואיבוד הזכויות של עם ישראל.

מענה דבר

בספר "ויאמר הנני" מביא שאלה שעלתה על שולחן מלכים - מאן מלכי רבנן, גאוני התורה רבי אברהם גנחוסקי זצ"ל ולהבחי"ח הגר"ד לנדו, והגרמ"ש קליין שליט"א, במהלך סעודת הבר מצוה לנכדו של ר' אברהם, הנידון היה בעובדא דלהלן: אורחים באו להתארח לשבת, ובעל הבית זיכה להם חלק מטוסים בנרות שבת שלו (שהרי אכסנאי משתתף בפריטי), הוא העמיד תשעה נרות, נרות רגילים, ובשנים מהם זיכו חלק לאורחים.

אך, לאחר שזיכו, בעלת הבית נמלכה להחליף שני נרות רגילים בנרות שטוחים, לקחה שני רגילים והניחה במקומם שני שטוחים. ואז הדליקה את הנרות.

התעורר הספק, האם הנרות שהדליקה בעלת הבית יש בתוכן את הנרות שזיכו חלק מהם לאורחים, או שטא חלקם נמצא בשני הנרות שהוצאו ולא הודלקו.

ומילא הנידון, האם יצאו האורחים בטעות הדלקת נרות.

ובפשטות, אמר ר' אברהם, כי כיון שיש לנו ספק בנרות דרבנן, אם כן ספיקא דרבנן לקולא. אך יש לדון שלא יצאו ידי חובה, שהרי הנידון הוא גידון ממוני: האם הם היו שותפים בנרות שהודלקו או לא, ומכיון שבעל הבית מוחזק בודאי, והנרות שלו בלבד, י"ל שהאורחים אינם יכולים לטעון שהם שותפים כי הוא המוחזק, א"כ גם בספק דרבנן לא שייך לומר לקולא.

הדיון התנהל עם רבי משה שאול קליין, הם לא הפריעו להגאון רבי דב שיישב לצידם פנימה, שקוע במחשבותיו בתורה וגם דיבר עם חתן בר המצוה על דרשתו, חלפו דקותיים ורבי דוב שמע את הנידון ביניהם, והצטרף.

ר' אברהם הסיט את כסאו והתקרב מולו בדרך ארץ. בתחילה, הנימה הייתה רגועה, העלו את הצדדים האם דין ממוני משפיע על הלכות שבת.

אבל אחרי דקותיים נוספות כאשר החלו לשפוך סברות וראיות לכמה הלכות נוספות דומות בש"ס. התלקחה סערה של ממש.

הם דיברו אודות שלושה אופנים לפיהם יש לומר, שגם אם יש לבעל הבית דין מוחזק לחלוטין, עדיין יש ספק האם הנרות שייכות לאורחים... הם הציגו דין נוסף במי שקנה קרקע וקניינו רק מספק, שחייב בביכורים (בבא בתרא דף פ"א) וציטטו את דברי החידושי הר"ם, והחזו"א, [והמהרש"ם אליבא דהחידושי הר"ם].

לגבי בכור שספק אם נקנה לישראל יש עליו מספק קדושת בכור, ואם כן הכי נמי בנידון דידן הוה ספק של האורחים, ויצאו מדין ספיקא דרבנן לקולא, והמשיכו לעסוק ב"ספק עבד" שאכל בתרומה, האם לוקה על אכילתו כאשר תועיל תפיסה. ור' אברהם החל מתוכח.

ואז ר' דוב אמר בהחלטיות כי אין ראיה מכל הדינים הללו לנרות שבת שבהם דין הבעלים הממוני לא יכריע, אלא השתמשות במציאות. ואף להחידושי הר"ם והחזו"א איש יש לומר דלא יצא. משום דלענין בכורים אזלינן רק בטר שם בעלים, משא"כ לענין נרות, דבעינן שיהא לו זכות לשמש. (ויאמר הנני, ותודה לרבי יצחק צבי ליברמן שהוסיף לנו חלק בדברים)

התמונה האחרונה לפני אשפוזו, מרן המשגיח הגר"א פולק זצ"ל בערב פסח עם רבינו

דברי רבינו בשעת הלוייה – בהיכל הישיבה

קשה לי מאד להספיד ידיד אהוב ונערץ, תמיד הוא היה אהוב ונערץ, מורינו כל השנים רבי אברהם פולק זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, קשה מאד, נקרא דברים שכתב הנתיבות, כותב הנחלת יעקב פרשת במדבר פרק ו', יאר. מבואר, העיקר להורות לעם ה' דרכי ה' המעשה אשר יעשון, ויכחו זה את זה כי עיקר חורבן בית המקדש הוא ע"י שלא הוכיחו זה את זה (שבת קט ב). ולזה צריך שיהי נשיאות פנים ונשיאות חן מהשי"ת, שיתקבל דברי המוכיח בעיני השומעין. ולזה יאיר ה' פניו אליך ויחונך, היינו שיתנו עליך הארת פנים ונשיאות חן, למען נראה כי שם ה' נקרא עליך, ויראו ממנו ויקובלו דבריו.

וכל זה ראינו אצל המשגיח מורינו הגאון הצדיק זכרונו לברכה לחיי העולם הבא, הייתי מאריך בדברים, קשה לי להאריך, אני רוצה להפרד, קשה עלי פרידתך, ר' אברהם קשה עלי פרידתך, ה' ישלח תנחומים לכל המשפחה הכבודה והרוממה, ובילע המוות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים.

הגאון רבי יהושע ישראל גולדשמיד זצ"ל נלב"ע י"א סיון תש"פ

הרב גולדשמיד בקריוד קמיה מרן רבינו שליט"א

הגאון רבי ישראל יהושע זצ"ל היה מגדולי הת"ח בירושלים, ומראשי הכולל 'טל התורה' כולו היה דבוק בתורה ויראת שמים מתוך דקדוק המעשים, ונלב"ע במהלך ימי מגיפת הקראונה. ונביא מכתב נורא הוד מרבינו יבדלח"ט אודותיו - כפי המובא בס' דברי הספד וזכרון שיצא אודותיו. לבני ומשפחת הגאון והצדיק אדם ביקר מאד מאד נעלה מוה"ר יהושע ישראל גולדשמיד זכרונו לברכה לחיי העוה"ב.

כיגון רב ובעמק צער שמענו את השמועה רעה מדאיבת כל לב על פטירת מר אביכם ועטרת ראשכם, הצדיק האמיתי, שהיה כה אהוב ונעים בין כל מכיריו ויודעיו, וכל אשר אף פגשוהו אף באקראי היה נפעם מלבבויות תהלוכותיו, טהר אישיותו, ונועם חין מידותיו. תפארת לו מעושיה ותפארת לו מכל האדם. אבידה גדולה אבדתם וגדול יגונכם, גם לנו ולכל מכיריו ויודעיו, הצדיק אבד ונשים כולנו אל לב. המקום יחזקכם בשברון אבלכם וינחם אתכם בתוך שאר אבלי ציון וירושלים. דוב לנדו

הגאון הגדול רבי אהרן כהן זצ"ל ראש ישיבת חברון נלב"ע י"ח סיון תשכ"א

ילדים פחות טובים, ואת כולם על האב לקבל ולהתייחס כבניו, ולא דחותם מעליו, כן הוא הדבר הזה אף ביחס לדברי תורה, גם כאשר נראה שהחידושים אינם משופרי דשופרי, אין מן הראוי לדחותם בנקל, אלא יש לשקול ולבחון ולמשמש בהם - ולא להתעלם מהם, שכן ילד לא יוצלח ל"ע - גם הוא ילד!

בשעת מעשה, הבחינו הנוכחים כי אמנם כן, רבינו בדברו על חידושי תורה, רואה הוא אותם כילדים ממש וכחלק מעצמו ובשרו, ומה הלם היחס הזה את אישיותו, שכן אצלו יכלו להבחין באופן מוחשי, שגם כאשר הוצרך לחזור בו מחידושי תורה שאמר בתחילה, הרי היה זה בחרדת קודש ובהדרת הכבוד הראוי, והיה חוזר והופך בהם ומתעסק להבין מדוע עלה בדעתו חידוש זה, כיצד אירע שאין הוא מכוון לאמיתיה של תורה, ומה הביא אותו לומר כך. (מפי הגר"נ זוכבסקי שליט"א עדראיה ושמיעה בס' הכהן הגדול מאחיו עמ' 358 - 359)

רבינו למד תקופה בישיבת חברון, ונביא ענין אחד שמסר רבי אהרן זצ"ל לרבינו.

ילידי רוח

כבר היה מעשה, בקיץ של שנת תשי"ד. רבינו זצ"ל וקבוצת תלמידים מופלגים, יצאו לפוש קימעא באוירה הגלילי של העיר צפת. ביניהם היו הבחורים: רבי זלמן נחמיה גולדברג, רבי אברהם נח גרבוז, רבי נתן זוכובסקי, רבי דב לנדו, רבי ישראל אהרן קופשיץ, ועוד. השיחה - שיחת חולין של ת"ח - נסבה אודות מנוחת הנפש וההפוגה שמזמנת השהות בדאטשע [-נופש]. והחלפת הכוחות הבאה בעקבותיה, העשויה להביא ברכה ולאפשר את המשך היגיעה ועמלה של תורה, במשנה מרץ. מענין לענין, החלו הנוכחים לדון בכח החידוש, מה הם חידושי תורה לאמיתם, ואלו הם שאינם כאלה. ואז נענה רבי אהרן ואמר: חידושי תורה, כל חידוש, הוא יצירה, יצירת השכל. אלא שכשם שבנוהג שבעולם ישנם כאלה שיש להם ילדים טובים ומוצלחים, ולעומת זאת ל"ע

מכבית הזבד

ממך ראש לראשי הישיבות רבינו הגרב"ד פוברסקי שליט"א

בד בבד | על התורה

על המטיב לתת אפשרות להשיב לו טובה

אל מול פני המעורה יאירו שבעת הנרות. (ח, ב)

מבאר רש"י ולמה כדי שלא יאמרו לאורה הוא צריך. ובחז"ל (במדב"ר ס"ו ב) כתוב "עוד אמר לו הקב"ה למשה לא בשביל שאני צריך לנרות הזהרתך על הנרות אלא לזכותם וכו'". ובעיקר דברי חז"ל אלו יש מאמר מאדמו"ח מן המשגיח רבי יוחם ליבוביץ זצוק"ל שלימדונו כאן חז"ל את הדרך הנכונה במי שמטיב לחברו שצריך לתת לו אפשרות להשיב לו על טובתו ולא להשאירו מחויב כל מיניו, שהרגשה רעה היא לא להרגיש מחויב בלא אפשרות לשלם משום שהמקבל מרגיש את עצמו בשפלות מחמת רוב הטובה שקיבל ממי שהטיב עמו, ואותם האנשים שכאשר מודים לה על מעשיהם אינם שומעים ואומרים על לא דבר, פעמים שיש בזה ממידת אכזריות שאינם רוצים שירגיש השני שיצא ידי חובת הודאה והשיב למיטיב.

אכילת המן

הואספסוף אשר בקרבנו התאוה וישבו ויבכו גם בני ישראל ויאמרו מי יאכילנו בשר (י"א, ד)

רבה כאן התמיהה, איך העזו להתאונן על מצבם, והרי כתוב בחז"ל שהיה במן כל הטעמים והיה גם בלא טורה, מזומן על פתחיהם, ואוכל הנבלע באיברים, ותמיהה רבתי היא!

ונראה בזה, שבכל אכילה האדם גם מתאוה לאכול, וידוע גם דבר החוקרים שדבר זה יש בו תועלת לאכילה מה שאוכל מותר שתאב. כתוב בגמרא (ברכות ב:), על עניים שאין להם אור בלילה שלא מהניא להם האכילה כמי שאוכל באור, שאז ראיית המאכל מעוררת לו התיאבון. אולם תאוה זו אינה דבר ראוי עפ"י תורה, ואדרבה, איתא בחז"ל אם ראיית אכילה שתאוותך מרובה הימנה משוך ירך מומנה.

ויש להביא בעניין זה את המעשה בבעל ה"בית הלוי" זיע"א, שנסע בשליחות מצווה ועבר דרך בית הגאון רבי בנימין דיסקין זצוק"ל, אביו של ה'שרף' רבי יהושע ליב זצוק"ל. הפצירו בו שיעד עמהם ואמר שנחפז לדרכו ואינו יכול להתעכב, כי לדבר מצווה הולך. ביקשוהו שלכל הפחות ישלחו עמו צידה לדרך והסכים. אחר שעזב את ביתם התיישבו בני המשפחה לאכול והתעוררה שאלה על העוף שנתנו ממונו את מנתו של ה"בית הלוי" ונחרדו. מיהרו ושלחו אחריו עגלון מהיר שיודיעו דבר השאלה שלא יאכל העוף, ח"ו. מיהר העגלון והגיע לפונדקו אחר שעת הארוחה וחשב שאיחר המועד. שאל את הפונדקי אם סעד כבר בעל "בית הלוי", והשיב, שביקש ממונו צלחת לאכול מנתו, אולם ראה שהושיט ידו ליטול מהאוכל וחזר ומשך ידו מהאוכל ולא אכל. התפעלו מזה מאוד, שמופת הוא!

ניגשו ל"בית הלוי" וסיפרו לו דבר המעשה שהתעוררה שאלה על העוף ומופת הוא שניצל מאכילתו. ענה ה"בית הלוי" שאין כאן מופת כלל, אלא, תמיד כשכב לאכול אינו מרגיש תאוה לאכול כלל ואילו עתה הרגיש שתאב הוא לאכול, כיוון שכך, קיים דברי חז"ל שאכילה שהנאתך מרובה משוך ירך הימנה, ועשה לקיום הדין, וכעת כבר מבין מדוע התעוררה לו תאוה, כיוון שיש שאלה על הבשר כבר דחפו היצר לאכול ממונו...

באכילת המן, אף שהיה בו כל הטעמים, הרי הכל מודים ש'לחם אבירים' ומזון רוחני הוא, וכתב ב"שב שמעתתא". שלא רצו במוזון שהוא רוחני ואינו מושך לב האדם, אלא, רצו לחיות חיים גשמיים, עם הרגשות הגוף הטבעיים של רעב ותאוות המאכלות. וכיצד באמת מאסו באוכל כה נעלה, שבא בהשגחה פרטית וניסים גלויים מוקב"ה. בשביל לזכות בתאוה גשמית פחותה? מה לדור המדבר עם עניינים פחותים אלו?!

הביאור בזה, שבמצב כזה שכל קיומם הוא רק מכה נס, הרי הם תלויים ועומדים רק מכה מדריגתם הרוחנית הגבוהה ואם ירדו מעט ממדרגתם אין להם קיום, ובמקום מצונו שהייתה קרבתו לכל אחד לפי מעשיו, אם יום אחד לא נהג כשורה, למחרת היה המן רחוק מפתח ביתו, והיה קשה להם לישראל מצב זה שכל חיותם תלויה במעלות אלו. הם רצו להרגיש במצב שאינם מוכרחים לשמור על מדריגתם בכל מחיר ולא בזה תלוי עיקר קיומם. וזה גם טעם מה שנסעו מהר ד' בהרגשת הקלה, משום שהיה קשה להם לעמוד במקום קבלת התורה מקום נעלה, ועל דבר זה נתבעו ונענשו.

"והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה" (יב, ג)

הנה מקרא זה משה עצמו כתבו, כפי שכתב את כל התורה, וצריך עיון איך יתכן שאדם יכתוב על עצמו שהוא העניו מכל. הלא זה ענוה תיקרא?! זכרנו כשהייתי אצל מו"ח הגרי"ז סולובייצ'יק זצוק"ל ונשאל ע"י הרב סלומון זצ"ל, ה"חוקבער רב" על המשנה בסוף סוטה, משמת רבי בטל ענוה ויראת חטא, אמר ליה רב יוסף לתנא לא תיתני ענוה דאיכא אנא. איך יתכן שיאמרו העניו על עצמו שהוא עניו?

ואמרו למו"ח זצ"ל שמוצא בדברי המהרש"א שהקשה כן, וביקשני אז מו"ח זצ"ל, להביא לו את הגמרא ופתח לעיני בדברי המהרש"א, וכשבת צחוק נסוכה על פניו, אמר, לא היה נראה לי שהמהרש"א מקשה כן, כי למבין ענוה מה היא אין זו קושיא כלל. ובאמת המהרש"א דיבר על הכתוב "ההלך זר ולא פיך" ולא פירש יותר דבריו.

סחתי מעשה זה להגרי"א שר זצ"ל, ואמרו לי שהוא יבאר הדברים: איתא באבות דרבי נתן. ג' מיני מוכי שחין נבראו בעולם, לח. יבש, בעל פוליוסם, והייתה נפשו של משה נמוכה מכולם. נצויר לעצמנו אדם שמכירים בו שהוא בעל גאווה ומחזיק עצמו לחכם שבחכמים וגדול בתורה שיצטרע פתאים ויניחוהו מבודד במדבר יהודה בבית חולי הצרעת. אלו מחשבות יעברו בראשו? בוודאי יחשוב, איך יתכן כזאת שעולם כמנהגו נוהג, ואילו אני, החכם מכולם, מסוגר כאן, מבודד משאר העולם?! ויכעס ויקלל. א"כ, לא הפחיתה הצרעת מגאוותו, ואדרבה, היא מגברת בו את רגשות הגאווה והנחיתות על מצבו. אלא הביאור בזה, כי יסוריו כה קשים עד שאין לו זמן וכח לחשוב על עצמו כלל ושוכח מהכל ומתעסק במכאוביו לבד. כך היא ענוותנותו של משה רבינו, שלא חשב על עצמו כלל ולא הניח לעצמו שהות לזה.

אולם לא קיבלתי דבריו ולא מסתבר לפרש שזוהי מידת הענוה. מציאות זו אינה ענוה בעצם, אלא שבפועל אינו מניח לעצמו זמן להרהר בזה.

ולכן נראה לבאר כי עניין ענוה אינו כלל שאינו מכיר במעלותיו ואינה מן החכמה להכחיש מעלותיו שיש בו וגם אינו אמת. אלא שאינו מחזיק סיבותא לנפשיה עליהם כלל, שהרי לא הוא עשאו וקיבל הכל במתנת

שמים ומה לו להתגאות! הוא מביט על מעלותיו כאילו הם באדם אחר והוא כבוד המעלה והחלק האלוקי שבו ומבטל עצמיותו לגמרי. ויש להוסיף עוד שהרי נצטוו ישראל להאמין גם במשה והמכחישי מעלתו של משה כופר הוא, וגם משה עצמו לא יכול היה להכחיש זאת. ולכן

שפיר כתב משה בתורה על עצמו, "והאיש משה עניו מאוד" וכו' וכן מובנים היטב דברי רב יוסף, שאמר, לא תיתני ענווה דאיכא אנא, כיון שהעניו השלם אינו מרגיש גברות במעלותיו ורואה אותם כמו שהם בחבירו.

כבוד מלכים

הגאון הגדול רבי רפאל יונה טיקוצנסקי זצ"ל ראש ישיבת ירוחם גלב"ע י"ג סיון תשמ"ט

מתוך הספר רבינו בהיכל מולל חזון איש - קידעו לבבכם ואל בגדיכם

כשלקח ר' ירוחם, את חמי זצ"ל לחתן, שאלוהו מדוע בחר דוקא בו, וענה כי ראה עליו צימאון גדול לשמוע, "שהרי אני אומר את אותה שיחה כמה פעמים, והוא מוקשיב ושומע כאילו שומע זאת בפעם הראשונה". איפה יש צימאון כזה כיום, מחפשים מה החסרון בנו, - זה החסרון! "מצות אנשים מלומדה", אין צמאון.

על ר' רפאל, - כשנכנס לשיבה, ראינו אצלו כזו אהבת תורה, אין שהוא בלע כל מילה בצמא, ולכן לא לחנם זכה להיות מרביץ תורה כזה. ולכן, שלוקחים את זה לליבנו, לדעת מהו החטא, ולהתוודות על כזה קרבן, ולתקן את הנושא הזה.

הקב"ה בוכה, בוכה ביחד איתנו, אבל הבכיה שלו היא בנקודה אחרת, הרי כתוב "נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים" - וצריך להבין מהו "כפליים בכל חטאתיה", הרי הקב"ה משלם רק כפי הגמול, ולא כפליים? - אלא, צריך לדעת שכשאבא מכה את בנו, והבן לא שומע, בהכרח שצריך להכותו

שוב, והקב"ה לא רוצה את זה, אבל אין ברירה, "לשווא הכתי את בניכם". ולכן יוצא שזה כפליים בכל חטאתיה.

וזה מה שקרה לנו עכשיו, ובזכות ההתעוררות, שכל אחד יאמר "בשלי הסער הגדול הזה", ולא יחשוב על אחרים, ויקרע לבבו.

כתוב בירושלמי פאה "כל חפצין לא ישו בו" שכל המצוות ומועש"ט אינם שוים לדבר אחד מן התורה. וזה הכל במילה אחת, וכשלומדים עוד מלה, ועוד מלה, וכשגומרים מסכת... וש"ס... ואת כל זה אנחנו מוזהרים.

מוכרחים להתחזק, וצריך להיות מהפכה בעולם התורה, איפה כל המסכתא? ואיפה כל הש"ס? - וזהו הלימוד שצריך ללמוד, וצריך לדעת שמי שלימד תורה בעוה"ז זוכה ומלמדה לעוה"ב, אבל לנו, לתלמידים שנשארו פה, לשיבת ירוחם, צריך הרבה רחמים וסייעתא דשמיא, ולא להשבר, כי ה' שומר על מוקדשי מעט שנשארו לנו, וצריך להתחזק, וה' יאמר לצרותינו די, ובזכות ההתעוררות, שעולם התורה יחזור לשאיפות לדרגות של ת"ח אמיתי, וזה יהיה הזכות, וה' יעזור שיקיים ובילע המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים, אמן. (קונטרס - קול נהי עמי' עז - פ)

תלמידו הגאון הגדול רבי דוד יצחק מן זצ"ל ראש ישיבת כנסת חזקיהו גלב"ע י"ד סיון תשע"ב

קטע מהספר רבינו - "מה זה זאת עשה אלקים לנו"

כאן ממש מרגישים את זה אוי... דוד... דוד... אוי... חטאתי! עויתי פשעתי! אני אשם למה זה מגיע לי, למה זה מגיע לנו, מה עשה ה' לנו, זה כאב של כל כלל ישראל לקחו מאיתנו את א' מהמיוחדים שבראשי הישיבות שבדור, ממש המיוחדים, אני זוכר כשהוא בא לשיבה הנער הצעיר! העילוי! ושם הוא גדל, וגדל, אבל הוא לא נשאר עם הכשרונות אלא עם עמל התורה, עם כשרונות בלבד לא עולים למעלה רק ע"י עמל עולים, והוא התפתח עלה ונתעלה, וכבר אז ראו עליו שהוא עתיד להיות א' מגדולי הדור הבא, וזכינו לראות עד סופו וכבר ראינו.

זכורני כשנבחר, הגאון ר' אליהו זצ"ל היה גאון מופלא, מופלא בעומק, ואת מי הוא בחר את הנער הזה בחרתי, הוא בחר את ר' דוד הוא ידע במי לבחור את הנער הזה בחרתי וימשחוהו הוא מינה אותו כאן להיות מומשיך דרכו, זה לא פשוט ואם ר' אליהו בחר בו זה בחירה של "אשרי תבחר ותקרב ישכן חצריך" (תהילים סה' ה') והוא זכה להמשיך ולהנהיג את הישיבה הקדושה הזאת בחן ובחסד וברחמים איזה נעימות איזה פייניקייט, הלב מתפלץ אוי... דוד... דוד... אוי... בכל פעם שנפגשנו התעוררה מחדש אהבתך הישנה וזה נמשך כל הזמן, והוא זכה להנהיג את הישיבה הקד' ממש בגאון ובתפארת כא' מגדולי גדולי גאוני ראשי הישיבות שבדורינו ממש, מיוחד. ועכשיו נסתלק מאיתנו וזה בכלל לא פשוט, צריך להתפלל ולבקש רחמים מהקב"ה שירחם עלינו, מה עשה ה' לנו, מה יהיה הלא בטוחים אנו הקב"ה שומר את התורה הוא לא יעזוב את התורה וכיון שהוא לקח הוא יתן המשך ואנחנו רואים ב"ה שיש המשך ר' דוד, ואתה יכול לנוח בשלום על משכבך, יש המשך

שימשיכו את דרכך הגדולה בהרבצת תורה ויראת שמים וזה המשך ממש, ואנחנו צריכים להתפלל שהישיבה הזו תתקיים, זה ממש אבד קברינטא, "אוי לה לספינה שאבד קברינטא" (ב"ב צא). הרי זה לא יתכן, הקב"ה לא יעשה כזה דבר וודאי ידאג, דור הולך ודור בא ויהיה המשך, ולנו נשאר רק לבכות על הצרה שלנו אנחנו צריכים להתחזק, בגללנו היו לו שלש שנים של סבל, סבל כזה, אני לא יכולתי לעמוד בזה, ועליון ר' דוד אפי' לא ראיתי סימונים ועמדת בזה בכבוד ובתפארת, זכות גדולה.

שהקב"ה יעזור וירחם עלינו ויאמר לצרותינו די שמדת הדין תימעט ויסור החרב הזו מכלל ישראל, נתחזק ונעשה תשובה "תשב אנוש עד דכא ותאמר שובו בני אדם" (תהילים צ' ג') כל אחד יחשוב על עצמו מה הוא חטא הרי זה פגע בו אישית, אוי אני לא יכול לשכוח כשהוא עוד היה ילד, ילד, וזה נשאר אצלי בבית, מחברת שהוא כתב את השיעורים על ב"מ ולמרות שקשה לי לקרא את הכתב אני מתאמץ ורואה שהוא זכה לשמוע ולהבין עד הסוף, לא כל תלמיד זוכה לכך הוא היה בבחינה של כל העם רואים את הקולות, הרב דסלר היה אומר ששמיעה זה פחות מראיה, בראיה רואים בדיוק ותמיד אני מסתכל ורואה שמה שר' דוד כתב לזה התכוונתי, ור' דוד מייחידים שידע ומוזה הוא גדל. גדל לתפארת והיה ממש מגדולי מרביצי התורה שבדורינו.

ה' ירחם עלינו שתכלה מידת הדין ונזכה לראות את הנבואה היעודה "ובלע המות לנצח ומחה ה' אלוקים דמעה מעל כל פנים" (ישעיה כה' ח') אמן.

אי"ה בשבעות הקדושים נכתבו על קשרי מן רה"י שליט"א. פישת שלח זקנו - מן רבי ירוחם ליבוביץ זצ"ל. פישת קדו - מן הרמ"ל ליפקוביץ זצ"ל. פישת חקת - מן הרמ"א וסרמן זצ"ל. פישת בלק - מן הגאון רבי אליעזר יהודה פינקל זצ"ל. פישת פינחס - מן הגר"ש רחובסקי זצ"ל. פישת מטו"ט - מן הגר"ע טרודונסקי זצ"ל. פישת דברים - הגאון הגדול רבי אריה פינקל זצ"ל נשמה לקבל חומרים.

דרכי אורה

משולחנו של רבינו הגדול מרן ראש הישיבה הגאון רבי מאיר צבי ברגמן שליט"א פרשת בהעלותך תשפ"ד (34)

שמחת שבת

פרקים וכו', וכ"ה ברמב"ם פ"ו מתמידין ומוספין, והנה כ' הרמב"ם בפ"ג מהל' תפילה כל העולה לקרות בתורה פותח בדבר טוב ומסיים בדבר טוב, אבל פרשת האזינו קורא הראשון עד זכר ימות עולם וכו' ולמה פוסקין בה בעניינות אלו [אעפ"י שהן לא דברים טובים] מפני שהן תוכחה כדי שיחזרו העם בתשובה עכ"ל. והנה למ"ש מקודם שעת קרבן מוסף היא זמן שמחה ומה ראו לתקן שם לסיים בדברי תוכחה להחזיר העם בתשובה, וצ"ע.

ונראה עפ"י הגמ' ר"ה דל"ב והיו לכם לזכרון אלו זכרונות, אני ה' אלקיכם אלו מלכיות, ומבואר ששמחת החצוצרות במוספים היא לזכרון מלכות שמים, וע"ד דאי' במעשה רב שהגר"א ז"ל הי' שמח מאד בשעת תקיעת שופר בר"ה שבשעת הכתרת המלך היא שמחה גדולה, ואף שאין ר"ה מימי שמחה אמנם בהכתרת המלך צריך לשמוח במלכותו, וזו ג"כ שמחת שבת במלכותו ית', ומעתה אפשר להבין מה שתיקנו לשירת הלויים באותו זמן הזי"ו ל"ך שהוא תוכחה לתשובה, כיון ששמחת שבת היא מלכויות ועי"ז יעלה זכרונו לפניו, וכמו בר"ה שאחז"ל בר"ה דט"ז אמרו לפני מלכויות כדי שתמליכוני עליכם, וכ"ה בשבת.

וביום שמחתכם ובמועדיכם וגו' ותקעתם פהצצרת על עלתיכם וגו' (י, י)

בספרי, וביום שמחתכם אלו השבתות. וצ"ע שלא מצינו מצות שמחה בשבת ורק מצות עונג שמענו מדברי קבלה, ובב"י או"ח סי' רפ"א הביא בשם ע"ש מה שאומרים 'ישמחו במלכותך' פי' ה"ר כהן צדק שסמכו על מ"ש וביום שמחתכם ובמועדיכם וגו' ואמרו ביום שמחתכם זה שבת וי"ל שע"ז סמכו לומר וישמחו בך כל ישראל מקדשי שמך (כ"ה בנוסח יוצאי אשכנז), וראיתי גי' הגר"א בספרי שם: וביום - אלו שבתות, שמחתכם - אלו ג' רגלים, ולפ"ז צריך לפרש מה שאנו אומרים 'ישמחו במלכותך', ושמעתי מבית מדרשם של חכמי בריסק צ"ל, שמוספי היום מחייבים שמחה בשעת הקרבה, וע"ז נאמר וביום שמחתכם - ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם, ומה"ט בנוסח אשכנז אומרים כן רק במוסף, שבשעת קרבן מוסף יש חיוב שמחה, ע"כ שמעתי.

אך יל"ע דאמרי' בגמ' ר"ה דל"ה א' שהלויים היו אומרים שירת האזינו בכיהמ"ק במוספי שבת, ושם א"ר ענן בר רבא אמר רב הזי"ו לך וכדרך שחלוקין כאן כך חלוקין בביהכ"ג, ופירש"י הזי"ו ל"ך פרשת שירת האזינו חולקין אותה לו'

"בְּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאָמֵן אֶת הַיִּנּוֹק" (י"א, י"ב)

שח רבינו מרן שליט"א: שמעתי ממו"ח רבינו הגדול רשכבה"ג זיע"א, שסיפר כי פעם התכנסו בביתו של רשכבה"ג מרן הגר"ח"ע גרודזינסקי זיע"א, מספר ראשי הישיבות לישיבה מיוחדת עם נציגי הג'וינט (שהיו תומכים באותה התקופה בבני הישיבות), זו הייתה ישיבה ארוכה, שדיברו שם על העזרה לבני הישיבות, ורבי חיים עוזר ישב בראש האסיפה. בסוף הישיבה ניגש הנציג הבכיר של הג'וינט לרבי חיים עוזר ואמר לו, "עד עכשיו עסקנו בצרכי הכלל, בעם ישראל, אבל אולי אתה צריך משהו אישי, בשבילך".

השיב לו מרן רבי חיים עוזר, "כן אני אמת צריך טובה אישית", מנהל הג'וינט שמח לשמוע שהוא יכול לעזור לרבי חיים עוזר באופן אישי. המשיך רח"ע לשאול אותו: "תגיד לי, להיכן אתה נוסע מכאן?" השיב לו המנהל של הג'וינט כי מווילנא הוא נוסע לקובנא.

אמר לו רבי חיים עוזר "תקשיב לי טוב, יש לי כאן בבית אשה אלמנה, שהיא העוזרת בבית, ואני יודע שבאחרונה היא זקוקה לנעליים, אלא שכאן בווילנא אין להשיג את המידות שמתאימות לרגליה. ואני שמעתי שבקובנא יש מפעל לנעליים. אז בבקשה אם תוכל תעשה לי טובה, קח את המידות שלה ותקנה לה שם זוג נעליים, ותשלח לי את זה לפה לווילנא, הדבר הזה מאוד מאוד ישמח אותה".

עוד שח רבינו מרן שליט"א: "למו"ר החזו"א זיע"א היה קשר עם נערים עם בני ישיבה ולפעמים עוד יותר מהרבנים, הוא היה לנו כאבא. בהיותי בחור בישיבת תפארת ציון, אני זוכר עד כדי כך את הענוה ואהבה שלו לכל בן ישיבה, שהיה מקרה שלבחור פלוני נכנסה הציפורן בתוך הבשר באצבע הרגל, והחזו"א שהבחין בזה שכואב לו הרגל, ביקש ממנו להוריד את הגרב והוא עיין ברגלו בכובד ראש, לאט ובאבהות מיוחדת, לא רק כמו אבא, כמו אמא".

(מתוך מוסף שבת קודש גליון חג הסוכות תשס"ד)

'אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת'

ויסוד הדברים ממה שאחז"ל שחלום הוא א' משישים בנבואה וע"ז אחז"ל כל החלומות הולכים אחר הפה, וכן נבואה שהיא כולה אמת ומתקיימת בעולם כפי אשר נתרשם הפתרון בנפש הנביא בשעת קבלת הנבואה, וזהו המובן כמה שארז"ל הגזירת נביא חוזרת וגזירת אורים ותומים אינה חוזרת לפי שכל דבר שיצא מפורש מפיו של הקב"ה אינו חוזר, אלא דנבואה שיש בה גם כח אחר, פתרון שכל האנושי, ע"כ יתכן שיתבטל. וזה ענין בלעם שאעפ"י שהקב"ה הי' מברך את ישראל מ"מ הוא בנפשו המתועבה נפש רחבה ועין רעה ידע בנפשו שהפתרונות שיהי' בנפשו יהי' רעה לישראל.

ולפ"ז כ' מהר"ל דכל ההתורה נקראת תורת משה ואף שיש בה סיפורים שהיו מקובלים באומה מקודם, כיון שהקב"ה מסרם לו ביתר ידיעות מ"ט פנים, וגם בתיבות הסיפור נרמזו דברים רבים אחרים אין קץ והכל נגלה למשה, ואף נבואות שנאמרו לאחרים כגון לאברהם יצחק ויעקב ח"ו לא כתבם משה בתוה"ק כמעתיק, כי זכה באספקלריא המאירה כאשר מסרם לו עתה הקב"ה ברוה"ק ואז ידע הנבואה ביתר עוז, זולתי פרשת בלעם שהי' משה רק כמעתיק בעלמא, שאילולי סתם הקב"ה איזה כוונה מבלעם הי' מהפכה לרע ח"ו, אבל הקב"ה עצמו ביארן לטובה בפי בלעם עכתו"ד ודפח"ח.

ומו"ח רבינו הגדול זצ"ל באבי עזרי הל' יסוה"ת האריך עפי"ז לבאר ענין העקידה והנסיון הגדול שהי' בזה לאברהם אבינו, שבקל הי' יכול לפרש הנבואה לענין אחר ע"י איזו נגיעה אבל נפשו היתה זכה ובהירה עי"ש באורך.

ויש להוסיף לזה הגמ' במגילה י"ד ב' ויאשי' גופי' היכי שביק ירמי' ומשדר לגבה [לחולדה], אמרי דבי ר"ש מפני שהנשים רחמניות, ומהרש"א שם הק' וכי מפני שרחמניות הן תשתנה נבואתה מרעה לטובה, ולהאמור י"ל קצת. ונראה שזה ביאור לשון הברכה 'אשר בחר בנביאים טובים ורצה בדבריהם הנאמרים באמת', והיינו שהקב"ה בחר בנביאים שיפרשו נבואתם ע"ד הטוב, ורצה בדבריהם לפי פירושם שנותנים לנבואה באמיתת נפשם ודוק.

ולהמתבאר, מובן דאף שבודאי ידעה מרים שנתנבאה באמת כפי שנתרשם בנפשה, וגם עמרם ידע שלא שיקרה מרים בנבואתה, אבל ידעו שהדבר תלוי בטהרת נפשה, אם נקי' היא ומצוחצחת הרי הפתרון נרשם בו בבהירות, וכן להיפך, גם לענין עצם הפתרון וגם לענין תוקפו והתגשמותו שלא יתבטל וזה תלוי בעוצם ההתרשמות והבטחון בפתרון הנבואה, ולכן טפח עמרם על ראשה לומר לה היכן נבואתיך, אבל מרים יצאה ותתצב מרחוק להורות על עוצם בטחונה בפתרון הנבואה ולומר שאינה מפסקת בהתגשמותו.

אם יִהְיֶה נְבִיאָכֶם ה' בַּמִּרְאָה אֲלֵינוּ אֲתִנְדֶּע בְּחִלּוֹם אֲדַבֵּר בו. לֹא כִן עֲבָדֵי מֹשֶׁה וְגו' פֶּה אֶל פֶּה אֲדַבֵּר בו וּמִרְאָה וְלֹא בְּחִידָת וּתְמִנַת יְהוָה וְגו' וְהָעֵם לֹא נָסַע עַד הָאֶסְפָּה מִרְיָם (י"ב, ו - ט"ו) במשנה סוטה ד"ט ב' וכן לענין הטובה, מרים המתינה למשה שעה אחת שנא' ותתצב אחותו מרחוק, לפיכך נתעכבו לה ישראל ז' ימים במדבר שנא' והעם לא נסע עד האספה מרים. ובגמ' שם די"ב ב': ותקח מרים הנביאה אחות אהרן וגו' אחות אהרן ולא אחות משה, א"ר עמרם אמר רב ואמרי לה אר"נ אמר רב מלמד שהיתה מתנבאה כשהיא אחות אהרן ואומרת עתידה אמי שתלד בן שמושיע את ישראל, וכיון שנולד משה נתמלא כל הבית כולה אור, עמד אביה ונשקה על ראשה א"ל בתי נתקיימה נבואתיך, וכיון שהטילוהו ליאור עמד אביה וטפחה על ראשה א"ל בתי היכן נבואתיך, והיינו דכתיב ותתצב אחותו מרחוק לדעה מה יעשה לו - לידע מה יהא בסוף נבואתה ע"כ.

ויל"פ מה שאמרו לידע מה יהא בסוף נבואתה, וגם דלכאו' א"כ לא המתינה לצורך משה אלא לידע וכו', וגם צריך ביאור מה שמקודם נשקה עמרם על ראשה ואח"כ עמד וטפחה על ראשה, וכי פקפק בנאמנותה.

ונראה עפ"י דברי מהר"ל דיסקין זצ"ל שהביא מו"ח מרן זצ"ל באבי עזרי פ"ז מיסוה"ת ה"ו בביאור דברי הגמ' ב"ב י"ד ב' משה כתב ספרו ופרשת בלעם ופרש"י נבואתו ומשליו אעפ"י שאינן צרכי משה ותורתו וסדר מעשיו, וזה דוחק גדול כמו שהרחיב מהר"ל די להקשות שם, ועוד הק' על מ"ש חז"ל ולא קם נביא עוד בישראל כמושה וגו' אבל באומות העולם קם ומנו בלעם, וקשה לשמוע דבר זה לדמות טומאה לטהרה, ועוד הק' מה ס"ד דבלעם לקלל את ישראל וה' אמר לו לא תאור את העם כי ברוך הוא.

והקדים מהר"ל ד' לבאר ענין אספקלריא המאירה שאמרו חז"ל בנבואת משה, וכ' דאף שמחזות הנבואה הן בעולמות העליונים מ"מ יורד לאט לאט בעולם ומתגשם עד שהפתרון רוחו אליו ומסתכל בנפשו את כל הציורים ויודע הפתרון כי הוא נרשם בנפשו, ואעפ"כ הר"ז דומה למביט בזוכית, שאם צבועה ירוק הרי כל הנראה בה הוא ירוק, ואם היא אדומה הרי כל מה שנראה דרכה הוא רק אדום, ואף שהוא אותו דבר בלי שינוי אבל המראה משתנה, וכן הענין בנבואה, כיון שנפשו הנביא היא המתרשמת בפתרון ענין הנבואה, א"כ כל שנפשו יותר זכה ובהירה הר"ז רואה הפתרון הוא יותר צח ומצוחצח, וזה שאחז"ל שמושה רבינו ראה הנבואה באספקלריא המאירה, שנפשו היתה בעוצם המעלה, אבל שאר הנביאים אף שודאי נבאו אמת אבל לא ראו הדבר כראיית משה.

משנת רמ"ה

ממשנת רבינו מרן ראש הישיבה הגאון רבי משה הלל הירש שליט"א

פרשת בהעלותך תשפ"ד

יסוד עבודת ה' – השמחה בלימוד התורה וקיום המצוות

הוראת שעה

מתוך דברי רבינו שליט"א

במשא 'אדירי התורה' פילדלפיה שבארה"ב

בדורנו נצרך למסור עצמנו לתורה ולכבוד שמים

ברשות ראש הישיבה שליט"א, ברשות כל ראשי הישיבה הנמצאים פה היום, ברשות כל הרבנים וכל האורחים, ברשות אדירי התורה, וברשות כל אלו שאפשרו שה'אדירי התורה' אכן יוכלו להיות 'אדירי התורה'.

תכלית האירוע של הלילה הזה להבנתי היא, לבטא הוקרה והערכה כלפי אלפי תלמידי חכמים מובהקים הלומדים תורה לשמה, הממשיכים בכך את המסורת של מורינו מרן רבי אהרן קוטלר זצ"ל, שהגיע לאמריקה והביא אליהם שם את הרעיון של לימוד התורה לשמה, תלמוד תורה היה כבר באמריקה גם קודם לכן, אבל מור"ר מרן רבי אהרן קוטלר זצ"ל הכניס את המושג של 'תורה לשמה' בלא להתעסק בדברים נוספים, ואת העניין הזה חידש מרן רבי אהרן זצ"ל באמריקה, שגם שם יכולים וצריכים לעסוק בתורה בלבד, ובדרך זו המשיך בהרחבה מורינו רבי שניאור זצ"ל, וכך ממשיכים היום כל ראשי הישיבה שליט"א.

אגב אורחא אני רוצה לומר, שהרבה פעמים אנשים שביקרו פה בליקוד, באים ואומרים לי בהתפעלות גדולה, שראו כאן משהו שלא ראו בחייהם, אברכים ישבים ולומדים שעות רבות כל כך בהתמדה גדולה, במשך שש ימים בשבוע ברציפות, הרי שכל כך הצליחו מעשיו של מורינו רבי אהרן זצ"ל עד שאפילו בארץ ישראל מתפללים ממה שקורה כאן בליקוד.

ענין זה של 'אדירי התורה', שמוסרים עצמם לכבוד שמים ועוסקים בתורה בלבד, נצרך בדורנו באופן מיוחד, שהרי כולנו ערים לאנטישמיות העצומה שהתפשטה בכל העולם כולו, בצפון אמריקה ודרום אמריקה, בדרום אפריקה באירופה ובאסיה, בכל רחבי תבל שונאים את היהודים ואת היהדות, והגורם לכך הוא הסתר הפנים העצום שיש היום, שהנה הכלל הוא, שכאשר חיים עם הקב"ה ומלכות שמים שולטת וניכרת בעולם, הרי זה גורם להכנעה מוסיימת כלפי הקב"ה וכלפי התורה גם אצל אומות העולם, וכשחסר במלכות שמים יש אנטישמיות, ולהבדיל בין גוים ליהודים, גם מה שקורה היום בארץ ישראל, שאנשי השמאל נאבקים ונלחמים על כל ענין של יהדות, הענין של גיוס בני ישיבות, ושקצצו בתקציבי הישיבות, והרבה ישיבות יכולות להחרב בגלל זה, וגם בשאר ישיבות זה מוסיף קושי, וכן המאבק על החינוך העצמאי שיש חשש חס ביטולו, הם נלחמים ונאבקים על הכל, גם זה נובע מחמת חוסר גילוי של מלכות שמים.

'אדירי התורה' הלומדים פה בלייקוד, הרי הם מרבים ומחזקים את כבוד התורה וכבוד ה' ומלכות שמים באופן נפלא, ובזכות זה יתנו 'עוז לאלוקים' ויתבטל הענין של 'בעצלתים ימק המקרה', ויתבטלו כל הגזירות, וניכזה לגאולה השלימה במהרה בימינו אמן.

ז, על הפסוק 'יראת ה' ראשית דעת, חכמה ומוסר אוילים בזו', וזה לשונו, 'תחילת כל דעת תלמוד נפשך יראת ה' יתברך, כי החכמה ומוסר אוילים בזו, שאין להם יראת ה' ואינם יקרים בעיניהם. ולא תצליח בלימוד החכמה אם איננה יקרה בעיניך, ולא תקיים בידך'. כלומר, האוילים אינם מחשיבים את לימוד החכמה והמוסר, ועל כן אינם זוכים לתורה. והוסיף, 'ונאמר (תהלים קט קיא) נחלתי עדותיך לעולם כי ששון לבי המה'. דהיינו, שהתנאי לזכות ל'נחלתי עדותך' - שהתורה תיעשה ירושה ונחלה אצלו, הוא על ידי שיששון לבי המה' - שהוא שמח בתורה.

ומתבאר מדברי רבינו יונה, שעריבות ושמחת התורה הם תנאי להשגת התורה, וכך גם בקיום המצוות, שכן רק כשיש לאדם שמחה וסיפוק הוא יכול לקיים את המצוות גם כשיש לו קשיים.

והדרך לזכות לשמחה בקיום המצוות, כשהאדם מחדיר לנפשו את היסוד החשוב שכותב המסילת ישרים בתחילת ספרו 'יסוד החסידות ושורש העבודה התמימה הוא, שיתברר ויתאמת אצל האדם מה ורבתו בעולמו וכו', והנה מה שהורנו חכמינו זכרונם לברכה הוא, שהאדם לא נברא אלא להתענג על ה' ולהנות מזיו שכינתו, זהו התענוג האמיתי והעידון הגדול מכל העידונים שיכולים להימצא וכו'. ודברים אלו צריך כל אדם לשנן לעצמו, פעם ועוד פעם, שיזכור שהוא יהודי, בן מלך, ושיש לו תכלית לחיים, וזה העידון האמיתי היחיד שישנו בעולם.

ועוד צריך לדעת, שבכל מצוה יש כח לתת סיפוק ושמחה, ומה שאין לאדם שמחה בקיום המצוות הוא רק מפני התאוות המפריעות לשמחה בקיום המצוות, ואילו היו התאוות בטלות, אזי לכולם היתה שמחה עצומה בקיום המצוות.

ולכן היה אומר מור"ר הגר"א קוטלר (משנת ר"א ח"א עמ' מ"ו), שיש אנשים שחוששים לקבל על עצמם עול תורה, שמא לא יצליחו לעמוד בעול התורה, אבל זו טעות! כיון שכאשר האדם מקבל על עצמו עול תורה בצורה מוחלטת כבר אין לו תאוות, וזה מביא לו אושר גדול ושמחה עצומה. והביא על כך מדברי האבן עזרא (שמות כ יד), על ציווי התורה 'לא תחמוד', שכתב, שאנשים תמהים כיצד ניתן לצוות על לב האדם שלא יחמוד דבר יפה בליבו. ומביא על זה משל מואדם כפרי שראה בת מלך, שודאי לא יחמוד אותה בליבו, מאחר וידע שזה לא יתכן. עיין שם שהארץ דבר, שכל דבר שאדם יודע שאינו שייך אליו כלל אין לו חמדה אליו. וכן אמר מור"ר הגר"א קוטלר, שראויים ביום הכיפורים שאנשים צמים כל היום, ואף שיש בסביבתם מאכלים טובים אין להם שום תאוה אליהם, כיון שברור להם חומר האיסור. וכך הוא בכל דבר, אם יהיה ברור לאדם שהוא אסור לא יתאוה לזה, ועל ידי כך יוכל לזכות לשמחת התורה. הקב"ה יזכנו שנצליח להשריש בליבנו את היסודות המביאים לקיום התורה והמצוות מתוך שמחה, אמן.

בפרשת 'ויהי בנסוע הארון' (במדבר י לה-לו) יש לפנינו ולאחריה נוני"ם הפוכים. והטעם לזה הביא רש"י מדברי הגמרא בשבת (170), שהוא כדי להפסיק בין הפורענות. ומבואר שם שהפורענות הראשונה היא 'ויסעו מהר ה', דהיינו שסרו מאחרי ה'. וביאר הרמב"ן 'שנסעו מהר סיני בשמחה, כתינוק הבורח מבית הספר, אמרו שמה ירבה ויתן לנו מצוות'. דהיינו שהפורענות היתה שלא הרגישו שמחה בתורה ובמצוות, וזה גופא החיסרון ב'תינוק הבורח מבית הספר', שאם היה להם שמחה וחשק לא היו בורחים מהר סיני.

וזה היה גם ענין הפורענות השניה, 'ויהי העם כמתאוונים', כמו שכתב הרמב"ן (שם יא א) 'ואמר כמתאוונים, כי היו מדברים במו נפשם, כאשר יעשו הכואבים. והיה רע בעיני ה', שהיה להם ללכת אחריהם בשמחה ובטוב לבב, כמובן כל טובה אשר נתן להם, והם היו כאנוסים ומוכרחים, מתאוונים ומתערעמים על עניינם'. והיינו שעם ישראל לא שמחו בהליכתם אחרי הקב"ה ובדבקתם בו, וזו עצמה היתה הפורענות, ועל כך נענשו שבערה בהם אש ה'.

וזה היה גם ענין הפורענות השלישית, בקברות התאוה, שאמר 'ועתה נפשנו יבשה אין כל בלתי אל המון עינינו'. ולכאורה זה דבר תמוה, שהרי נאמר על המון (במדבר יא ז) 'המון כזרע גד הוא ועינו כעין הבדולה'. וכן כתוב עליו (שם פסוק ח) 'והיה טעמו כטעם לשד השמן', ומאחר והיה טעמו כל כך טוב ומשובח כיצד אמרו בני ישראל 'ועתה נפשנו יבשה אין כל'.

אלא ביאור העניין הוא, שאמנם היתה לאוכלי המון הנאה גדולה מאוד, אבל כדי ליהנות ממנו היו צריכים להיות במדרגה רוחנית גבוהה, וכדרשת הגמרא במסכת יומא (ע"ה), 'לחם אבירים אכל איש, לחם שמלאכי השרת אוכלין אותו', ואילו בני ישראל רצו הנאות יותר גשמיות ופשוטות. וזה נובע מאותו שורש שמונע מהאדם לשמח בקיום המצוות, כיון שבמקום להתענג על השם הוא רוצה ליהנות הנאות גשמיות ופחוטות.

והענין בשמחת המצוות הוא משלשה טעמים: האחד, כמו שכתב רבינו יונה בשערי תשובה (ש"ג קמח), שמדרכי קידוש השם יתברך להודיע בכל דיבור ומעשה שהדבר הטוב ביותר לאדם הוא עבודת השם יתברך ויראתו ותורתו, ומי שמבזה תלמיד חכם הרי זה כאומר שאין עבודת השם העיקר בחיים, והוא מחלל את התורה, עיין שם. ומתבאר מדבריו, שאדם שאינו שמח בעבודת ה' מראה בעצמו שאינה חשובה בעיניו, וזה חילול השם.

הטעם השני הוא מצד חיוב העבודת לקב"ה, שכיון שהענין בקיום מצוות הוא לעבוד את הקב"ה, נמצא שככל שעושים את המצוות בשמחה יש בזה יותר התבטלות ועבודת לקב"ה, וכשחלילה לא עושים בשמחה חסר בעבודת להשם.

הטעם השלישי. כתב רבינו יונה בפירושו למשלי (א)

בדין עוסק במצוה פטור מן המצוה

מחמת פטור עוסק במצוה, ובאמת גם במצוה העתידה לבוא הרי הוא מחוייב בדבר אלא שנפטר ע"י עיוסוק במצוה.

ב. י"ל שגם לפי דחיית הגמ' מוטל על האדם לדאוג עבור קיום המצוה קודם זמנה, אולם אעפ"כ דוחה הגמ' שאין זה כמצוה שהגיע זמן חיובה ממש, ועל כן אין ללמוד ממה שהותר להיטמא למת אע"פ שחייב לדאוג לטהרתו כדי לקיים מצות הפסח, שפטור אף ממצוה שהגיע זמן חיובה בפועל, ולכן נצרך הלימוד מ'בשבתך בביתך' שגם בכה"ג עוסק במצוה פטור מן המצוה.

מצוה שיש בה כרת שהגיע זמן חיובה בפועל

ונפק"מ בין ב' הדרכים, כלפי מה שמבואר בסוגיא שם שמהפסוק 'בשבתך בביתך' אין ללמוד פטור ממצוה שיש בה כרת. והנה אם נאמר שאין חילוק בין מצוה שהגיע זמן חיובה בפועל ובין מצוה שמוטל לדאוג עבור קיומה קודם זמנה, והלימוד נצרך רק כדי להכריח שהפטור הוא אכן משום עוסק במצוה ולא משום פטור מהמצוה קודם זמן חיובה, א"כ לאחר שנתחדש ביוהי אנשים שפטור עוסק במצוה הוא גם במצוה שיש בה כרת, שוב אין לחלק בדבר כלל, ואם עוסק במצוה הרי הוא נפטר אף ממצוה שיש בה כרת שהגיע זמן חיובה בפועל.

אבל אם נאמר שאינו דומה החיוב לדאוג עבור קיום המצוה בזמנה לחיוב קיום המצוה בפועל בזמנה, א"כ נמצא שאע"פ שנתחדש ביוהי אנשים שפטור עוסק במצוה פטור גם ממצוה שאין בה כרת, מ"מ אין זה אלא במצוה העתידה לבוא. אבל אין ללמוד מכך שפטור אפי' ממצוה שכבר הגיע זמן חיובה ויש בה כרת. ונמצא לפי"ז שמצוה שכבר הגיע זמן חיובה בפועל אינו נפטר אא"כ אין בה כרת, ומצוה שעדיין לא הגיע זמן חיובה בפועל נפטר אפי' אם יש בה כרת כמו בקרבן פסח. וכן מבואר בדברי התוס' בסוגיא שם (כה: ד"ה משום).

בביתך, ודרשו חז"ל 'פרט לעוסק במצוה', שפטור מקריאת שמע. והגמ' שם מקשה מדוע נצרך לימוד זה, מאחר שכבר למדנו דין זה מ'ויהי אנשים'. והגמ' מבארת ששני הלימודים נצרכים, כיון ש'ויהי אנשים' אין ללמוד אלא שעוסק במצוה פטור מן המצוה העתידה לבוא ועדיין אינו מחוייב בה, ולכן נצרך הלימוד מ'בשבתך בביתך', שאפי' שעוסק במצוה והגיע זמן מצוה קרי"ש אינו מפסיק ממצוה לקרוא, ופטור אף ממצוה שכבר הגיע זמן חיובה. ומ'בשבתך בביתך' אין ללמוד שהעוסק במצוה פטור אפי' ממצוה שיש בה כרת, ולכן נצרך הלימוד מ'ויהי אנשים', שאפי' ממצוה פסח שיש בה כרת נפטר העוסק במצוה.

ולכאורה צ"ב בתירוץ הגמ' ש'ויהי אנשים' אין ללמוד אלא שפטור ממצוה שעדיין לא הגיע זמן חיובה. שהרי נתבאר שמה שהקשו בגמ' שלמדנו דין עוסק במצוה מ'ויהי אנשים', מוכח שאע"פ שעדיין לא נתחייב במצוה מ"מ כבר מוטל עליו עתה לדאוג לקיום המצוה העתידה לבוא והרי הוא כמחוייב בדבר, שאל"כ אין לזה שייכות כלל לדין עוסק במצוה פטור מן המצוה, וא"כ אינו מובן מה תירוץ ע"ז בגמ' בכך שעדיין לא הגיע זמן חיוב מצות הפסח.

ונראה שיש לבאר בזה בב' דרכים:

א. י"ל שתירוץ הגמ' הוא, שאפשר לדחות ולומר שההיתר להיטמא למת אע"פ שמחמת זה לא יוכל לקיים את מצות הפסח, אינו מדין עוסק במצוה כלל, אלא משום שעדיין לא נתחייב במצוה הפסח, ואינו מחוייב לדאוג לקיומה קודם זמנה, ועל כן אין ללמוד מכאן כלל שעוסק במצוה פטור מן המצוה, אלא רק שהעוסק במצוה רשאי להביא את עצמו ע"ז לביטול באונס של מצוה העתידה לבוא, משום שעדיין אינו מחוייב בה.

ולפי זה לאחר שיש לימוד מ'בשבתך בביתך' שעוסק במצוה פטור מן המצוה ההיתר להיטמא למת הוא

ויהי אנשים אשר היו טמאים לנפש אדם ולא יכלו לעשת הפסח ביום ההוא (טו).

מפסוק זה לומדים שהעוסק במצוה פטור מן המצוה, כמבואר בגמ' בסוכה (כה:), שעוסקין במת מצוה היו, שחל שביעי שלהם להיות בערב פסח, ואע"פ שהיו יודעים שע"י שנטמאים למת לא יוכלו לקיים את מצות הפסח מחמת טומאתם, מ"מ היה עליהם לעסוק בצורכי המת ונפטרו ממצות הפסח.

ולכאורה צריך להבין, מה שייך דין עוסק במצוה פטור מן המצוה כלפי ההיתר להיטמא למת מצוה באופן שיימנע מלקיים מצות הפסח, הרי כעת אין מצות הפסח מוטלת עליו, ואינו מחוייב בה כלל גם לולא שעוסק במצוה, ובשעה שמתחייב במצוה אינו נפטר ממנה מחמת עיוסוקו במצוה, שהרי באותה שעה כבר אינו עוסק במצוה, אלא שהוא אנוס מחמת טומאתו.

אלא הביאור בזה הוא כמו שפירש"י (שם כה: ד"ה שחל) 'אלמא מצוה קלה הבאה לידך אינך צריך לדחותה מפני חמורה העתידה לבוא'. והיינו, שאף שמצות הפסח עדיין אינה מוטלת עליו, מ"מ מוטל עליו לדאוג שיוכל לקיימה כשיתחייב בה, ואף שמצות העיוסוק בצורכי המת מוטלת עליו עתה, מ"מ מצד הסברה יש להעדיף לדאוג שיוכל לקיים את המצוה החמורה ולדחות את המצוה הקלה, ורק מחמת שעוסק במצוה פטור מן המצוה, שהגדר בזה שהוא נפטר מהמצוה השניה, ולכן יש לו לקיים את המצוה שמחוייב בה, וע"י שהוא עוסק במצוה הרי הוא נפטר לגמרי מחיובו לדאוג שיוכל לקיים את המצוה החמורה העתידה לבוא.

האם הפטור הוא דוקא משום שלא הגיע זמן הפסח

והנה מבואר שם בסוגיא, שדין זה שעוסק במצוה פטור מן המצוה נדרש ג"כ מן הפסוק (דברים טו) 'בשבתך

כיצד ניתן להרגיש שרצון ה' הוא גם הרצון שלנו?

'בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך'. והנה ברישא כתוב 'עשה רצונך', ובסיפא כתוב 'בטל רצונך'. וביאר בזה התוספות יום טוב, ש'עשה רצונך' היינו מצוות 'עשה', שבהם שייך לשון עשה, דהיינו שיעשה מצוות באופן שיהיה אצלו רצון ה' כאילו הוא הרצון שלו עצמו. וכפי שנתבאר לעיל, ואילו 'בטל רצונך' היינו 'לא תעשה', שכן לגבי לאו לא שייך לשון עשה, והיינו שאף כאשר הוא רוצה לעשות עבירה, מכל מקום הוא מבטל את רצונו מפני רצון ה'.

אבל אפשר לפרש באופן אחר, וכן משמע מפרשים אחרים [ראה מגן אבות ופירוש רבי מתתיהו ה'יצהרי שם]. 'שיבטל רצונך' אין הכוונה שיבטל את הרצונות שיש לו, כגון שרוצה לקנות בית נאה, או להיות עשיר ולהצליח, אלא הכוונה היא על תאוות האדם, שמתאוה לאכילה או לשאר דברים גשמיים. ועל כך נאמר 'בטל רצונך', דהיינו שיש לאדם לבטל את תאוותיו כדי לקיים את רצון הקב"ה, בין אם זה נוגע לקיום מצוות 'עשה', ובין אם זה נוגע לזהירות שלא לעבור על 'לא תעשה'.

ולפי"ז יש לבאר את המשך המשנה 'כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך', שכן פעמים יש לאדם אויבים החושבים עליו דברים רעים, ואם רוצה אדם לבטל את רצון האויבים הללו, הוא צריך לילך כנגד הרצונות והתאוות שלו, ואז הוא יכול לקנות שה' יעזור לו לבטל את הרצונות של האויבים. כשאנו אומרים 'אבינו מלכנו בטל מחשבות שונאנו', אנו מבקשים שהקב"ה יבטל רצון אחרים מפני רצונו, אך מי שהולך לפי תאוותיו ואינו מבטל את הרצון שלו לפני הקב"ה אינו יכול לזעוק לה' שיבטל את מחשבות שונאנו! אמנם כאשר אנו מבטלים את הרצונות שלנו לה', אנו יכולים לבקש 'בטל מחשבות שונאנו'.

שנינו במסכת אבות (פ"ב מ"ד) 'הוא היה אומר, עשה רצונו כרצונך, כדי שיעשה רצונך כרצונו. בטל רצונך מפני רצונו, כדי שיבטל רצון אחרים מפני רצונך'. והיינו שאדם צריך להגיע למצב כזה שהרצון של הקב"ה יהיה כמו הרצון האישי שלו, ועל ידי זה הוא זוכה שהקדוש ברוך הוא עושה לו את רצונו, וכמו שמבאר רבינו יונה [בפירושו לאבות שם], שאדם צריך לעשות את רצון הבורא בחשק גדול, כדרך שהוא עושה דבר שהוא חפץ בו מאוד.

ולכאורה יש לתמוה, כיצד יוכל האדם לעשות מצוות שקשות עבורו באותו חשק שעושה את רצון עצמו? אמנם יכול אדם לעשות מצוות מפני שהוא פוחד מן החטא, או מיראת הרוממות, או מפני הכרת הטוב לקב"ה, אבל כל הדברים הללו עדיין אינם גורמים לו לעשות מצוות ברצון מלא, כי הרי עשייה זו היא נגד רצונו, וכיצד אם כן יוכל לפעול בנפשו שיהיה זה הרצון שלו ממש.

והביאור בזה הוא על פי מה שכתב רבינו יונה שם, שצריך ששני הרצונות יהיו רצון אחד, דהיינו שלא יהיה לו רצון אחר כי אם לעשות את רצון ה'! וזה שייך על ידי שאדם מפנים ומעמיד בלבבו כשעושה מצוה שזה הדבר הטוב ביותר בעבורו לעשותו כעת, שהרי הקב"ה הוא אבינו שעושה עבורנו רק טוב. וכמו שכתוב בתורה (דברים יג) 'אשר אנכי מצווך היום לטוב לך', ונמצא שבכל קיום מצוה אדם עושה בעצם עבור טובת עצמו! וכאשר הוא מרגיש שאכן כך היא האמת, אזי הוא יכול לעשות את רצון ה' באותו חפץ וגישימאק' כמו שעושה דבר עבור עצמו. וזהו 'עשה רצונו כרצונך', אותה דרגה של רצון, כי הרצון של ה' הוא באמת גם הרצון שלי, מאחר והכל לטובתי.

ממרן רבינו הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א פרשת בהעלותך תשפ"ד

• תורת חמד | מענייני הפרשה •

• ווי העמודים וחשוקיהם • שאלה משולחנו של מרן שליט"א

המאבד חושש שאינו עני, ואסור לו לקבל הטבעת שאיבד

שאלה. אני שוכר דירה מרוהטת כמה שנים, והנה באחד הימים הפסיקה ה'מכונת כביסה' לעבוד, לאחר שניקיתי ופתחתי את הפקק בו צבור כל הלכלוך וכו', מצאתי שם להפתעתי טבעת זהב יקרה מאד. מכיון שאשתי לא איבדה טבעת מעולם, מיד התקשרתי לשוכר שגר בדירה לפנינו ושאלתי אותו אם נאבד להם טבעת, בתחילה אמר שלא זכור לו, אך לאחר כמה דקות התקשר שוב ואמר שאכן נזכר שלאשתו נעלם טבעת, ואף הביא סימנים מובהקים על הטבעת.

כשאמרת לי שאני רוצה להשיב לו הטבעת, הפתיע ואמר, שהוא כבר התייאש ממנה ואינו יכול לקבלה בחזרה. והשבתי לו, שהרי כתב השו"ע (ח"מ סימן רנט ס"ה) שגם לאחר יאוש טוב וישר לעשות לפנים משורת הדין ולהחזיר לישראל שנתן בה סימן. אך השיב המאבד, שהרמ"א כתב שאם המוצא הוא עני ואילו בעל האבידה הוא עשיר, בזה אין צריך לנהוג לפנים משורת הדין, וממילא חושש המאבד שאמנם שניהם אברכים, אך אולי הוא עשיר יותר מהמוצא, שכן לו יש כבר דירה משלו, ואילו המוצא גר בשכירות. מאידך גיסא טענתי כנגדו שאין לי שום עניין להחזיק בטבעת זו שאינה שלי, ואני מעוניין להשיב לו את הטבעת לפנים משורת הדין. מה דעת מרן רבינו שליט"א בזה.

תשובה. למרות שיש לו דירה, עדיין הוא בגדר עני, ויש למאבד לקבל בחזרה את הטבעת.

מקורות ונימוקים

ראשית יש לדון, שאולי בכלל לא השוכר זכה בזה אלא המשכיר, כי אולי השוכר עוב את הדירה והתייאש מהדירה, ועוד לפני שהשוכר החדש נכנס לדירה, כבר זכה המשכיר בטבעת על ידי חצרו, ונמצא שהם צריכים בכלל להשיב את הטבעת למשכיר.

אלא שזה אינו, שהרי זה הגיע לחצרו קודם יאוש, וכתב בנתיבות המשפט (סימן רסב סק"א) שאם הוצא ליכות על ידי קנין חצר, צריך שיגיע אליו לאחר יאוש, אבל אם הגיע לחצר קודם יאוש אינו יכול לזכות.

אלא יתכן שזה אינו, כי קודם יאוש עדיין החצר לא היה של המשכיר אלא זה חצר של השוכר, ורק כשהשוכר עוב את הדירה המשכיר זכה בדירה, וביחד עם הדירה זכה בטבעת, והרי היא שלו.

אלא שזה אינו ברור, כי נחלקו הראשונים בחצר המושכרת שנכנס לשם מציאה, מי זוכה בה, האם המשכיר או השוכר, שלדעת הרמב"ם והשו"ע (ח"מ סימן שיג ס"ג) המשכיר זוכה. וא"כ אולי כבר הגיע לחצר המשכיר קודם יאוש. אלא שצ"ע שאולי כל זה שהגיע מציאה מבחוץ, אבל אם זה של השוכר אין יאוש מועיל במקום שהוא גר שם, והמשכיר זוכה שם רק לאחר שיצא, ואז כבר זכה לאחר יאוש.

אלא שגם אם זה שייך למשכיר, לכאורה לא זכה בזה, כי אדם אינו זוכה במציאה שאינו עשוי למוצא שם, כמבואר ברמ"א (ח"מ סימן רלב סעיף יח) שגם אם היה בידו דבר שאינו עשוי לראות, לא זכה בזה, והמשכיר אינו רגיל לבדוק במכונת כביסה למטה. אמנם בנתיבות המשפט כתב שזה דווקא בדבר שאינו עשוי להימצא כלל לכל אדם, אבל דעת הלבוש אינו כן, אלא גם אם רק הוא אינו עשוי למוצא אינו זוכה בה.

ולגבי הנידון מי הוא עני ומי הוא עשיר, והאם מי שיש לו דירה כבר הוא עשיר, זה אינו, שהרי כתב הרמ"א (יו"ד סימן רנג ס"א) שמי שנוטל צדקה אין חושבין לו בית דירה וכלי תשמשי. ולכן בכללי עני ועשיר אין בודקין אם יש לו דירה או לא, אלא בודקים למי קול יותר לגמור את החודש, ואם לשניהם קשה, אפילו שלאחד יותר קל, אין זה עדיין בגדר עשיר, ולכן יש להחזיר לפנים משורת הדין.

ובפרט שאינם הולכים למכור את הטבעת, אלא שאחת הנשים טענה אותה על ידה, וכיון שהאישה שאיבדה תשמח לעוד את הטבעת שאיבדה, ולאשתו של המוצא השמחה קטנה יותר, שיהיה לה טבעת חדשה, עדיף לשמח את האישה שאיבדה, כי עבורה זה חסד גדול יותר.

ייעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה כאשר צוה ה' את משה (במדבר ח, ג). ופירש"י ויעש כן אהרן, להגיד שבחו של אהרן שלא שינה, עכ"ד. והקשו המפרשים וכי זהו שבחו של אהרן, הכהן הגדול מאחיו, שלא שינה מצוייו מפורש של הקב"ה. וביאר הגאון רבי משה נחום ירושלימסקי זצ"ל אב"ד קאמינקא (הודפס במוריה ניסן תש"ן מכתב ידו), דהנה בגמרא במסכת מנחות (דף פח ע"ב) נחלקו התנאים והאמוראים לגבי הנרות שבמנורה האם הם באים מן הכיכר, והיינו שהמנורה והנרות נעשו מקשה אחת מן הכיכר, או שמא לא היו הנרות קבועים [וברמב"ם (פ"ג מבית הבחירה ה"ו) מפורש שהנרות היו קבועים במנורה, אך האוה"ח הק' (שמות כה, לו) מוכיח מהפסוקים שהנרות לא היו קבועים]. והנה בירושלמי (שבת פ"ב ה"ג) נאמר, דכל קרש כמשכן שזכה להנתן בצפון, ינתן בצפון, בדרום ינתן בדרום. ולפי"ז י"ל אף כאן, שבאותו סדר שהעלה אותם אהרן בפעם הראשונה היה צריך להעלותם לעולם, כמשפט סידורם הראשון, אף שמידת ותמנות כל הקנים שווים הם. ואולי זה כונת הפסוק 'יעש כן אהרן', שכוון והעלה נרותיה המיוחדים בכל יום, בדיוק כסדר שסידרם ביום הראשון, וזהו שבחו של אהרן שלא שינה מסדר הקנים, אלא כוון ברוח קדשו לסדרם בכל יום ויום כסדר שסידרם מתחילה, עכ"ד. ושוב מצאתי שגם הנצי"ב בהעמק דבר (כאן) כתב כע"ז, 'יע"ש. ונסתפקו באשה שמדליקה נרות שבת בכוסיות, שהנה הראשון הוא עיקר המצוה, ושאר הנרות הם רק הידור ותוספת אורה (שנחלקו השו"ע והרמ"א או"ח סימן רסג אם אפשר לכוך על תוספת אורה זו), ואולי יש להקפיד על סדר הכוסיות בכל שבת, ובכל שבוע להתחיל מאותו נר שהדליקוהו בפעם הראשונה [עיי' אליה רבא (סימן תרל סק"ז) בשם המהרי"ל]. וממנו"ח מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל ששמעתי, שאין ללמוד מעצי המשכן או מנרות המנורה שיש בהם עניינים רמים ונעלים עד למאד, ומה שלמדו רבותינו (כגון לגבי עטרה של טלית וכו') נקבל, אבל אין לנו להרחיב כלל זה גם לגבי כוסיות שלא ניכרים זה מזה. ובפרט דכוסיות של שבת שאחר השימוש אפשר להשליכם או להשתמש בהם שימוש חול, ואין בהם קדושה כלל, ודו"ק.

ויאמר משה לחובב בן רעואל המדיני חותן משה וגו' (שם י, כט). ופירש הרמב"ן: 'ויאמר משה לחובב, כבר פירשתי (שמות ב, טז) כי חובב שם חדש שקראו ליתרו, כאשר שב לתורת ישראל. כי זה דרך כל המתגייר, כי לעבדיו יקרא שם אחרי', וכ"כ רבינו בחיי כאן, ומבואר שגר שמתגייר משנים את שמו. וכן מפורש בוהר חדש (רות דף לב ע"ב), ששאל רבי פדת לבריה דרבי יוסי איש סוכו, למה לא קראו שם אחר לרות לאחר שנתגיירה, והשיבו שבאמת בתחילה קראו בשם 'גילית', וכשנשא מחלון קרא לה 'רות'. 'וע"ע בפענח רוא (פ' לך לך) שביאר מ"ש גבי אברהם שנעקר שם 'אברם' לגמרי, ואילו אצל יעקב אע"ג דכתיב 'ולא יקרא עוד שמך יעקב' לא נעקר השם ההוא לגמרי אלא רק שם ישראל עיקר. וביאר דאברהם היה לו שמו הראשון קודם שנימול והיינו בגיותו, ולכן לא יזכר שם גיות כלל, ע"ש]. ויש להמתיק הדברים עפ"ד הרמב"ם (פ"ב מהלכות תשובה ה"ד) 'מדרכי התשובה... ומשנה שמו, כלומר אני אחר ואינו אותו האיש שעשה אותו המעשים וכו'', דיתכן דהוא באמת כפשוטו, שכל בעל תשובה ישנה שמו, כי אחרי הפעולות נמשכים הלכות (לשון החינוך, מצוה טז, וכן במצוה מ), להראות שאינו אותו אחד שעשה את המעשים ההם, והכ"נ גוי המתגייר ישנה שמו, כדי להחזיר לעצמו שהוא קטן שנולד, ואינו אותו האיש שעשה המעשים ההם בגיותו, ודו"ק.

ובנוחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל (שם י, לו). אמרו חז"ל (ב"ב דף פג ע"ב) המגדל כלב הרי הוא בכלל ארור, ומביאה הגמ' מה שדרש רבי דוסתאי דמון בירי מהפסוק הנ"ל, ללמדך שאין השכינה שורה על ישראל פחות משני אלפים ושני רבבות חסר אחת. [כלומר דכשפירקו המשכן כדי לנסוע, היתה מסתלקת השכינה מעל הכפרות, והיה משה אומר שובה וגו', דרבבה הוא 'אלפים, ורבבות הוא לפחות כ' אלף, ו'אלפי' הוא לפחות אלפיים, וא"כ 'רבבות אלפי ישראל' הוא לפחות כ"ב אלף מישראל]. ואמר"ש שם בגמרא, הגע עצמך, אילו היתה אשה מעוברת ביניהם, והיתה ראויה להשלים, ונבנה בה כלב והפילה, נמצא זה גורם לשכינה שתסתלק מישראל, ע"כ [וכתבנו לפי"ז שהמבצע הפלה לעובר, עובר גם בארור הנ"ל, ודו"ק]. וצ"ב, וכי זה כל החשש, והו"ל למימר טפי, דכיון שגידל כלב שגרם לאשה להפיל וולדה, הרי נכנס לחשש רציחת העובר, ולמה נקטה הגמ' רק ענין סילוק השראת השכינה מישראל, וצ"ע [עיוין בספר 'חמדת חיים' (אות תרל, עמ' שי)].

הזהירו לא לפתוח את הדלת, ופתחו להכניס ספה, והתברר שהכספת ריקה

שאלה. מעשה שהיה בראובן שבעזב את דירתו והשאיר מפתח אצל שמעון, והזהירו שלא יתן המפתח לשום אדם. והנה הגיע בעל מלאכה ואמר לשמעון שראובן הזמין ספה ורוצה להכניסה לביתו, בתחילה סירב שמעון שהרי ראובן הזהירו שלא יתן המפתח לשום אדם, אך בעל המלאכה אמר לו שיכנס עמו יחד ויראה שמניח הספה ויוצא, וכך אכן עשו. לאחר כמה שעות הגיע שוב ואמר שנפלה טעות, והביאו לראובן ספה בצבע אחר ממה שהזמין ורוצים להחליפה, ואכן שמעון פתח שוב הדלת, והוציאו הספה הראשונה והכניסו השנייה. והנה לאחר שחזר ראובן לביתו, נחרד לגלות כי כל כספו וחפצי הערך שבביתו נגנבו, והתברר כי ראובן כלל לא הזמין ספה, ובתוך הספה הטמינו אותם נוכלים אדם שרוקן את כל הבית, וכשהחליפו הספה הוציאוהו מהבית. כעת תובע ראובן את שמעון שישלם את כל מה שגנבו לו. שכן הוא פתח להם בידים את הדלת. מאידך טוען שמעון, לוא נתתי להם המפתח אלא באתי עמם לבדוק וראיתי שהכל בסדר, ולא הוה לי לאסוקי אדעתו שיעשו ערמה שכזו. עם מי הצדק?

תשובה. הנה אם היה מקבל עליו שמירה על כל החפצים של הבית, היה מקום לדון אם זה נחשב לאונס. כיון שלא היה עליו לעלות על דעתו שיש אדם בתוך הספה, והוא לא נתן את המפתח. או שנחשב לפשיעה, כיון שהיה עליו להעלות על דעתו, שאם ראובן היה מזמין ספה, היה מודיע לו, שבימים הקרובים צריכה להגיע ספה. אמנם עתה שלא קיבל עליו שמירה על החפצים בבית, אלא על המפתח, כמבואר במסכת עבודה זרה (דף ע"ב) דהמקבל מפתח של הבית, לא קיבל עליו אלא שמירת המפתח, יש לדון רק האם בזה שפתח את הדלת והכניסם נחשב למוזיק.

והנה אמרין במסכת בבא קמא (דף נה ע"ב). הפורץ גדר בפני בהמת חברו, פטור מדיני אדם וחייב דיני שמים. וכתב הטור (ח"ו"מ סימן שצו) שאם הבהמה נאבדה, חייב לשלם בהמתו, וכתב הב"י שטעמו דכיון דפרצו גדר בפניה, הוי כאלו אבדה בידים. ולהלכה כתב הרמ"א (שם ס"ד) ד"א דאפילו על הבהמה עצמה אינו חייב, אם נאבדה. ופירש הסמ"ע (סק"ח) משום דהוה ליה גרמא בניזקין, דהא לא עביד מעשה בגוף הבהמה.

עוד כתב הטור (ח"ו"מ סימן קנו) בשם הרמ"ה, מאן דמתחייב למגדר בינו ובין חברו ולא גדר, ואתו גנבי וגנבי ליה מידי דרך הגדר, חייב לשלומי ליה, וכן כל הגורם לאפסודי ממונא דחבריה כי האי גוונא, אף על גב דלא עביד מעשה והוא דאתרו ביה מעיקרא. אבל הרא"ש חולק וסובר דפטור, דהרי אפילו פורץ גדר בפני בהמת חברו בידיים פטור מדיני אדם על הבהמה, והרמ"א (ח"ו"מ סימן קנה סמ"ד) הביא מחלוקת זו אם חייב לגדר, ד"א דצריך לתקן, ו"א דלא הוי גירי דיליה, וכן אם לא גדרה ונעשה לו הדין פטור מלשלם.

וכתב החו"מ בכבא בתרא (סימן א סק"ג) שטעם הרמ"ה שחייב, ולא דמי לפורץ גדר בפני בהמת חברו, דהמעביר גנב דרך חצירו הוי כעין מוסר, או משום דפורץ גדר בפני בהמת חברו, לא כרי הדין משום ידיע שור קונוה (וקצת יל"ע על קושיית הרא"ש, דהרמ"ה לשיטתו דס"ל דחייב אף בפורץ בהמת חברו).

וראה בשו"ת מהרש"ם (ח"ו"מ סימן שסה) שדן באחד שהיו לו יריעות בגדים בחנות של חברו, וביקש ממנו את המפתח לפתוח החנות, ונתן לו המפתחות ואמר לו שלא יפתח החנות עד שילך עם אחיו, ולא המתין לאחיו, ופתח החנות, ועתה טוען בעל הבית שנגנבו מהחנות, בגד משי יקר. והשיב המהרש"ם דמי לפורץ גדר של חברו שנחלקו הראשונים אם חייב על הבהמה או לא, ואפילו למחייבים, דווקא בהמה דאית לה גרי וממילא אולה, אבל בכלים לבנו"ע פטור, עכ"ד. הרי שפטור פותח דלת בפני גנבים. ועדיין היה מקום לחלק, בין הפורץ גדר לנדרונו, דהתם, הטעם שפטור משום דהוה גרמא, וכמו שכתב הש"ך (ס"ק כב) דגנבים מאן לימא לן דאית, ויותר כרי הוא הדין דפורץ גדר בפני בהמת חברו. אבל הכא בענינו הוה גיריה דיליה, שהרי בשעה שפתח את הדלת, נכנסו הגנבים, ואולי חייב.

והנתיב"מ (שם ס"ק כב) הקשה על הש"ך, דבניזקין אין תלוי כלל בבירי הדין אלא בגירי דיליה. ולכן כתב דטעם הפטור בגנבים, דמחיצת הכרם שנפרצה חשיב גירי דיליה, כיון דממונא הוא שמויק. משא"כ גנבים, לא חשיבי גירי דיליה, עכ"ד. ומסתבר דטעמא שהגנבים לא נכנסים ממש כעת, אבל אם הגנב כבר עומד ממש מאחורי הדלת, חשיב גירי דיליה. ולכאורה הכא נמי הוה ממש גירי דיליה, שהרי הגנבים עומדים ממש מאחורי הדלת, וכמי להא דאמרין במסכת בבא בתרא (דף כב ע"ב) מרחיקין את הסולם מן השוכן ארבע אמות כדי שלא תקפוץ הנמיה, ואמרין בגרמא דזמנין דבהדי דמנח ליה יתבא בחור וקפצה, והוה גירי דיליה, אלא דיעוין בחזו"א (שם סימן י סק"א) שם, דיש סברא לומר שנמיה שאני כיון שהוא מניסה בידים.

אך עדיין יש מקום לחיבו, לפי מה שכתב בשו"ת שבט הלוי (ח"ד סימן רא), דטעם הרמ"ה שמחייב, דכיון שהתרה בו חייב בגרמא, אף דבעלמא מחלקין בין גרמי לגרמא מ"מ באתרו ביה חייב, כמו שכתב הרמ"א (סימן שפ"ג), דאם הב"ד מנדין אותו לסלק הדין דגרמא, ואם מכאן ואילך אינו מסלק חייב גם בגרמא. וס"ל להרמ"ה דהוא הדין באתרו ביה התראה גמורה, וקודם התראה הו"ל כשאר גרמא דפטור. [ויש להעיר דבשו"ת מהרש"ם התרה בו, שלא יפתח החנות ללא רשותו, ואף על פי כן דימה אותו לגרמא].

ונראה דבענינו פטור, דאף דבהתרה בו פטור, היינו דווקא אם עבר על התראתו, אבל אם לא עבר על התראתו, כיון שהיה לא נתן המפתח לאחר, אלא בא עמו ופתחו לו, ובדק שלא עשה דבר, נראה שפטור אף דיני שמים, דהוי גרמא בשוגג, וצ"ע.

בשיעור לרופאים בבית"ח מעייני הישועה, חיזק רבינו את הצלם מ. שפיצר אשר גרם לקידוש השם גדול, כאשר זכה בתחרות עולמית לצילום, וכששמעו שהטקס אמור להתקיים בשב"ק ויתר והודיע על אתר שלא ישתתף במעמד. למרות נסיונות השכנוע מחבריו, שישכור מלון קרוב בער"ש וילך ברגל בלי עשיית מלאכה כאשר כל המשתתפים אינם יהודים, אך מחשש לזלזול בכבוד השבת סירב. רבינו הביע שמחה גדולה כששמע על כך, וקיבלו בשיעור בסבר פנים יפות, ואמר שרוצה לחזקו ולברכו על קידוש השם הגדול שעשה בעולם. בדבריו אמר: "הגיע לכאן צלם יהודי מפורסם בשם מיקי שפיצר, שזכה בתחרות עולמית, והזמין לבוא למעמד שרוצים לחלוק לו כבוד, בתחרות עולמית, וכששמע שזה בשבת קודש, ויתר על הכל. בשם כולם אנחנו מברכים אותך, שמה שתעשה תצליח, ותזכה תמיד לקדש שמו הגדול של האלוקים".

ביום ו' ערש"ק פ' במדבר, השתתף רבינו בשמחת הברית לנינו. נכד לבנו הגאון רבי אריה זילברשטיין שליט"א (רב [אגן האילות - גבעת זאב, ירושלים], בן לנכדו הרב מרדכי זילברשטיין שליט"א. השמחה התקיימה בבית"ח 'חניכי הישיבות - רמת אברהם' בבית שמש. לאחר הברית נשא רבינו דברי חיזוק למאות המשתתפים, כשבמעמד משתתפים גם רבני השכונה הגאון רבי אברהם זנגר שליט"א, והגאון רבי עקיבא אולמן שליט"א, בדבריו אמר רבינו: "אנחנו נמוציאם בזמנים קשים מאד, כאשר אומות העולם רוצות להשמידנו, ובפרט לנוכח הסכנה הקיומית מאידאן, אשר עמלים ללא הרף לייצר פצצה גרעינית להשמדת עם ישראל ה". צריך להתחזק בכה הוויתור! החיזוק בכה הוויתור, לוותר זה לזה ולא להקפיד, וק"ו שלא לגרום לריב ומדון ומחלוקת, זהו כח עצום, שע"ז מיידה כנגד מיידה ינהג עמנו השי"ת במידת הרחמים. וכבר אמר מרן הגר"ש איועירבאך זצ"ל לאשה שלא זכתה לזרע של קיימא: אם את תעשי מה שאת לא חיבת, הקב"ה יעשה עמך מה שהוא לא חיב".

בערב חג השבועות הגיע רבינו לניחום אבלים בבית ידידו ורעו הגה"צ רבי אברהם פולק זצוק"ל. משיגה ידישית סלבווקא, והעלה זכרונות קדומים על הקשר שהיה בינו לבין המשגיח זצ"ל והאריך לדבר על דמותו המופלאה, וסיפר שזכה להיכנס עמו מספר פעמים למרן החזו"א זצ"ל לשאול ולשמוע דעת תורה בענינים שונים, והזכיר שוב שבעת נישואי כשהוריו לא היו בארה"ק, שימש המשגיח כשושבינן שלו בעת חופתו [בתיעוד שהתפרסם ע"י המערכת, מביקור שערך רבינו אצל המשגיח (סוכות תשפ"ד), נשמע המשגיח מזכיר לרבינו שביום החופה נסעו יחדיו לבית ישראל מגור זצ"ל להתברך, רבינו אף אמר למשגיח שהוא חייב לו הכרת הטוב גדולה על כל מה שעזר לי בימי נעוריי, המשגיח הגיב בחיך ואמר 'אני חושב שזה הדד...']. כמו"כ במהלך חג השבועות צייטט והזכיר רבינו כמה פעמים עובדות והנהגות ששמע מהמשגיח זצ"ל, לע"ג הטהורה.

בליל חג השבועות מסר רבינו שיעור הלכה מיוחד, במהלכו עורר על חובת התפילה והבקשה על הגאולה, ואמר כי לעתיד לבוא ישאלו כל אדם 'צפית לישועה', וכל אחד צריך להתכונן שיוכל לענות ולומר שאכן ציפה והתפלל לביאת המשיח ולגאולה השלימה. בדבריו הביא ששאל חמיו מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל על מה שכתוב 'ציון דורש אין לה', הרי אנו מתפללים בכל יום 'ולירושלים עירך ברחמים תשוב', וכן בברכת המזון בברכת 'ובנה ירושלים', והשיב חמיו מרן זצ"ל 'הלואי שיכוננו במה שמוציאים מהפכה...'

לכבוד יום הייאוציט הראשון להסתלקות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגר"י אדלשטיין זצוק"ל, כתב רבינו בערש"ק פ' נשא בכתי"ק מכתב חיזוק לבני משפחת מרן זצ"ל, להגל מעמד סיום השי"ס שערכו לעלוי נשמתו, וז"ל המכתב: "בס"ד, סיון תשפ"ד. למשפחת אידלשטיין המפוארת והמיוחסת לשם ולתפארת, נועם ה' עליכם. כל עם ישראל שמח על שלמותם וסיימתם לימוד השי"ס לע"ג רבם של ישראל רבי גרשון זצ"ל. כמדומני ששמעתי מפי רבנו גרשון שאמר, כאשר חלק מעמנו מתעלה, היה זה זכות לכולנו, כי כאשר בן ישראל מתעלה, הרי הוא מפיץ טהרה וקדושה על כולנו, כי בני איש אחד אנו. וכאשר אתם זכיתם ללמוד וללמד את השי"ס, ההשפעה היא על כולם, ולכן כולכם תתברכו בכל טוב, אחיכם, באבה, יצחק זילברשטיין, ע"כ.

אחורה נא חידה

איך יתכן שאדם יעשה הפרשת חלה מעוף?

(התשובה לחידה, א"ה בשבת הבא, החידה באריכות יידיטי הרב ארז חוני שליט"א)

תשובה לחידה משבוע שעבר: קדידה עם תבשיל שנפל לתוכה דבר איסור, שלפי כמות ההיתר והאיסור היה התבשיל אסור באכילה. אך אם כעת שנפל לתבשיל דבר איסור נוסף, נהפך התבשיל להיות מותר באכילה. היתכן?

תשובה. מבואר בשו"ע (יו"ד סימן צח ס"ט) שכאשר יש קדידה שיש בה המישים ותשעה זיתי היתר, ונפל לתוכה כזית נבילה - נאסר הכל. ואילו כאשר יפול בקדידה זו כזית נוסף של איסור אחר (כגון דם) - כל התבשיל יהיה מותר, משום שהאיסור מתפשט, וכל אחד מהאיסורים מצטרף עם החמישים ותשעה של ההיתר לבטל חבירו. [יעו"ש בש"ך (ס"ק לג), ובפתחי תשובה (ס"ק יא), ובדגול מרובה שם. וכ"ל לשיטת השו"ע, אך הרמ"א כתב (יו"ד סימן צב ס"ד) שחתיכה נעשית נבילה בכל האיסורים, ולפ"ד כיון שנפלה בקדידה חתיכת דם ולא היה בה שישים, נעשית נבילה. והשו"ע ס"ל דלא אמרין חתיכה עצמה נעשית נבילה אלא באיסור בשר וחלב ולא בשאר איסורים. אך להרמ"א משכח"ל בתערובת לח בלח בהפסד מרובה, דבזה גם לשיטתו לא אמרין חיל"ג (ע"י סימן צב ס"ד ובסימן צט ס"ה ובש"ך שם)].

לקבלת העלון, פסקי הלכה, ועדכונים ממרן שליט"א, ניתן להרשם במייל a0527642209@gmail.com ובפלאפון הנ"ל, או בכתיבת מייל 3126877@gmail.com ובפלאפון 0533126877.

ניתן להאזין להקלטות ופסקי הלכה המתעדכנים מדי יום ממרן רבינו שליט"א, וכן שיעור יומי בהלכות שבת ועוד, בקו שיח יצחק, 04-376-0582, או 072-380-9348. מדי ערש"ק יעודכן בקו האם ישהה מרן שליט"א בשבת הקרובה ברמת אלחנן

מדברי מרן הגרי"ג אדלשטיין זצוק"ל

ואמרו חז"ל (יבמות סג, א) אין פורענות באה לעולם אלא בשביל ישראל... - שיהיה יראת שמים, על ידי שיראו שיש דין ויש דיין, וזהו בשביל ישראל. אבל יש מקרים שהפורענות היא בישראל עצמם, ועל זה נאמר (ישעיה מב, כה) "ותלטהו מסביב ולא ידע ותבער בו ולא ישים על לב", היינו שבתחילה יש פורענות 'מסביב', ולא ידע - האדם משים עצמו כמי שאינו יודע, ואחר כך ותבער בו - בתוכנו גם כן יש פורענות רחמנא ליצלן, ועדיין לא שמים על לב להתבונן מה זה, וכך טבע האדם.

עיקר התביעה - מבני התורה

אמנם מחובתנו הוא להתבונן, כמו שנאמר (איכה ג, מ) נחפשה דרכינו ונחקרה, לדעת מה התביעה, ומי מהציבור אשם, מי הם השוגגים ומי המזיזים שעליהם התביעה גדולה יותר. וידוע ממרן החזו"א כי סתם אלו שאינם בני תורה הם תינוקות שנשבו, מפני שלא למדו... אבל בני תורה הרי הם יודעים מה חובתם בעולמם.

...יש בישיבות סדר ללימוד המוסר, וכל ספרי המוסר כגון שערי תשובה ומסילת ישירים, ארחות צדיקים, וחובות הלבבות, הם ספרים שנותנים הרבה אמונה והרבה ידיעות מה זה חטא ומה הם חובות הלבבות, איך הלב צריך להיות, והם דברים שאינם מידת חסידות אלא 'חובות' הלבבות, חובות שהלב חייב בהם... שהתורה מחייבת שכך יהיה הלב, ויש הרבה מדרגות בזה, וכשעוסקים בזה מתקדמים.

לנצל את סדר המוסר ולחשוב האם הנהגתו כראוי

אך אם לא מצליח את סדר המוסר, ולא לומדים את המוסר כמו שצריך, אלא מזלזלים, ובאים יותר מאוחר, או אפילו אם לומדים אבל לא חושבים כיצד לקיים למעשה, וכמו שכתב באיגרת הגרי"א שלא מספיק מה שלומדים דברי מוסר אלא צריכים גם אחר כך לחשוב מה איתו? האם כך אני מתנהג? וכיצד הנהגה שלי? מחשבות כאלה מה הנהגה שלי - זהו דבר שלא רבים מקיימים, ועל ידי כך חסר בקיום חובות הלבבות.

... ובפרט יש להתחזק בסדר המוסר, שהוא סדר שנותן חינוך ומחנך את האדם מה חובתו בעולמו, היאך להתנהג, שכל הנהגה תהיה על פי ספרי המוסר, וכבר דיברנו פעמים רבות כי אפילו בעלי משפחה אם לומדים בכל יום משהו בספרי מוסר זה משפיע על כל הנהגה שבבית, להנהגה מאוד נעימה וחיים מאושרים, על ידי שכל סדר היום מסודר לפי ספרי המוסר, ובזה החיים מאושרים אשריך בעולם הזה, וכמו שאמרו באבות [ו', ד'] כי בדרכה של תורה אשריך בעולם הזה. [דרכי החיזוק נשא תשפ"א]

מה יכול להפוך את האדם לגמרי

נשאלתי: מה יכול לשנות את האדם מן הקצה אל הקצה, ולהפכו לגמרי, והתשובה היא - לימוד המוסר! וזה גם הצורה היחידה להתחזקות כראוי, משום שעל ידי זה זוכים לדרגות גבוהות בעבודת השם מה שאי אפשר להגיע בלי לימוד המוסר! וכמו"כ זהו העצה הפשוטה כדי לקבל יראת שמים!

לימוד המוסר מחזק מאוד ומשפיע מאוד, וזה "הדלק" שלנו שעל ידו נפעל ונוכל לעשות! ועי"ז מתחזקים בעליה שלב אחר שלב, עד שמגיעים לשלימות האמיתית...! ובאמת, אני בדקתי את זה, ונוכחתי לראות כי אי אפשר להצליח בשום ענין בלי לימוד המוסר...!!! [לכך אני משתדל לעורר כ"כ הרבה על לימוד המוסר, ובאמת שווה לי לדבר על כך, אפילו אם ישפיע רק על שני אנשים].

למה לא גודלים להיות גדולי ישראל?

שאלו אותי, הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל, א"כ היכן הם אותם בחורים? שהרי במשך השנים הם נעלמים ונאבד שמם? ואמרת: זה משום שאינם לומדים מוסר! [שימו לבבכם 'עמ' קנ"א] [בלאורו (תש"פ) סופר המעשה באריכות: הגיע אליו אברך ושאלו: הרי בכל שנה מגיעים תלמידים רבים

לישיבה, ובתוכם לפחות עשרה שהם בעלי כשרונות גדולים שיכולים לצאת גדולי ישראל, א"כ היכן הם אותם בחורים? שהרי במשך השנים הם נעלמים ונאבד שמם? האם אתה שואל את השאלה הזאת משום שאתה דואג להם? ענה לו התלמיד "לא, אני שואל את זה כי קשה לי על עצמי, מדוע לא יצאתי גדול בישראל". שאל אותו רבינו "האם אתה לומד בכל יום חצי שעה מוסר?" השיב התלמיד בשלילה. ענה לו רבינו "הנה לך התשובה למה אתה לא גדל, זוהי התשובה למה גם שאר העשרה אינם גדלים..."

קביעות במוסר היא דרך שמתביאה לתיקון מעשיו בשלימות

נראה שמי שיש לו קביעות ללימוד בספרי מוסר, הוא הולך בדרך כזאת שמתביאהו בסוף לתיקון כל מעשיו בשלמות, וכך הדרך שאדם מקבל השפעה ממה שלומד, וממילא כבר עכשיו יהיה לו את כל הזכויות של כל המעשים הטובים והמדרגות הגדולות שעדיין לא הגיע אליהם, כיוון שהוא בדרך להגיע אליהם. [דרכו של בן תורה]

ותבער בו ולא ישים על לב

הנה בזמן האחרון היו כמה אסונות... ופורענויות רחמנא ליצלן.

דרכי השב"א אל הלב

הדרכות מרן הגרי"ג אדלשטיין בדרך לימוד המוסר

כל אחד יכול למצוא לפי טבעו צורה שלימוד המוסר יהיה לו תענוג, וסדר המוסר יהיה סדר שנותן הרגשה נעימה וחיזוק על כל היום, ולזה צריך להתייעץ ולהכיר את טבעו של כל אחד ואחד מה מתאים לו!

שאלו: האם בסדר מוסר צריכים ללמוד דווקא את הספרים המקובלים? רבינו השיב: כן. שערי תשובה, מסילת ישרים, חובות הלבבות וארחות צדיקים. שאלו: יש בחורים שרוצים ללמוד בספרים של מחברי זמנינו... רבינו: את זה אפשר בזמנים אחרים, סדר מוסר הוא סדר ליראת שמים, שבו דורשים מן האדם דרישות. שאלו: בחור שאין לו טעם במוסר, כיצד גורמים שיהיה לו טעם במוסר? השיב רבינו: מה הסיבה שבחור מרגיש כך? כי הוא חושב שהוא כבר מושלם, וזו בעיה גדולה מאד. אדם שחושב שהוא מושלם, שאין לו שום חסרונות, צריך מישהו להסביר לו שיראה שיש לו חסרונות, כי הוא בטוח שהוא צדיק, וצריך מישהו שמכיר אותו, שיראה לו את החסרונות שלו...

קביעות יומית ושיעור

העצה לחיזוק היא ללמוד מוסר בכל יום בסדר המוסר הקבוע בישיבות, ולא רק כמה דקות, אלא חצי שעה כנהוג בישיבות, ובקלם שהיו בעלי מדרגה למדו מוסר שעה בכל יום, אמנם חצי שעה זהו זמן שכל אחד ואחד יכול לעמוד בו, ללמוד בספר מוסר המשפיע עליו ומושך את לבו, ואפילו אם קביעות הלימוד כרוכה במאמץ, זהו מאמץ שכדאי להתאמץ בו, שעל ידי זה יזכה לחיים טובים ומאושרים. סדרי המוסר הקבועים בישיבות הם המינימום ההכרחי לכל אחד, ובמעשה רב (אות ס') כתב בשם הגר"א שצריך ללמוד ספרי מוסר כמה פעמים ביום, ומן הסתם גם הגר"א בעצמו נהג כך. באמת, כל לימוד מוסר משפיע על האדם, ואף שלפעמים אינו מרגיש את ההשפעה, הסיבה לכך היא שהשפעה קטנה אינה מורגשת, אך כאשר אדם ילמד מוסר בקביעות במשך זמן ממושך, ירגיש את ההשפעה [לפי שאז יצטרפו להם הרשמים החלשים להשפעה ניכרת]. ואם הלימוד אינו בקביעות ישנה פחות השפעה! וזה בדוק ומנוסה שאם ישנה קביעות אפי' למעט זמן זה כבר נחשב ומשפיע יותר! [מתוך 'דרכי החיזוק' ושימו לבבכם על דרכיכם!]

לימוד מתוך התעניינות

לימוד המוסר צריך שיהיה מתוך התעניינות, ולא בכפייה, ואם לומדים מתוך שעמום וכפייה עצמית זה לא משפיע, רק מתוך התעניינות - מה אומר המסילת ישרים ומה אומר החובות הלבבות, מה כתוב בכל ספרי המוסר, ומה כתוב בנפש החיים, בפרט בשער ד' שמאריך בענין לימוד התורה, אם זה מעניין ומרתק, זה משפיע השפעה פנימית, ולאט לאט ההשפעה מתחזקת עד שזה נעשה טבע ומשתנים לגמרי.

זהירות מלימוד מוסר בכפייה

סיפר לי אחד שהגיע מחוץ לארץ, שהוא היה במקום שהכריחו אותו ללמוד מוסר, והיה יושב ולומד ספרי מוסר שעות רבות ולא יצא לו שום תועלת מזה, כי הלימוד בכפייה אינו משפיע, ופעמים שאף גורם לתוצאה הפוכה שישנא את דברי המוסר, לכן יש לעסוק במוסר מתוך התעניינות ומתוך הבנה שלימוד המוסר הוא דבר חיוני מאד לכל מדרגת האדם, ואז בודאי תהיה השפעה גדולה.

בספרים שמרגיש בהם טעם

על מנת לגדול בתורה ועבודת השם יש ללמוד בכל יום לכל הפחות חצי שעה מוסר. [ולפעמים יש ללמוד רק חמש דקות מוסר כשאדם לחוץ וכדו']. יש ללמוד בסדר מוסר בספר שמעניין את הלומד ומרגיש בזה טעם, ועי"ז יעסוק בלימוד בהתעניינות. [וצריך שהלימוד יהיה גם מתוך הבנה שלימוד זה הוא חיוני מאד לכל מדרגת האדם, וכן מתוך רצון להתעלות] כי אם כופה עצמו לספר שאין לו בו טעם ומשמעם אין זה משפיע כלום. יש הרבה ספרי מוסר שמענינים ומושכים את הלב. כל אדם לפי טבעו, ובישיבות יש ארבעה ספרי מוסר, חובות הלבבות, שערי תשובה, מסילת ישרים, וארחות צדיקים שהם הספרים המקובלים, והם מאד מעניינים - ספרי עבודה שנותנים חיזוק גדול [מפני גדולת הראשונים יש בספריהם גם השפעה מכח קדושתם, והרי"ז כמו שנמצאים על ידם והם מדברים אלינו] ואפשר לבחור מהם, כל אחד יכול לבחור איזה פרק או איזה חלק שמעניין אותו. ואע"פ שצריך ספר שמושך את הלב, אבל צריך שהוא יהיה 'מוכיח', ולכן יש לבחור את הספר שמושך את הלב מתוך כלל ספרי המוסר שהם בכלל המוכיחים!...

"והיו הדברים האלה... על לבבך" - שיהיה ד"ת חרות על לבו [ה"ח תורת הבית פ"ו]

בפיך, מלבד שעובר בהלאוין המיוחדים, ואף שלומד עניין אחר מ"מ נחשב לביטול תורה. והנה עד כמה שמוכרח ללמוד עניין חדש, כדי שיהיה חשק והתעניינות בלימוד, וגם בשביל יכולת הלימוד ורכישת דרגת הבנה בתורה, שמצד זה הרי א"א שילמוד דבר אחד תמיד - א"כ הרי זה מוכרח לה"ושננתם" עצמו, אבל באמת בהרבה אופנים התועלת היא בצד השני היינו לחזור הרבה, וכמ"ש הגר"א במשלי כמה פעמים כי טוב שידע על בוריין מסכתות אחדות משילמוד הרבה ולא ידע, היינו שבמידה מסוימת מתבטלות התוצאות והתועלת של הלימוד הקודם, וזהו ממש בגדר ביטול תורה.

דברי מרן הגר"א קוטלר [משנת ר' אהרן א, נו] בעניין חזרת הלימוד: אמרו בספרי (עקב): 'כשם ששכר ת"ת גדול מכל המצוות כך עונש בטולה קשה מכולן', והנה הסבא ז"ל היה אומר ששייך ביטול תורה באיכות, היינו אף שלומד, אך אם אפשר לו ללמוד בעיון יותר שיבין יותר וישיג יותר, הרי לגבי זה החלק החסר נחשב ביטול תורה. וכן שנינו (אבות פ"ג מ"ח) השוכח דבר אחד ממשנתו מעלה עליו הכתוב כאילו מתחייב בנפשו, ובגמ' מנחות (צט, ב) אמרו שעובר בכמה לאוין, ואם אפשר לו לחזור שלא ישכח, הרי מה ששוכח יש בזה עון ביטול תורה, שהרי מחסר במצוות 'ושננתם', והיינו שיהיו מחודדים